

**GÖKNİL ÖZKÖK SEZENER'İN ÇOCUK KİTAPLARININ
ÇOCUK EDEBİYATI AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Fatma KÜÇÜKDAĞ

Yüksek Lisans Tezi

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Prof. Dr. Halil Ahmet KIRKKILIÇ

AĞRI-2022

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

Fatma KÜÇÜKDAĞ

GÖKNİL ÖZKÖK SEZENER'İN ÇOCUK KİTAPLARININ
ÇOCUK EDEBİYATI AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Prof. Dr. Halil Ahmet KIRKKILIÇ

AĞRI-2022

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “Göknıl Özkök Sezener’in Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim. Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Fatma KÜÇÜKDAĞ

T.C

**AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE**

Prof. Dr. Halil Ahmet KIRKKILIÇ danışmanlığında, Fatma KÜÇÜKDAĞ tarafından hazırlanan bu çalışma tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan:

İmza:

Jüri Üyesi:

İmza:

Jüri Üyesi:

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine ait olup;

Enstitü Yönetim Kurulunun .../.../2022 tarih ve ... / nolu kararı ile onaylanmıştır.

...../...../.....

Prof. Dr. İbrahim HAN

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖN SÖZ	viii
TABLolar DİZİNİ.....	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem ve Amaç	1
1.2. Alt Problemler	1
1.3. Önem	2
1.4. Sınırlılıklar.....	2
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	3
2.1. Çocuk Edebiyatı.....	3
2.1.1. Tarihsel süreçte çocuk edebiyatı.....	4
2.1.2. Dünyada çocuk edebiyatının gelişim süreci	5
2.1.3. Türkiye’de çocuk edebiyatının gelişim süreci.....	6
2.1.4. Göknil Özkök Sezener’in hayatı ve edebî kişiliği	6
2.2. Çocuk Kitaplarının Taşınması Gereken Temel Özellikler	7
2.3. Çocuk Kitaplarının Biçim Özellikleri.....	8
2.3.1. Kapak, boyut ve cilt tasarımı	8
2.4. Sayfa ve Yazı Tasarımı.....	9
2.4.1. Resim	10
2.5. Çocuk Kitaplarının İçerik Özellikleri	11
2.5.1. Konu ve tema	11
2.5.2. Kahraman ve karakter	12
2.5.3. Kurgu/ kurulum	13
2.5.4. İleti/ Ana fikir	14
2.5.5. Dil ve anlatım	15
2.5.6. Deyimler	18
2.5.7. Söz sanatları.....	18
2.6. İlgili Araştırmalar	19

3. YÖNTEM	23
3.1. Araştırma Deseni/ Modeli.....	23
3.2. Evren ve Örneklem	24
3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi	24
4. BULGULAR VE YORUM	26
4.1. Göknıl Özkök Sezener'in Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Bakımından İncelenmesi	26
4.1.1. Sihirli Mozart isimli kitabın biçim özellikleri bakımından incelenmesi.....	26
4.1.2 Sihirli Mozart isimli kitabın içerik özellikleri bakımından incelenmesi.....	30
4.2. Emekli Vagon	41
4.2.1. Emekli Vagon isimli kitabın biçim özellikleri bakımından incelenmesi.....	41
4.2.2. Emekli Vagon isimli kitabın içerik özellikleri bakımından incelenmesi.....	44
4.3. Bach Yürürken.....	48
4.3.1. Bach Yürürken isimli kitabın biçim özellikleri bakımından incelenmesi.....	48
4.3.2. Bach yürürken isimli kitabın içerik özellikleri bakımından incelenmesi.....	50
4.4. Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi	60
4.4.1. Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi isimli kitabın biçim özellikleri bakımından incelenmesi.....	60
4.4.2 Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi isimli kitabın içerik özellikleri bakımından incelenmesi.....	63
4.5. Chopin, Küle Dönüşen Kalp.....	69
4.5.1. Chopin, Küle Dönüşen Kalp isimli kitabın biçim özellikleri bakımından incelenmesi.....	69
4.5.2. Chopin, Küle Dönüşen Kalp İsimli Kitabın İçerik Özellikleri Bakımından İncelenmesi	71
4.6. Değirmenci ile Baykuş	79
4.6.1. Değirmenci ile Baykuş İsimli Kitabın Biçim Özellikleri Bakımından İncelenmesi	79
4.6.2. Değirmenci ile Baykuş İsimli Kitabın İçerik Özellikleri Bakımından İncelenmesi	81
4.7. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I	84

4.7.1. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I isimli kitabın biçim özellikleri bakımından incelenmesi.....	84
4.7.2. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I isimli kitabın içerik özellikleri bakımından incelenmesi.....	86
4.8. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II	90
4.8.1. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II İsimli Kitabın Biçim Özellikleri Bakımından İncelenmesi.....	90
4.8.2. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II isimli kitabın içerik özellikleri bakımından incelenmesi.....	92
4.9. Küçük Kırmızı Düğme	98
4.9.1. Küçük Kırmızı Düğme İsimli Kitabın Biçim Özellikleri Bakımından İncelenmesi	98
4.9.2. Küçük Kırmızı Düğme isimli kitabın içerik özellikleri bakımından incelenmesi.....	100
4.10. Çok Evin Yok Kedisi.....	103
4.10.1. Çok Evin Yok Kedisi adlı kitabın biçim özellikleri açısından incelenmesi.....	103
4.10.2. Çok Evin Yok Kedisi adlı kitabın içerik özellikleri açısından incelenmesi.....	105
4.11. Gün Bey'in Penceresi	112
4.11.1. Gün Bey'in Penceresi adlı kitabın biçim özellikleri açısından incelenmesi.....	112
4.11.2. Gün Bey'in Penceresi Adlı Kitabın İçerik Özellikleri Açısından İncelenmesi	114
4.12. İnci'nin Kitabı.....	117
4.12.1. İnci'nin Kitabı isimli kitabın biçim özellikleri bakımından incelenmesi.....	117
4.12.2. İnci'nin Kitabı adlı kitabın içerik özellikleri bakımından incelenmesi.....	119
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	126
5.1. Öneriler	129
KAYNAKÇA	131
EKLER	134
ÖZ GEÇMİŞ.....	190

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÖKNİL ÖZKÖK SEZENER’İN ÇOCUK KİTAPLARININ ÇOCUK EDEBİYATI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Fatma KÜÇÜKDAĞ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Halil Ahmet KIRKKILIÇ

Dil bir toplumun inşasında en önemli unsurlardan biridir. Dil, toplumu toplum yapan dinamiklerin ve kültür taşıyıcılığının en önemli araçlarından biridir. Türk dili de dünya çapındaki yaygınlığı, söz varlığı, gerektiğinde diplomatik alanlardaki kullanımı gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak dünya dilleri arasında önemli bir yere sahiptir. Sanat ve edebiyatın çocuğun gelişim sürecindeki en anlamlı görevlerinden biri, çocuğa dil zenginliğini kazandırmasıdır. Çocuk edebiyatı ürünleri özellikle son yıllarda çocuğun zihinsel, duyuşsal ve dilsel gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Bu sebeple nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri ortaya koyulmalı, mevcut ürünler de detaylıca gözden geçirilmelidir.

“Göknil Özkök Sezener’in Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi” adlı bu çalışmada, Göknil Özkök Sezener’in yazdığı 12 çocuk kitabı çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygunluk açısından incelenmiş, çeşitli uzmanların bildirdiği görüşler doğrultusunda analiz edilmiştir.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi ve model olarak betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Verilerin analizi içerik analizi ile yapılmıştır. Eserlerin çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygunluğu incelenirken iki Türkçe öğretmeni ve Türkçe alanında uzman bir öğretim üyesinin görüşlerine başvurulmuştur. Öncelikle çocuk kavramı, çocuk edebiyatı kavramı, çocuk edebiyatının dünyadaki gelişimi ve Türkiye’deki gelişimi açıklanmış daha sonra

çalışmamıza dâhil ettiğimiz eserleri kaleme alan yazar Göknıl Özkök Sezener ve onun edebî kişiliği hakkında bilgi verilmiştir. Çocuk kitaplarında bulunması gereken biçim ve içerik ilkeleri, çeşitli uzmanların belirlediği ölçütler doğrultusunda açıklanmıştır.

Bulgular ve yorum kısmında yazarın tüm kitapları biçim bakımından kapak, boyut, cilt tasarımı, sayfa ve yazı tasarımı, resim; içerik bakımından konu/ tema, kurgu/ kurulum, kahraman/ karakter, ileti/ mesaj, dil ve anlatım şeklinde incelenmiştir. Dil ve anlatım başlığı altında hitap edilen grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelimeler ve kitaplarda yer alan deyimler tablolar hâlinde gösterilmiş, kitaplarda yer alan söz sanatları tespit edilip ayrı başlıklar altında gösterilmiştir.

Tüm kitaplar incelendiğinde, yazarın müzisyen kimliğini eserlerinin büyük çoğunluğunda yansıttığı gözlemlenmiştir. Yazar müzikle ilgili öykülerinde çok fazla müzik terimi kullanmış ve bu terimlerin büyük çoğunluğunun teknik terimler olması metnin akıcılığını olumsuz yönde etkilemiştir. Dünyaca ünlü müzisyenlerle ilgili kaleme aldığı biyografik öykülerde eğitselliğe önem veren yazarın daha küçük yaş grupları için kaleme aldığı eserlerinde ileti, kurgu, kahramanlık gibi unsurları göz önünde bulundurduğu düşünülmüştür. Bazı eserlerde sık kullanılan ve hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği ileri düzey teknik müzik terimleri dışında metnin akıcılığını olumsuz yönde etkileyecek herhangi bir unsura rastlanmamış, eserlerin genel anlamda çocuk edebiyatının temel ilkelerine özen gösterilerek kaleme alındığı gözlemlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Göknıl Özkök Sezener, çocuk edebiyatı, çocuk, Türkçe eğitimi, edebiyat.

ABSTRACT
MASTER'S THESIS
AN EXAMINATION OF GÖKNİL ÖZKÖK SEZENER'S CHILDREN'S
BOOKS IN TERMS OF CHILDREN'S LITERATURE

Fatma KÜÇÜKDAĞ

Thesis Advisor: Prof. Dr. Halil Ahmet KIRKKILIÇ

Language is one of the most important elements in the construction of a society. Language, which is one of the most important tools of the dynamics that make society a society and cultural carrier, determines its place among the world languages depending on various factors such as its worldwide prevalence, vocabulary, and use in diplomatic fields. Language, which directs the development process of the individual, is nourished by literary products. Children's literature products play an important role in the mental, affective and linguistic development of the child, especially in recent years. One of the most meaningful tasks of art and literature in the development process of the child is to provide the child with language richness. For this reason, qualified children's literature products should be put forward and existing products should be reviewed in detail.

In this thesis study named "Analysis of Göknıl Özkök Sezener's Children's Books in Terms of Children's Literature", 12 children's books written by Göknıl Özkök Sezener were examined in terms of compliance with the basic principles of children's literature and analyzed in line with the opinions of various experts.

In the study, document analysis from qualitative research methods and descriptive survey model was used as a model. Data analysis was done with content analysis. While examining the compatibility of the works with the basic principles of children's literature, the opinions of two Turkish teachers and an expert in the field of Turkish were consulted. First of all, the concept of child, the concept of children's

literature, the development of children's literature in the world and its development in Turkey are explained, and then information about the author Göknil Özkök Sezener, who wrote the works we have included in our study, and his literary personality are given. The format and content principles that should be found in children's books are explained in line with the criteria determined by various experts.

In the findings and comment section, all the books of the author are covered in terms of format, size, binding design, page and text design, picture; In terms of content, it was examined as subject / theme, fiction / installation, hero / character, message / message, language and expression. The words that the group addressed under the heading of language and expression may have difficulty in understanding and the idioms in the books are shown in tables, the rhetoric in the books are determined and shown under separate headings.

When all the books were examined, it was observed that the author reflected his musician identity in the majority of his works. The author used too many musical terms in his stories about music and the fact that most of these terms were technical terms negatively affected the fluency of the text. It is thought that the author, who gives importance to education in his biographical stories about world-famous musicians, considers elements such as message, fiction and heroism in his works written for younger age groups. Apart from the advanced technical musical terms that are frequently used and addressed in some works, which may be difficult for the age group to understand, no element has been encountered that will negatively affect the fluency of the text, and it has been observed that the works have been written by paying attention to the basic principles of children's literature in general.

Key words: Göknil Özkök Sezener, children's literature, child, Turkish education, literature.

ÖN SÖZ

Toplumumuzun önemli unsurlardan biri olan çocukların hayatın bu safhasında sanatla tanıştırılması ve sanatla beslenmesi gerekir. Sanatın önemli kollarından biri de edebiyattır. Özgür birey olma sürecinde çocuğun edebî ürünlerden olabildiğince faydalanmasına çalışılmalıdır. Edebiyatın çocuğu zihinsel, duyuşsal ve bilişsel anlamda hayata hazırlayacağı unutulmamalıdır. Edebî eserler çocuğun dil zenginliğini keşfetmesine olanak tanıyacaktır. İyi bir edebî eserin oluşabilmesi için pek çok unsur vardır. Bu unsurlar doğru şekilde bir araya geldiğinde nitelikli eserler ortaya çıkar. Nitelikli eserler bireyin dil gelişimini destekler, onların hayatı anlamlandırmasına olanak tanır, düşünce dünyasını zenginleştirir. Bu sebeple çocuk kitapları kaleme alan yazarların üzerinde büyük bir sorumluluk vardır. Hem eğitimci hem de müzisyen olan Göknil Özkök Sezener, çocuklar için pek çok kitap kaleme almış, bunlar aracılığıyla çocukların sanat ve estetik bilincini geliştirmeyi hedeflemiştir. Dilin inceliklerini kullanmaya özen gösteren yazar, kitaplarında dünyaca ünlü müzisyenleri ve eserlerini, müzik alanındaki millî değerlerimizi ve çeşit çeşit enstrümanları tanıtmıştır. Bu sebeple Göknil Özkök Sezener sadece çocuk edebiyatı ve Türkçe eğitimi açısından değil, müzik eğitimi açısından da incelenmesi gereken bir yazardır. Çalışmada yazarın tüm eserleri incelenmiş olup, bu eserler çocuk edebiyatının temel ilkeleri doğrultusunda biçim ve içerik özellikleri bakımından ayrıntılı biçimde değerlendirilmiştir.

Bu çalışmanın her aşamasında desteğini gördüğüm, engin bilgileriyle beni aydınlatan kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Halil Ahmet Kırkkılıç'a teşekkürlerimi sunuyorum. Yüksek lisans sürecimde hiçbir sorumu yanıtsız bırakmayan kıymetli dostum Arş. Gör. Fetullah Uyumaz'a minnettarım.

Ağrı 2022

Fatma KÜÇÜKDAĞ

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Sihirli Mozart adlı kitapta hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları	36
Tablo 2. Sihirli Mozart adlı kitapta yer alan deyimler.....	38
Tablo 3. Emekli Vagon adlı kitapta hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları	46
Tablo 4. Emekli Vagon adlı kitapta yer alan deyimler.....	47
Tablo 5. Bach Yürürken adlı kitapta hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları	55
Tablo 6. Bach Yürürken adlı kitapta yer alan deyimler	56
Tablo 7. Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi adlı kitapta hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları	66
Tablo 8. Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi adlı kitapta yer alan deyimler.....	67
Tablo 9. Chopin Küle Dönüşen Kalp adlı kitapta hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları	74
Tablo 10. Chopin Küle Dönüşen Kalp adlı kitapta yer alan deyimler	75
Tablo 11. Değirmenci ile Baykuş adlı kitapta hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları	83
Tablo 12. Değirmenci ile Baykuş adlı kitapta yer alan deyimler	83
Tablo 13. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I adlı kitapta hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları	88
Tablo 14. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I adlı kitapta yer alan deyimler.....	89
Tablo 15. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II adlı kitapta hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları.....	94
Tablo 16. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II adlı kitapta yer alan deyimler.....	96
Tablo 17. Küçük Kırmızı Düğme adlı kitapta yer alan deyimler	102
Tablo 18. Çok Evin Yok Kedisi adlı kitapta yer alan deyimler	108
Tablo 19. Gün Bey'in Penceresi adlı kitapta hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları	116
Tablo 20. Gün Bey'in Penceresi adlı kitapta yer alan deyimler.....	116
Tablo 21. İnci'nin Kitabı adlı kitapta hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları.....	122
Tablo 22. İnci'nin Kitabı adlı kitapta yer alan deyimler	123

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Sihirli Mozart Ön ve Arka Kapak Görseli	28
Şekil 2. Sihirli Mozart adlı kitaptan bir görsel	29
Şekil 3. Emekli Vagon adlı kitabın ön ve arka kapak görseli	42
Şekil 4. Emekli Vagon adlı kitaptan görsel örneği	44
Şekil 5. Bach Yürürken adlı kitabın ön ve arka kapak görseli.....	49
Şekil 6. Bach Yürürken adlı kitaptan görsel örneği	50
Şekil 7. Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi adlı kitabın ön ve arka kapak görseli	61
Şekil 8. Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi adlı kitaptan görsel örneği	63
Şekil 9. Chopin Küle Dönüşen Kalp adlı kitabın ön ve arka kapak görseli...	70
Şekil 10. Chopin Küle Dönüşen Kalp adlı kitaptan görsel örneği	71
Şekil 11. Değirmenci ile Baykuş adlı kitabın ön ve arka kapak görseli.	80
Şekil 12. Değirmenci ile Baykuş adlı kitaptan görsel örneği.....	81
Şekil 13. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I adlı kitabın ön ve arka kapak görseli	85
Şekil 14. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I adlı kitaptan görsel örneği	86
Şekil 15. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II adlı kitabın ön ve arka kapak görseli	90
Şekil 16. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II adlı kitaptan görsel örneği	92
Şekil 17. Küçük Kırmızı Düğme adlı kitabın ön ve arka kapak görseli	99
Şekil 18. Küçük Kırmızı Düğme adlı kitaptan görsel örneği.....	100
Şekil 19. Çok Evin Yok Kedisi adlı kitabın ön ve arka kapak görseli.....	104
Şekil 20. Çok Evin Yok Kedisi adlı kitaptan görsel örneği	105
Şekil 21. Gün Bey'in Penceresi adlı kitabın ön ve arka kapak görseli	113
Şekil 22. Gün Bey'in Penceresi adlı kitaptan görsel örneği	114
Şekil 23. İnci'nin Kitabı adlı kitabın ön ve arka kapak görseli.....	117
Şekil 24. İnci'nin Kitabı adlı kitaptan görsel örneği	119

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Problem ve Amaç

Bir dilin harf ve kurallarını göz önünde bulundurarak yazılı bir metni sözlü-hâle getirmeye yarayan; anlama, muhakeme etme, bir yargıya varma gibi zihinsel süreçleri barındıran eyleme okuma denir (Ruşen, 1990, s. 1). Çocukların erken yaşta kazandığı okuma edimi, özellikle bilişsel gelişim aşamasında çocuk için büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple çocuklara verilen kitaplar nitelikli eserler arasından seçilmelidir. Sadece klasik kitapların okutulması çocuk için yeterli olmayacağı için, günümüz yayınlarından da nitelikli örnekler sunulmalıdır. Çocuk kitapları, çocuğun ilgi ve beklentileri göz önünde bulundurularak hazırlanmalıdır. Uzmanlar tarafından ortaya koyulan ölçütler göz önünde bulundurulduğunda pek çok çocuk kitabının tam anlamıyla gereken nitelikleri taşımadığı düşünülmektedir. Kahramanı çocuk olan her kitap çocuk kitabı değildir (Uyumaz, 2019, s. 5).

Çocuklar için seçilecek kitapların öncelikle çocuğun iç dünyasına hitap etmesi, onun ilgisini çekebilecek türde olması gerekmektedir. Dil gelişiminin en önemli destekçilerinden biri olan edebî ürünlerin, çocuğun dil gelişimine katkı sağlayacak şekilde kaleme alınmış olması büyük önem arz etmektedir. Bu sebeple çocuk edebiyatı için ortaya konan ürünlerin çocuğa verilmeden önce çeşitli açılardan incelenmesi gerekmektedir. Bu tür incelemeler için çocuk edebiyatı uzmanları tarafından ortaya koyulan ölçütler göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu çalışmanın problem cümlesi “Göknil Özkök Sezener’in çocuklar için kaleme aldığı kitaplar çocuk edebiyatının temel ilkeleri ve çocuklar açısından uygun mudur?” Çalışmanın amacı Göknil Özkök Sezener’in çocuk kitaplarının genel incelemesinin yapılması ve çocuk edebiyatına uygunluk açısından çeşitli başlıklar altında incelenmesidir.

1.2. Alt Problemler

1. Göknil Özkök Sezener’in çocuklar için kaleme aldığı eserlerin dış yapı özellikleri nelerdir?

2. Göknil Özkök Sezener'in çocuklar için kaleme aldığı eserlerin iç yapı özellikleri nelerdir?
3. Göknil Özkök Sezener'in eserleri ders kitaplarında yer alabilecek nitelikte midir?

1.3. Önem

“Çocukların zihinsel, duyuşsal ve dilsel gelişimine katkı sağlayan en önemli unsurlardan biri edebiyattır. Çocuğun gelişim sürecini tamamlayana kadar karşılaştığı her şey onun birey olma sürecine etki etmektedir. Çocuklar hem zihinsel hem bedensel gelişim sürecinde iyiyi, doğruyu ve güzeli çeşitli unsurlarla edinir. Bu unsurların en önemlisi çocuk edebiyatı ürünleridir. Çocuk bu ürünler vasıtasıyla kendi kültürel değerlerini ve evrensel kültürü doğru biçimde öğrenir” (Tepe, 2012, s. 54). Edebiyat ve sanatın gerek ruhsal gerek davranışsal olarak insan psikolojisine ve karakter oluşum sürecine doğrudan katkı sağladığı bilimsel olarak kabul görmüştür.

Göknil Özkök Sezener profesyonel olarak müzisyenlik yaptığından, çocuklar için yazdığı eserlerde de müziği ve sanatın çeşitli alanlarını sıklıkla kullanmıştır. Bu durum eserlerini daha dikkat çekici kıldığı gibi çocuklar için de bilinçlendirici nitelik taşımaktadır. Göknil Özkök Sezener'in eserlerinde müziği odak noktası olarak kullanması, eserlerinin çocuk edebiyatı ve Türkçe eğitimi açısından disiplinler arası bir özellik taşıdığını göstermektedir.

İncelenen eserler özellikle müzik alanında çeşitli bilgilendirmeler ve farkındalıklar sunduğu için çocuk kitaplarında geçen klasikleşmiş konulara göre daha özgün niteliktedir. Bu sebeple Sezener'in eserlerinin incelenmesinin literatüre katkı sağlayacağı öngörülmüştür.

Göknil Özkök Sezener eserlerinde dili inceliklerle kullanmış, eserlerini çocukların söz varlığının gelişmesine katkı sağlayacak şekilde kaleme almıştır. Yazarın çocuklar için kaleme aldığı eserlerin bugüne kadar herhangi bir araştırmada yer almaması, çalışmanın önemini arttırmaktadır.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırma yazar Göknil Özkök Sezener'in hayatı, edebî kişiliği ve yazmış olduğu eserlerin biçim ve içerik yönünden incelenmesi ile sınırlandırılmıştır. Araştırma yazarın 2021 yılına kadar kaleme aldığı eserlerle sınırlıdır. 2021 yılından sonra kaleme alınan eserler araştırmanın dışında tutulmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Çocuk Edebiyatı

Bir kavram olarak çocuk edebiyatına değinmeden önce “çocuk” kavramı üzerinde durulması gerekir. Türkçe Sözlük’e göre “çocuk” kavramının tanımlarından bazıları şu şekildedir: “1. Küçük yaştaki erkek veya kız. 2. Soy bakımından oğul veya kız evlat. 3. Bebeklik ile erginlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız. 4. Büyükler arasında daha az yaşlı olan kişi.” (Türkçe Sözlük, 2011). Yalçın ve Aytaş’a göre ise çocuk kavramının tanımı şu şekildedir: “Çocuk iki yaşından ergenlik çağına kadar büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu, henüz ergenlik dönemine erişmemiş kız ve erkek olarak tanımlanmaktadır.” (Yalçın & Aytaş, 2003, s. 13). “Edebiyat” kavramı ise Türkçe Sözlük’e göre: “1. Olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazın. 2. Bir bilim kolunun türlü konuları üzerine yazılmış yazı ve eserlerin hepsi, literatür.” (Türkçe Sözlük, 2011).

“Çocuk edebiyatı” ifadesi ise çocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı tüm eserleri kapsar. Masallar, hikâyeler, romanlar, anılar, biyografik eserler, gezi yazıları, şiirler, fen ve doğa olaylarını anlatan yazılar ve daha birçok tür, bu çerçeve içine girebilir (Oğuzkan, 2001, s. 3). Sever (2012) ise çocuk edebiyatını “Erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adı” şeklinde tanımlamıştır (Sever, 2012, s. 17). Bir başka tanımla çocuk edebiyatı, ilk çocukluktan (2-6 yaş) çocukluk döneminin sonuna değin olan döneme özgü duyarlılıkların, yalın bir anlatım ve çocuksu bir eda içinde dile getirilmesiyle oluşan edebiyat türüdür (Şirin, 1994, s. 9).

Çocuk dünyaya gözlerini açtığı andan itibaren sanatsal ve estetik beklentiler içindedir. Yeni doğmuş bir bebeğin ninni söylendiğinde sakinleşmesi ve yaşı ilerledikçe kurgusal unsurlara ilgi duyması, çeşitli oyunlar oynayıp çizgi filmler

seyretmesi sanatsal unsurlara ihtiyaç duyduğunu ortaya koymaktadır. Okuma yazma öğrendikten sonraki süreçte çocuklar kitaplarla daha yakın ilişki kurmaya başlar. Kitapları tanımaya ve anlamaya başlayan çocuk, kitaplar aracılığıyla sanatsal algısını da beslemeyi öğrenir. “Çocuk edebiyatı alanında yaptığı çalışmalarla tanınmış bir eğitimci ve araştırmacı olan Leland Jacop çocukların niçin edebiyat eserlerine muhtaç olduklarını altı nedenle bağdaştırarak şu şekilde açıklamıştır:

1. Edebiyat hoş vakit geçirtici, eğlendirici bir şeydir.
2. Edebiyat ruha canlılık verir, yaşama gücünü artırır.
3. Edebiyat hayatı keşfe yardımcı olur.
4. Edebiyat bir rehberlik kaynağıdır.
5. Edebiyat yaratıcı etkinliklere teşvik eder.
6. Edebiyat güzel bir dil demektir” (Oğuzkan, 2001, s. 6).

2.1.1. Tarihsel süreçte çocuk edebiyatı

Tarihsel süreç göz önünde bulundurulduğunda yazının icadından önceki dönemlerde bile çocuklar için çeşitli sanatsal içeriklerin olduğu bilinmektedir. Yazının icadından önceki süreçte çocuklara yönelik olarak daha çok sözlü edebî eserlere rastlanmaktadır. Ninniler, şarkılar, efsaneler gibi çocuklara anlatılan, söylenilen eserler bulunmaktadır (akt. Tepetaş Cengiz, 2017, s. 10). Yazının icadından sonraki süreçte ise doğrudan çocuğa göre/ çocuğa yönelik eserlerin ortaya çıkması uzun yıllar almıştır. Çocuklara da yetişkinlere yönelik yazılan eserler okutulmuş, çocuklar için özel olarak ürünler ortaya koyulması gereksiz bulunmuştur. Günümüzde hâlâ çocuklara yönelik edebî eserlerin üretilmeyeceği tezini savunanlar vardır. Yazının icadından sonraki süreçte gelişerek ilerleyen edebiyat literatüründe çocuğa yönelik eserler ortaya koyulsa da bu eserler çocuklar için değil çocuklar üzerine kaleme alınmış eserler olmuştur (Oğuzkan, 2001, s. 3). İlerleyen dönemlerde çağın gerektirdikleri, psikoloji ve felsefe gibi düşünsel bilim dallarında kaydedilen ilerlemelerle çocuk toplumsal anlamda daha fazla değer görmüş, çocuğa yönelik olarak kamusal anlamda pek çok alan açılmıştır. Geleceğin inşasında en temel rolü oynayan çocuk fark edilmiş, toplumun en önemli değerlerinden biri hâline gelmiştir (Şirin, 2006).

2.1.2. Dünyada çocuk edebiyatının gelişim süreci

Dünyanın sürekli bir devinim hâlinde olduğu gerçeği herkes tarafından kabul edilmektedir. Özellikle son yüzyılda gerçekleşen bilimsel ve teknolojik hareketlilik çocukların çeşit çeşit alanlara yönelmesine, farklı uğraşlara girmesine fırsat yaratmıştır. Çocuklar arasında ortaya çıkan bu çeşitlilik çocuğa yönelik özel bir edebiyat alanı açılmasını gerekli kılmıştır. Ebeveynlerin bilinçlenmesi, ülkelerin çağdaşlaşması ve yaşam kalitesinin artması, eğitim ve öğretimin genel niteliğinin iyileşmesi ve bilimselleşmesi sonucunda çocuk edebiyatı bağımsız bir alan olarak kabul görmüştür (Yalçın & Aytaş, 2003, s. 14). Tarihsel süreçte edebiyatın seyri incelendiğinde de içinde bulunduğumuz son yüzyılda çocuğa yönelik ortaya konan eserlerden oluşan edebiyatın diğer dönemlere göre çok daha zengin olduğu söylenebilir. Sanatçıların çocukluk döneminin psikolojik sürecini daha iyi biliyor olması ve çocukla ilgili empatik yaklaşımlar sergileyebilen bireyler olması eserleri daha nitelikli ve amacına hizmet eder hâle getirmiştir. ABD, İngiltere, Almanya gibi ülkelerde içinde yaşadığımız yüzyıl çocuk edebiyatı açısından “altın çağ” olarak nitelendirilmektedir (Oğuzkan, 2001, s. 4).

16. yüzyıla kadar dünyanın hiçbir yerinde çocuklara yönelik eser verme ve çocuk edebiyatı kavramları gündeme gelmemiştir. O tarihlerde Avrupa’da çocuklara dinî eğitim kapsamında kilisenin ortaya koyduğu kitaplar okutulmuştur. Bu kitaplar öğreticilik misyonundan sıyrılmadığı için çocuklar tarafından sıkıcı bulunmuştur. Sonraki yıllarda matbaanın gelişmesiyle birçok alanda ilerleme kaydedilmiş, okuma-yazma oranının artmasıyla birlikte çocukların okuyacağı kaynak sayısı da artış göstermiştir. O yıllarda bazı Avrupa ülkeleri ve ABD’de çocuğa yönelik ilk ürünler ortaya konmaya başlamıştır. Bu ürünler genel olarak sade bir anlatıma sahip, masalımsı öykülerden oluşmaktadır (Kıbrıs, 2010, s. 12).

Öncelikle gelişmiş Avrupa ülkeleri ve ABD tarafından benimsenen ve zamanla psikolojik ve felsefî temellerine kadar incelenen çocuk edebiyatı, zamanla tüm dünyada önem verilen, değer gören bir disiplin hâline gelmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte çocuklara yönelik kaleme alınan eserler yazılı ürünlerle sınırlı kalmamış; sinema filmleri, çizgi filmler, radyo programları gibi pek çok türde içerik üretilmiştir.

2.1.3. Türkiye’de çocuk edebiyatının gelişim süreci

Çocuk edebiyatının dünyadaki ilerleyişini eş zamanlı olarak takip eden Türkiye’de çocuklara okutulan eserlerin gerek dil gerek içerik bakımından doğrudan çocuğa yönelik olmadığı bilinmektedir. Osmanlı Dönemi’nde çocuklara okutulan eserler daha çok yetişkinlere yönelik yazıldığı için genellikle öğüt ve tavsiyeler içermektedir. Türk edebiyatında çocuk için ortaya konan ürünlerin daha çok sözlü edebiyat kapsamında olduğu görülmektedir. Destan, efsane, masal, tekerleme, fıkra ve bilmeceler gibi çocuğun ilgisini canlı tutan sözlü ürünler Türk edebiyatında geniş bir yer tutmaktadır (Yalçın & Aytaş, 2003, s. 24).

Türk edebiyatında pek çok yeniliğin ortaya çıktığı Tanzimat Dönemi’nde özgün bir düz yazı tarzı yoktu. Bu dönemde çocuklara yönelik hazırlanan ilk eserler Batı edebiyatından yapılan çevirilerdir. Türk edebiyatında çocuklar için çeviri olarak ürün veren ilk edebiyatçı Şinasi’dir. İkinci Meşrutiyet’in ilanıyla ortaya çıkan toplumsal çağdaşlaşma düşüncesiyle birlikte çocuk kavramı gündeme gelmiş, çocuğa yönelik ürünler vermek için çeşitli fikirler ortaya atılmıştır. Bu kapsamda Ali Nusret (1874-1919) Şûrâ-yı Ümmet gazetesinde çocuk edebiyatının önemini vurgulayan bir yazı kaleme almıştır. Bu yazı, çocuklara yönelik edebiyatın düşünsel olarak ifade edildiği ilk yazı olmuştur (Kıbrıs, 2010, s. 15).

Cumhuriyetin ilanına kadar Türk edebiyatında elli farklı çocuk dergisi yayınlanmıştır. Bu dergiler, çocukların gelişim çağına uygun zengin içerikler oluşturmanın yanı sıra Türkiye’de çocuk edebiyatının gelişmesine de öncülük etmiştir. Cumhuriyetin ilanı, 23 Nisan’ın çocuklara armağan edilmiş bir bayram olması gibi toplumsal bilinci yönlendiren gelişmeler ile çocuk edebiyatı gözle görülür bir canlılık kazanmıştır. (Arslan, Şimşek, & Yakar, 2016, s. 61).

2.1.4. Göknıl Özkök Sezener’in hayatı ve edebî kişiliği

Araştırmanın evrenini oluşturan eserleri kaleme alan Göknıl Özkök Sezener ile ilgili bilgilere yazarın kitaplarının basıldığı yayınevinin internet sitesinden ulaşılmıştır. Ayrıca yazarla yapılan görüşmelerden elde edilen alıntılar eklenmiş, bilgiler daha kapsamlı hâle getirilmiştir.

1977 yılında İstanbul’da dünyaya gelen Göknıl Özkök Sezener, 1989’da İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarında başladığı viyola eğitimini 1999’da

tamamlamıştır. Mezun olduğu yıl katıldığı Borusan İstanbul Filarmoni Orkestrasındaki görevini 2012'ye dek sürdürmüş, Almanya'da başlayan yüksek lisans eğitimini Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Devlet Konservatuvarında tamamladıktan sonra, aynı konservatuvarda öğretim görevlisi olarak viyola eğitmenliğine başlamıştır. 1997'den bu yana yurt içi ve yurt dışında resital, oda müziği ve orkestra konserleri vermeyi sürdürmektedir. Edebiyata küçük yaşta, gazeteci-yazar olan dedesi sayesinde adım atan yazar, ilkokul yıllarından itibaren yazdığı çeşitli hikâyeler, denemeler ve kısa oyunların ardından, ilk biyografik romanı Sihirli Mozart'la edebiyat hayatına atılmıştır. Sihirli Mozart isimli kitabını oyunlaştırdığı Mozart Küçük Dâhi: Gençlik Müzikali isimli eseri İstanbul Devlet Opera ve Balesi'nin 2013-2014 sezonunda sahneye konmuştur. Edebî hayatına dünyaca ünlü klasik müzik sanatçılarının hayat hikâyelerini konu alarak başlayan yazar, biyografik romanlarının dışında okuma kitapları da kaleme almıştır. Günümüzde Mozart Küçük Dahi isimli oyunlaştırılmış eseriyle birlikte on beş çocuk kitabı bulunan Özkök, sahne almaya ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Devlet Konservatuvarındaki viyola eğitmenliği görevine devam ediyor. Ailesiyle birlikte İstanbul'da yaşayan yazar, farklı yaş grupları için yeni öyküler ve romanlar yazmaya devam ediyor (<https://www.canyayinlari.com/goknil-ozkok>).

2.2. Çocuk Kitaplarının Taşınması Gereken Temel Özellikler

Çocuk doğduğu günden itibaren sanatsal ürünlere ihtiyaç duymakta ve algılarını bu doğrultuda geliştirmektedir. Daha anne karnında dışarıdan gelen sesleri dinlemeye başlayan duyuşal süreç, doğumdan sonra da gelişerek devam etmektedir. Dünyanın bütün coğrafyalarında yer edinmiş ninni kültürü bu sürecin en önemli unsurlarından biridir. Pek çok bebek ninni dinleyerek sakinleşmekte bebeğin uykuya geçiş süreci ninniler ve çeşitli ezgilerle kolaylaştırılmaktadır.

Yaşı ilerledikçe farklı sanatsal ürünlere ihtiyaç duyan çocuk, hayal gücünün ve yaratıcılığının gelişmesiyle edebiyatla tanıştırılır. Bu süreçte çocuğa sunulan eserlerin büyük bir titizlikle seçilmesi gerekmektedir. Çocuğun sürekli karşılaştığı yaşantılar, sıradanlaşmış olaylar yaratıcı düşünmenin önüne geçebilir ve bu rutinleri konu edinen kitaplar çocuk için cazibesini yitirebilir. Çocuklara yönelik eserleri seçerken titizlikle üstünde durulmalı, her detayı ayrıntılarıyla düşünülmelidir. Çocuğun kendi düşünce

dünyasında yarattığı gerçeklik algısı ve bu algıya paralel ilerleyen hayal dünyası göz önünde bulundurulmalı, edebiyatın çocuk üzerindeki olumlu etkisi korunmalıdır (Sever, 2012, s. 25).

Çocukların kitaplara karşı tutumunu olumluya çevirmek, onları edebiyata ve sanata yakın tutabilmek için ilgi alanlarını ve beklentilerini göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Çocuklara hazır bulunuşluk düzeylerine uygun olmayan eserlerin okutulması onlarda hayal kırıklığı oluşturabileceği için beklenmedik durumlar ortaya çıkabilir. Çocuk kitaplara karşı ön yargılı olabilir ve hayatı boyunca kendini kitaplardan uzak tutabilir. Çocuğa verilecek kitabın çocuğun gelişim sürecini olumlu yönde etkilemesi isteniyorsa, kitaplar seçilirken belli başlı özellikleri taşıyan eserler tercih edilmelidir (Kıbrıs, 2010, s. 39). Çocuklar için kitap seçimi yaparken yaş grubu, ilgi alanları, çocuğa görelilik, dil gelişimi gibi pek çok faktör göz önünde bulundurulmalıdır. Nitelikli bir çocuk kitabının biçim ve içerik bakımından sahip olması gereken belli özellikler bulunmaktadır.

2.3. Çocuk Kitaplarının Biçim Özellikleri

Çocuklar yaşları gereği yeteri kadar tecrübe edinemediği için edebî zevkleri yeteri kadar gelişmemiştir. Bu nedenle çocuk için seçilen eserler ilgi çekici, canlı ve çocuğa göre olmalıdır. İlk çocukluk dönemindeki bir çocuğa pek çok becerinin oyunla öğretilmesi gibi kitaplarla tanışma serüveni de oyun mantığıyla başlamalıdır. Kitap çocuk için keyif veren, oyunu çağrıştıran bir faktör olmalıdır. Yetişkinler, içerisinde kendi aradıkları bilgiyi barındırıyor diye kapağı hiç ilgi çekmeyen, sade bir kitabı tercih edebilir fakat çocuklar kitapları seçerken görünümlerine, renklerine, görsellerine bakarak tercih eder. Dolayısıyla bir çocuk kitabı yazarı, eserini kaleme alırken “Çocuğun ilgisini nasıl çekebilirim?” sorusunu kendisine sormalıdır (Sever, 2012, s. 22).

2.3.1. Kapak, boyut ve cilt tasarımı

Çocuk kitaplarla tanıştırıldığında çocuğun ilgisini çeken ilk şey kitabın dış yapı özellikleridir. Çocuk yaşı gereği kitabın içerik özelliklerine ve anlatılanlara dikkatini vermeden önce boyutla, kapakla, renklerle ilgilenir. Bu yüzden çocuklara yönelik hazırlanan eserler her şeyden önce dış yapı özelliklerine dikkat edilerek hazırlanmalıdır (Coşkun, 2019, s. 10) Kitapların kapakları çocukların kitapla tanışma

sürecinde karşılaştıkları ilk uyaran olduğu için kapağın çocuğa göreliği büyük önem taşımaktadır.

Çocuk kitaplarında kullanılan kâğıdın çok kalın ve parlak kuşe kâğıtlar olmamasına özen gösterilmelidir. Parlaklık oluşturmaması, göz yormaması ve dayanıklı olması açısından ikinci hamur ya da birinci hamur kâğıtların tercih edilmesi gerekir (Kıbrıs, 2010, s. 40).

İlk çocukluk döneminde resimler ve fotoğraflar çocuğun zihninde daha fazla yer edinmektedir. Kitapla tanışan çocuk en önce kapakla temas kurduğu için beğenme ya da beğenmeme duygusu bu evrede başlamaktadır. Bu sebeple kapakta yer alan görseller özenle seçilmeli, çocukta yanlış izlenim uyandırabilecek mesajlar barındırmamalıdır. Kapak; kitabın içeriğinde yer alan metinle bağlantılı olmalı, çocuğun ufkunu açmalıdır. Özellikle küçük yaştaki çocuklar için tehlike oluşturabilecek sivri köşeli kitap kapaklarından kaçınılmalı, çocuğun yetişkin bir birey kadar hassasiyet gösteremeyeceği göz önünde bulundurularak daha sağlam ve dayanıklı malzemelerden üretilmiş olmalıdır (Orhan, 2020, s. 19)

Kitaplar boyut bakımından çocukların kullanımına uygun olmalıdır. Çocuğun kolay taşıyabileceği ve kitaplığına kolay yerleştirebileceği boyutlarda olmalıdır. Ayrıca genişlik açısından kitabın iki kapağı açıldığında çocuğun kucak boyundan büyük olmamasına, normal aralıklı bir kitaplık rafına sığacak büyüklükte olmasına dikkat edilmelidir (Karatay, 2016, s. 94). “Örneğin okul öncesi çocuklarda farklı boyutlar denenebilir. Kitap A4 boyutunda (21x29), A5 boyutunda (14x21) ya da daha küçük olabilir. Dahası ilk üç kademe sınıfta, özellikle 1. ve 2. sınıflarda değişik boyutlar denenebilir. Ancak 4. sınıftan sonra 14x21 (A5) boyutu tercih edilmelidir” (Kıbrıs, 2010, s. 39). Oğuzkan ise çocuklara yönelik kaleme alınan kitapların boyutlarının 16x23 cm olması gerektiğini öne sürmüştür (Oğuzkan, 2001, s. 372).

2.4. Sayfa ve Yazı Tasarımı

Kitapta kullanılan yazı tipinin çocuğa uygun ve kolay okunabilir olmasına özen gösterilmelidir. Sayfa düzeni bir bütünlük ifade etmektedir. Kitabı kitap yapan en önemli ayrıntılardan biri olan sayfa düzeni, tıpkı evlerimizdeki eşyaların yerleşimi gibi kullanım kolaylığı sağlar biçimde tasarlanmalı, tam tersi olabilecek biçimlerden uzak durulmalıdır (Orhan, 2020, s. 21). Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu

Başkanlığının belirlediği ölçütlere göre ilkokulun birinci sınıfında harfler 20-24 puntodan, ikinci ve üçüncü sınıflardaysa 18-20 puntodan daha küçük olmamalıdır. Dördüncü sınıftan itibaren 12 puntoluk yazılara yer verilebilir. İlerleyen eğitim kademelerinde de punto ölçüsü 10'un altına düşmemelidir (Kıbrıs, 2010, s. 40). Yetişkin kitaplarında olduğu kadar çocuk kitaplarında da yazının boyutu kadar karakteri de oldukça önemlidir. Çocuk kitaplarında tercih edilecek yazı karakterlerinin sade olmasına, aralarındaki boşluğun gözü yormayacak biçimde olmasına dikkat etmek gerekir. *Calibri, Times New Roman, Arial, Comic Sans MS* gibi okunması kolay yazı tiplerinin yaşlara uygun puntoları tercih edilebilir. Yaş grubunun gelişimine uygun olmayan, okunması zor yazı karakterler kullanılmamalıdır (Dönmezler, 2019, s. 19-20).

2.4.1. Resim

Resim, sanatçının dünyasında yarattığı içeriği görünür kılan bir ögedir. Yalnızca kendi diliyle bir anlam dünyası yarattığı gibi bir yazarın kurguladığı yaşam durumunu da görsel bir biçime dökebilir. “Çocuk kitaplarında resim, kendi başına görsel bir öge olarak önemli bir işlevi yerine getirdiği gibi metinle birlikte düşünüldüğünde de anlamı tamamlayan, açıklayan, genişleten bazen de metne yeni anlamlar katan estetik bir uyaran olur” (Sever, 2015, s. 159). Oğuzkan çocuk yayınlarında yer alan resimleri işlevleri bakımından üç gruba ayırmıştır:

(i) “Süsleyici resimler, konunun açıklanmasından ziyade sembolik yönünü yansıtmaya çalışır. Süsleyici resimler, hayal gücünün artmasına, estetik duygusunun gelişmesine yardımcı olur.

(ii) Metni açıklayıcı ve yorumlayıcı resimler, metni çeşitli açılardan açıklar, yorumlama görevi yapar. Bu tür resimler tek bir düşünce veya kavramı açıklamak için çizilmiştir.

(iii) Metni tamamlayıcı resimler, yazıyla anlatılması kolay olmayan ayrıntılı ve karmaşık nesnelerin ve olayların kolayca kavranması amacıyla yapılabileceği gibi birtakım doğa görüntülerinin veya çeşitli varlıkların tanıtılması için çizilebilir” (Oğuzkan, 2001, s. 373).

Çocuklar için hazırlanan resimler sanatsal bir kaygıyla oluşturulmalıdır. Yaratımın ilk aşamasından son aşamasına kadar resimler metnin içeriğini destekler nitelikte olmalıdır. Resimler metinleri açıklayabilmeli, tamamlayabilmeli, yorumlamaya izin vermelidir. Bu açıdan bakıldığında resimler çocuğun gelişimine katkıda bulunmalıdır (Sever, 2015, s. 125).

2.5. Çocuk Kitaplarının İçerik Özellikleri

Bir edebî eser ortaya koyulurken yalnızca tek bir faktörün titizlikle öne çıkarılması yeterli değildir. İster çocuk için ister yetişkinler için kaleme alınsın, edebî eser tüm yönleriyle bir bütündür ve her unsuru ayrı ayrı nitelikli olmalıdır. Kitabın biçimsel özellikleri büyük önem taşısa da tek başına yeterli değildir. İçerik bakımından zayıf bir eserin çocuklar için beklenen fayda, doyum ve beğeniyi sağlaması mümkün değildir.

Çocuklara yönelik kaleme alınan eserler incelenirken çocuğun estetik algısını besleyen, keyif veren, düşünce dünyasını harekete geçiren, merak duygusunu canlı tutan ve en önemlisi didaktik özellikler barındıran yönleri dikkate alınır. Bu faktörlere uygun eserler verirken dili söz konusu edebî türün özelliklerine uygun kullanmak ve çocuğun gelişim düzeyine uygun ürünler ortaya koymak gerekmektedir. Bu özelliklerle kitapların niteliği arttırılmakta ve okunabilirlik sağlanmaktadır (Karatay, 2016, s. 98).

2.5.1. Konu ve tema

Konular yazılan yapıtın türüne göre didaktik- öğretici, bakış açısı kazandıran ve estetik yaşantılar sunmayı hedefleyen nitelikte olabilir. Ancak bunun yeri, ortamı ve süresi çok iyi belirlenmelidir. Bu öğeler kitapta gereksiz bir yama gibi durmamalı, içerikle uyum içinde olmalıdır (Kıbrıs, 2010, s. 42). Çocuklar dünyaya, yaşama yetişkinlerden farklı değerler ve anlamlar yükler. Bu nedenle çocuk edebiyatı ürünleri çocuk gerçekliğini önemseyen, ele aldığı konularla onların beklentilerine yanıt veren bir paydada buluşmalıdır. Yetişkinlerden farklı özelliklere sahip olan çocukların edebiyattan beklentileri yetişkinlerle ortak bir payda oluşturmaktadır (Sever, 2012, s. 120). Çocuklar için basılan eserlerde yer alan konular genel anlamda çocuğa keyif veren nitelikte olmalıdır. Tercih edilen kitapların belli noktalarında çocuğu düşünmeye yönlendiren kısımlar olmalı, çocuğun belli bir dünya görüşü kazanabilmesini

destekleyecek içerikler yer almalıdır. Çocuklara yönelik yazınsal eserlerde çocuğa mutlaka demokrasi bilinci verilmeli, çocuğun bir birey olarak kendini fark etmesi sağlanmalı, ulusal ve toplumsal değerlere duyulan saygıyı kuvvetlendiren noktalar bulunmalıdır. En önemlisi de çocuk için büyük bir önem teşkil eden, onu eğlendiren mizahi unsurlar asla göz ardı edilmemelidir (Oğuzkan, 2001, s. 375). Karatay çocukların gelişim düzeyine göre ilgilendikleri konuları dört aşamada sınıflandırmıştır:

1. Aşama (2-7) yaş gelişim düzeyindeki çocuklar anne, kardeş, aile sevgisi, özellikle olağanüstü ve gizemli olaylar, doğa olayları, hayvanlar ve gezi
2. Aşama (7-9) yaş gelişim düzeyindeki çocuklar insan, doğa ve hayvan sevgisi, olağanüstü olay ve durumlar, gezi
3. Aşama (9-12) yaş gelişim düzeyindeki çocuklar kahramanlık, macera, mizah-komiklik, gezi ve fantastik
4. Aşama (12-15) yaş gelişim düzeyindeki çocuklar ise sevgi, kahramanlık- tarih, gezi, bilim- kurgu, macera, mizah- komiklik, korku- gerilim konulu kitapları okumaktan hoşlanırlar” (Karatay, 2016, s. 101).

Yazarın kaleme aldığı edebî üründe ifade etmeye çalıştığı temel değerlere, yazarın bu ifadelerle okura vermeye çalıştığı yönelimlere tema denir. Teması karmaşık ya da çeşitli yorumlara açık olan eserler çocukların zihninde karmaşaya ve yanlış yorumlamalara sebebiyet verebilir. Özellikle çocuk kitaplarında temanın son derece açık ve anlaşılır olması gerekmektedir. Çocuk kitabı yazarları genelde şu temalar üzerinde durmaktadır: Aile, yurt, ulus, doğa ve yaşama sevgisi, güzelliğe karşı bağlılık ve duygudaşlık, başkalarına karşı nazik ve saygılı olmanın erdemi; cesurluğun, kahramanlığın ve özverinin değeri; kişisel girişimin önemi, gelenek ve göreneklere karşı bağlılık ve duyarlılık (Oğuzkan, 2001, s. 374).

2.5.2. Kahraman ve karakter

Kahraman, “is. ed. Roman, hikâye, tiyatro vb. edebî türlerde en önemli kişi” (Türkçe Sözlük, 2011) olarak tanımlanır. Karakter ise bireyin kendine özgü yapısı, onu başkalarından ayıran temel belirti ve bireyin davranış biçimlerini belirleyen, üstün ana özellik olarak tanımlanmıştır (Türkçe Sözlük, 2011). Edebî yapıtlarda olayın ilerleyişini, düğümlenme kısımlarını ortaya çıkaran unsur çeşitli yönlerden farklılıklar

gösteren karakterlerdir. Karakterler arasındaki bu farklılık, çocuğun eseri okurken karşılaşacağı seçimlerini de etkiler. Çocuklara verilen eserlerle çocukta belli olumlu davranışları kazandırma amacı, karakterlerin doğru yaratılmasıyla mümkün olmaktadır. Çocuk kitaplarında ortaya konan karakterler günlük hayatın içinden olmalı, karakterler çocuğun tanıyormuş gibi hissedeceği şekilde betimlenmelidir. Kahraman olarak ortaya konan kişi de çocuğun yaşına yakın olmalı, çocuğun kahramanla özdeşim kurma (kendini onun yerine koyma) şansı bulması sağlanmalıdır. Unutulmamalıdır ki kitap ne kadar kaliteli bir kâğıda basılırsa basılsın, resimler ne kadar profesyonelce çizilirse çizilsin; kahramanları zayıf, belirsizlikler ve tutarsızlıklar taşıyan, karakterleriyle ilgili kesin bir yargı çıkarılamayan eser çocuk tarafından beğeniyle karşılanmayacak, kazandırılmak istenen temel çıkarımlardan da uzak kalacaktır (Karatay, 2016, s. 105).

Edebî nitelik taşıyan çocuk kitaplarında bulunan kahramanlar daha çok gerçek veya gerçeğe uygun, çocuğun yaşamında karşılaşılabileceği kişilerden seçilmelidir. Kahramanlar insan olabileceği gibi hayvan ya da canlı veya cansız herhangi bir nesne de olabilir. Bu kahramanlar durum, davranış, düşünce ve konuşmalarıyla çarpıcı bir özgünlük sunmalı, tutarlı ve inandırıcı olmalıdır (Şirin, 1994, s. 205).

Çocuk kitaplarındaki karakterlerin taşınması gereken başlıca özellikler şunlardır:

- Karakter evrensel ve ahlaki değerlere saygılı olmalı,
- İyiliğin ve doğruluğun savunucusu olmalı,
- Barış yanlısı olmalı,
- Çevrenin ve kültürel değerlerin koruyucusu olmalı,
- Karakter âdil, çalışkan, özverili, yardımsever vb. olumlu kişilik özelliklerini

taşımali (Karatay, 2016, s. 104).

2.5.3. Kurgu/ kurulum

Kurgu bir metnin en temel yapı taşlarından biridir. Kurgu anlatıda geçen olayların sebeplerini ve bu sebeplere bağlı olarak ortaya çıkan sonuçları mantıklı bir çerçevede ortaya koymaya yarar. Okur kurduğu sebep ilişkisini bir sonuca bağlamazsa anlatı zihinde anlamsız ve yarım kalır. Kurgu bu sebeple özgün ve tutarlı olmalıdır. Metinde yer alan detaylar iyi değerlendirilmeli, boşluk bırakılmamalıdır (Sever, 2012,

s. 127). Çocuklar için kaleme alınan eserlerde okurun yaş ve gelişim düzeyi dikkate alınmalı, eser bu doğrultuda kaleme alınmalıdır. Genel bir kural olarak çocuklara yönelik eserlerde planın son derece basit olmasına özen gösterilmelidir. Plan; kısa bir giriş bölümü, entrikalı olayları kapsayan bir gelişme bölümü ve beklenmedik bir çözümle sonuçlanan bitiş bölümünü kapsar nitelikte olmalıdır (Oğuzkan, 2001, s. 377).

Çocuk kitaplarının kurgusu, ana fikri, konusu ve kahramanları çok iyi bir şekilde sunulmalıdır. Tutarlılığa dikkat edilmeli, tema ile konu arasındaki bütünlük sağlanmalı, anlatılan olaylar sürekli çocuğun ilgisini canlı tutacak biçimde yerleştirilmeli, gereksiz ayrıntılardan kaçınılmalı, ölçülü, rahat bir anlatım tercih edilmelidir (Yalçın & Aytaş, 2003, s. 46-47).

Her kitap çocuğun ilgisini canlı tutmak için baştan sona kadar mevcut bir çatışma barındırır. Bu çatışma düğüm bölümünde tamamen kilitlenir ve yavaş yavaş çözülmeye başlar. Çatışmalar çocuktaki merak ve heyecan duygusunu besleyeceği için kitaba karşı ilgisini diri tutar ve kahramanla özdeşim kurmasını sağlar. Kitabı kurgularken ortaya konan çatışma, çocuğun konuyla ilgili taraf tutmasını sağlayacak süre boyunca devam ettirilmelidir. Böylelikle çocuk hem metinde yaşanan olayla bağ kurmuş olacak hem de çatışma çözülmeden çözüm için beyin fırtınası yapacaktır. Kurguyu ortaya koyarken gereksiz abartıdan kaçınılmalı, olayların inandırıcılığı zedelenmemelidir. 2-7 ve 7-9 yaş arası çocuklara hitap eden eserlerde zaman normal seyrinde ilerlemeli, zaman bakımından geri dönüşlere yer verilmemelidir. Çocuklar düşünsel olarak bunu algılayacak gelişim düzeyine henüz gelemeyeceği için kitaba karşı merak ve ilgilerini kaybetmemeleri için zamanın olağan akışı bozulmadan anlatıya devam edilmelidir (Karatay, 2016, s. 106).

2.5.4. İleti/ Ana fikir

İletin bir başka adı da ana düşünce, ana fikirdir. Edebî metinlerde ana fikir, değişik biçimlerde okuyucuya verilebilir. Ana düşüncenin okuyucuya verilme biçimi, yazardan yazara değişiklik gösterebilir. Ana düşünce kimi zaman metnin başında, kimi zaman sonunda, kimi zaman ortasında, bazen de metnin tamamında yer alabilir. Okuyucu ana fikri kendi düzeyine bağlı olarak metinden çıkarır. Kesin olan bir şey var ki edebî metinlerin tamamında ileti söz konusudur. “Her metin dilsel özelliğinden

dolayı bir iletiye sahiptir. “İşlevsiz ve mesajsız (bildirisiz) dil yoktur” (İnce, 1993, s. 67). Metinde işlenen, ele alınan, anlatılanlara konu denir, ana fikirse bu konunun çeşitli formlara girmesiyle ortaya çıkan, okura verilmek istenen mesajdır. Bu sebeple ana fikir ve konunun doğru şekilde bir araya getirilmesi gerekmektedir.

Çocuk edebiyatı ürünlerindeki iletilerde bulunması gereken özellikleri Demirel şu şekilde belirtmiştir:

- İletiler çocuğun bilişsel, duyuşsal gelişim özelliklerine uygun olmalı, çocuğun söz konusu gelişim boyutlarına olumlu katkıda bulunmalıdır.
- İletiler ile konu-tema arasında yakın bir ilişkinin olmasına dikkat edilmeli.
- İletilerin aktarımında önemli bir araç olan konu, dil ve anlatım gibi özellikler, kendi içlerinde bir uyumu barındırmalıdır.
- İletilerin aktarımında anlatılan metnin özelliği de dikkate alınarak, elden geldiğince zengin bir yola başvurulmalıdır. Yani sadece örtük iletiler şeklinde değil, yerine göre doğrudan, dolaylı ve soru şeklindeki iletileri de metnin içine yedirmiş olmalıdır.
- İletiler tıpkı tema/ana fikir gibi bir bakıma eserin yazılma nedeni hâline gelmektedir (Demirel, 2010, s. 62).

Yukarıda belirtilen faktörler incelendiğinde, ana fikri ortaya koyarken dikkate alınması gereken en önemli şeyin çocuğun yaş ve gelişim düzeyinin göz önünde bulundurulması olduğu görülmektedir.

2.5.5. Dil ve anlatım

Sosyal bir varlık olan insan çevresiyle etkileşime girebilmek için çeşitli yöntemlerden faydalanır, bunlardan en önemlisi de dildir. Dil insanın çevresiyle etkileşime girebilmesi ve iletişim kurabilmesi için biyolojik olarak insanda bulunan bir organ olarak bilinir. İnsanın dil kullanımı doğrudan zihniyle ilgilidir. İnsan zihni depoladığı sesleri, kelimeleri, cümleleri belli bir düzen içinde sıralayarak anlamlı bir konuşmanın ortaya çıkmasına aracı olur. Dil insanlığın alametifarikasıdır. Yani insanlığı bütün varlık aleminden ayıran en önemli belirti dildir. İnsanlar ana dillerini kullanarak hayatı ve evreni anlamlandırmaya çalışırlar (Yaman & Dağtaş, 2015, s. 80). İnsan için ilk yetişme çağı ve çocukluk dönemi oldukça önemlidir. Çünkü çocuk, çevreden taklit yoluyla öğrendiği kelimeleri fizyolojik gelişimine paralel olarak

kullanır. Başlarda anlamsız sesler çıkaran çocuklar zamanla gelişimlerine göre konuşmalarını anlaşılır hâle sokarlar (Küçükkaragöz, 2011, s. 46).

Dünya dilleri arasında zengin kullanım alanına sahip dillerden biri olan Türkçenin, çocuk kitaplarında da bu zenginliğini yansıtmaya gerekmektedir. Çocuk kitaptan aldığı kurgusal doyum dışında estetik ve edebî zevk de alabilmelidir. Ana dilini geliştirmenin ve zenginleştirmenin en temel yollarından biri çocuk kitaplarıdır (Merdane, 2019, s. 54). Çocuk kitaplarında öykü, şiir, masal, fıkra, mâni, bilmece, sayısmaca ve tekerleme gibi türlerin farklılıklar yaratan, keyif veren, merak uyandıran ritmi ve uyaklı yapısıyla söyleyişte ortaya çıkan ahenk çocuğu eğlendirerek hayal dünyasını geliştiren kurmaca bir dünya sunar (Sever, 2012, s. 145). Çocuk kitaplarında anlatımın sadeliğine dikkat edilmeli; gereksiz ve bayağı sözcükler yer almamalı, duruluk, akıcılık, açıklık gibi unsurlar göz önünde bulundurulmalıdır (Yalçın & Aytaş, 2003, s. 47).

“Okul öncesi çocuklar için hazırlanan kitaplarda cümleler üç dört sözcüğü geçmemelidir. Okul çağındaki çocuklar için hazırlanan kitaplarda kullanılan dil, gelişim düzeylerine uygun olarak kültür değerlerimizi yansıtacak sözcüklerden seçilmelidir. Bu yaş grubundaki çocuklar için hazırlanan kitaplarda imla – noktalama kuralları doğru kullanılmalı ve anlatım bozukluğu bulunmamalıdır. Anlatım bozukluğu ve imla – noktalama yanlışları bulunan kitaplar, çocukların okuduklarını anlamasını güçleştirmektedir. Hangi yaş grubunda olursa olsun, mizah ögesi çocuk kitaplarında kullanılmalıdır. Çocuklar doğaları gereği eğlence ve mizahı daha çok sevmektedir. Mizah ögesi katılarak verilen bilgiler çocukların zihninde daha çabuk yer etmekte ve daha uzun süre kalmaktadır” Akt. (Orhan, 2020, s. 28). Çocuk kitapları çocuğun söz varlığını ve dolayısı ile düşünme dünyasını geliştirir. Dile dayalı anlatımın temel yapılarını sözcük ve cümleler oluşturur. Anlatımda kullanılan cümlelerin uzunluğu, sözcüklerin türü, uzunlukları, günlük hayatta kullanım sıklıkları, mecaz veya gerçek anlamda olmaları çocukların okuduğu metni anlama düzeyini belirler (Şimşek, 2016, s. 113).

Yapıtın dili sade ve açık, anlatımı sürükleyici olmalıdır. Paragraflar 3-5 tümceyi geçmemeli; sözcükler, çocuğun kelime dağarcığını geliştirici nitelikte olmalıdır. Yapıtlarda çocuğun anlamakta güçlük çekebileceği sözcük sayısı çocuğun yaş seviyesine uygun biçimde kullanılmalı ve çocuk dünyasıyla ilişkili sözcükler

seçilmelidir. Eserler yazım ve noktalama açısından kusursuz olmalıdır. Sözcükler güncel olmalı, eski sözcükler ve ses tekrarları kullanılmamalıdır. Kitap sözcüklerden mümkün olduğunca arındırılmalı, kullanılan yabancı sözcükler ise aslına uygun yazılmalıdır. Yabancı sözcüklerin açıklamaları verilmeli; yabancı deyim, atasözleri Türkçeye uyarlanmalıdır. Devrik cümle kullanılmamalı, sözcükler sadece ilk anlamlarında kullanılmalıdır. Cümleler tek özne, tek yüklemden oluşmalı; birleşik ve girişik cümle kullanılmamalıdır. Argo ve mecaz söyleyişler kullanılmamalı, edat ve bağlaçlar mümkün olduğunca az kullanılmalıdır (Demircan, 2006, s. 35).

(Karadeniz, 2019) Çocuk yapıtlarını dil ve anlatım özellikleri bakımından incelerken şu sorulardan yararlanılabileceğini öne sürmüştür:

1. “Türkçenin anlatım gücü ve imkânları çocuğa görelilik ilkesi dikkate alınarak sezdirilmiş midir?
2. Anlatım duru, akıcı ve yalın mıdır?
3. Noktalama işaretleri ve yazım kuralları, çocuğa doğru bir şekilde sezdirilmiş midir?
4. Metindeki dilsel kullanım çocukların hayal gücünü geliştirici nitelikte midir?
5. Metin aracılığıyla çocuğun dil bilinci ve duyarlılığı seviyeye uygun bir şekilde uyarılmış mıdır?
6. Metinde arkaik (eskimiş) ve yabancı kelimelerin kullanılmasından uzak durulmuş mudur?
7. Kelimelerin, deyimlerin, tamlamaların vb. bağlam içinde kullanımı, çocuğun seviyesine uygun mudur?
8. Anlatım çocuğun beş temel duyusunu geliştirici özellikte midir?
9. Türkçenin temel sözvarlığı, çocuğun dilsel seviyesinin geliştirilmesini destekleyecek biçimde mi örneklendirilmiştir?
10. Dil ve anlatım çocuğun metni alımlamasına imkân sağlayıcı nitelikte mi düzenlenmiştir?
11. Metin çocukta temel dil becerileri olan okuma, yazma, dinleme ve konuşma isteğini teşvik edici özellikte midir?” (Karadeniz, 2019, s. 38).

Kitabın hitap ettiği yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları

Bir dilin kelime kadrosunun, atasözlerinin, deyimlerinin, terimlerinin ve kalıp sözlerinin oluşturduğu bütün söz varlığı olarak tanımlanabilir. Söz varlığı, bir toplumun yapıp etmelerinin, insan, eşya ve tabiat ile olan ilişkilerinin kısacası maddi ve manevi kültürel değerleri inşa etmesinin kurucu ögesidir (Aytan, 2016, s. 426). Söz varlığının zenginleştirilmesi amacıyla ortaya koyulan eserlerde kullanılan ifadeler çocuğun algı düzeyinin çok üstünde olmamalı, kelime hazinesine katkı yapacak türde seçilmelidir. Çocuğun anlamını bilmediği kelimelerin yoğunlukta olması anlaşılabilirliği azalttığı gibi dikkat dağınıklığına da sebep olmaktadır.

Günümüzde kullanımı nadir ve telaffuzu zor olan, çocuğun gündelik hayatında hiçbir zaman karşı karşıya gelmeyeceği kelimelere yer verilmemelidir. Eski, canlılığını yitirmiş ve çocuklar tarafından ne anlama geldiğinin anlaşılması güç olan kelime ve deyimlerle okuma zevki ve okuma kültürü oluşturmak imkânsızdır (Sağlam, 2009, s. 48).

2.5.6. Deyimler

Deyim bir ifadeyi ya da durumu anlamlı, tek bir sözcüğe göre daha etkili ve renkli anlatan kalıplaşmış söz öbeğidir (Göğüş, Oğuzkan, Ömertoy, Ünlü, & Koçak, 1998). Birden çok sözcüğün belli bir anlamı anlatmak amacıyla bir araya gelmesiyle oluşan deyimler; o dili konuşan toplumun kültürünü, algılama, anlatım, imgelem ve nükte gücünü ortaya koyar (Aksan, 2005, s. 96).

Söz varlığının önemli bir parçası olan deyimler, o dilin kendine has yönlerini yansıtması, az ve öz anlatımları ile duygu ve düşünceleri etkili bir şekilde aktarmalarının yanında kültür öğelerini geçmişten günümüze aktarmaları bakımından büyük önem taşırlar (Ekinci, 2021, s. 11).

2.5.7. Söz sanatları

Edebî eserdeki sözü, ifadeyi güzelleştirmek, anlamını güçlendirmek için başvurulmuş söz ve anlam oyunlarının tümüne söz sanatları adı verilir (Karataş, 2001, s. 130). Çocuğun günlük hayatta çok sık duymadığı söz sanatlarının eserlerde kullanılması, kelime hazinesinin zenginleşmesi bakımından olumlu bir özelliktir (Erdoğan Horasan, 2015, s. 199).

2.6. İlgili Araştırmalar

Araştırmaya konu olan yazar Göknıl Özkök Sezener ile ilgili daha önce herhangi bir akademik çalışma yürütülmemiştir. Yazarın kendisiyle görüşmeler sağlanmış, konuyla ilgili bilgi alınmış, yazar hakkında edebiyat alanında daha önce herhangi bir araştırma yapılmadığı teyit edilmiştir.

Bu bölümde yapılan çalışmayla ilgili olduğu düşünülen üç adet çalışmaya yer verilmiştir.

1-(Karadeniz, 2019) *Behiç Ak'ın Çocuk Hikâyelerinin Çocuk Edebiyatının Temel Ögeleri Açısından İncelenmesi* adlı yüksek lisans tez çalışmasında Behiç Ak'ın kaleme aldığı tüm çocuk kitaplarını biçim ve içerik unsurları açısından incelemiş, çeşitli uzmanların biçim ve içerik ölçütlerini göz önünde bulundurarak sonuçları ortaya koymuştur. Karadeniz, Behiç Ak'ın çocuklar için kaleme aldığı kitapları biçim özellikleri ve içerik özellikleri olmak üzere iki genel başlıkta incelemiştir. Araştırmacı, Behiç Ak'ın çocuklar için kaleme aldığı öykülerin, çocuk edebiyatının temel ilkeleriyle uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

2-(Coşkun, 2019) *Çetin Öner'in Öykülerinin Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi ve Türkçe Eğitime Katkısı* adlı yüksek lisans tez çalışmasında Çetin Öner'in kaleme aldığı tüm öyküleri biçim ve içerik başlıkları altında ayrı ayrı incelemiş, her bir öyküyü ayrı bir başlık altında kategorilere ayırarak analiz etmiştir. *Göknıl Özkök Sezener'in Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi* adlı araştırmadan farklı olarak eserlerdeki söz varlığının Türkçe eğitime katkılarının da belirlendiği bu tez çalışmasıyla, eserlerin biçim ve içerik özellikleri bakımından çocuk edebiyatıyla örtüştüğü, söz varlığı bakımından da zengin olduğu sonucuna varılmıştır.

3-(Orhan, 2020) *TÜBİTAK Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yönünden İncelenmesi* adlı doktora tezi çalışmasında, TÜBİTAK tarafından yayınlanmış çocuk kitaplarını diğer çalışmalarda olduğu gibi biçim ve içerik bakımından değil “TÜBİTAK çocuk kitaplarının isim ve konularına dair bulgular” ve “TÜBİTAK çocuk kitaplarının görsel özellikler, dil ve anlatım, içerik özelliklerine dair bulgular” şeklinde iki kategoride incelemiştir. Kitaplarda cinsiyetçi, ayrımcı, çocukların yaş grubuna uyum sağlamayacak nitelikte herhangi bir ifadeye rastlanmadığı tespit edilmiştir.

4-(Erşahan İspirt, 2019) Michael Ende'nin Çeviri Çocuk Edebiyatı Kitaplarının Çocuk Edebiyatına Uygunluğu ve Çocuk Edebiyatının Temel Nitelikleri Bakımından İncelenmesi adlı yüksek lisans tezi çalışmasında, Michael Ende'nin Türkçeye çevrilmiş beş eserini çocuk edebiyatı yönünden incelemiştir. Erşahan İspirt, araştırmaya konu olan beş eseri biçim özellikleri ve içerik özellikleri şeklinde iki başlık altında incelemiştir. Araştırma sonucunda çocuk için sakıncalı olabilecek birkaç görsel dışında Michael Ende'den çevrilmiş bu beş kitabın çocuk edebiyatı ilkelerine uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

5-(Gökmen, 2017) Ödüllü Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Bakımından İncelenmesi adlı tez çalışmasında, ödül almış çocuk edebiyatı yapıtları çocuk edebiyatının temel öğeleri bakımından incelemiştir. Araştırmacı incelemelerden elde ettiği sonuçlara göre kitaplardaki karakterlerin çocukların benimseyebileceği özellikte kurgulandığı, konuların çocuğun yaşamı ve insanı anlamlandırmasına katkıda bulunabileceği, dil ve anlatım özelliklerinin genel olarak Türkçenin söz varlığını yansıtabilecek öğelerle yapılandırıldığı, resim özellikleri bakımından okurun düş kurmasına ve resim yapmasına olanak sunabileceği sonucuna varmıştır.

6-(Erdoğan Horasan, 2015) Zeynep Cemali'nin Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Açısından İncelenmesi adlı tez çalışmasında, çocuk edebiyatı yazarlarından Zeynep Cemali'nin roman ve öykülerini çocuk edebiyatının temel öğeleri olan biçim, içerik, dil anlatım ve ileti bakımından inceleyerek, yazarın eserlerinin değerini ortaya koymayı ve onun çocuk edebiyatımızdaki yerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda Zeynep Cemali'nin eserlerinde dilin bütün zenginliklerini titizlikle kullandığı, çocuklara edebiyatı sevdirecek nitelikte eserler ortaya koyduğu ve eserlerinin pek çok bakımdan eğitsel nitelikler taşıdığı sonucuna varılmıştır.

7-(Sezer, 2020) Çiğdem Kaplangı'nın Çocuk Kitaplarının Çocuğa Görelik İlkesi Açısından İncelenmesi adlı makale çalışmasında, Çiğdem Kaplangı'nın 6 adet çocuk kitabını çocuğa görelik ilkesine uygunluk bakımından incelemiştir. Araştırmada çocuğun gelişim özellikleri ve “çocuğa görelik” ilkesi dikkate alınmış, eserler çocuk kitaplarının taşıması gereken içerik özellikleri: konu, tema (izlek), karakter, dil ve anlatım, ileti ve çevre; tasarım özellikleri: kâğıt, sayfa düzeni ve resimlemeler

başlıkları altında incelenmiştir. Araştırma sonucunda, incelenen kitaplar çocuk edebiyatının genel ilkelerine uygun bulunmuş, kitaplarda herhangi bir olumsuz ögeye rastlanmamıştır.

8-(Başoğlu, 2017) Edebiyatımızda Çocuklar İçin Yazılmış Biyografi Kitapları Üzerine Bir İnceleme adlı doktora tezi çalışmasında, edebiyatımızda çocuklar için yazılan biyografilerin yıllara göre (2005-2015) dağılımı ve biyografilerde işlenen figürleri tespit ettikten sonra çocuklar için yazılmış biyografi kitaplarının tasarım, içerik ve eğitim ilkelerine dair taşıdığı özellikleri inceleyerek alana katkı sağlamayı amaçlamıştır. Araştırmaya konu olan 62 biyografi kitabında belirlenen en büyük eksikliğin “Kapak-Cilt” başlığı altında yer alan “kitabın hangi yaş düzeyine uygun olduğunun belirtilmesi” ve “kitap kapağının iç kısımlarının değerlendirilmesi” konusunda yaşandığı tespit edilmiştir. “İçerik Özellikleri” açısından ise; bu çalışmada incelenen birçok kitabın kurgu anlamında başarılı olsa da dili özenli ve doğru kullanmada başarısız olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca kitaplarda biyografi türünün en önemli özelliklerinden biri olan model olma kavramının göz ardı edildiği sonucuna varılmıştır.

9-(Yanık, 2019) Ayla Kutlu’nun Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Açısından Değerlendirilmesi adlı tez çalışmasında, Ayla Kutlu’nun çocuk kitaplarını çocuk edebiyatı açısından biçim ve içerik yönüyle inceleyerek, bu kitapların çocuk edebiyatının temel kriterlerine göre analizini yapıp çocuk edebiyatı açısından değerlendirmiştir. Araştırma sonucunda yazara ait kitapların, hitap ettiği yaş seviyesindeki çocuklara uygun olduğu, yazarın bu alanda önemli eserlere imza attığı ancak edebiyatın diğer alanlarındaki başarısı yanında bu alanın gölgede kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

10-(Merdane, 2019) İlkokul 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Çocuk Edebiyatı Metinlerinin Nitelikleri Açısından İncelenmesi adlı tez çalışmasında, Koza Yayınları İlkokul 2. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan bilgilendirici, hikâye edici ve şiir türündeki metinlerden küme örnekleme yöntemiyle 15 metin seçmiş ve bu metinleri doküman analizi yöntemiyle incelemiştir. Araştırma sonucunda metinlerin çoğunun sayfa düzeni, harflerin özelliği, tema ve konu yönünden belirlenen niteliklere uygun oldukları; ana düşünce ve kahramanlar yönünden bazı eksiklerinin olduğu ve

yazım ve imla yönünden belirlenen niteliklere uygun olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve verilerin analizi hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırma Deseni/ Modeli

Araştırmanın yöntemi, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi olarak belirlenmiştir. “Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algılandığı ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde belirlenmesine yönelik bir sürecin izlendiği araştırma türü demektir” (Yıldırım & Şimşek, Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, 2016, s. 45) “İki tür belgesel taramadan söz edilebilir. Bunlar genel tarama ve içerik çözümlemesidir. Genel tarama, hemen her araştırmada izlenen alan yazın ya da literatür taraması olarak bilinen bir tarama yöntemidir. Belgelerdeki bakış açısı, felsefe, dil, anlatım gibi özellikler detaylıca yapılacak analizlerle belirlenmeye çalışılır. İçerik çözümlemesi ise söz konusu metnin, kitabın, belgenin içeriğinde bulunan kavram, ilke, ifade ve nitelikleri anlama ve anlatma hedefiyle yapılan bir taramadır.” (Karasar, 2017, s. 230)

“İçerik çözümlemesi, alan yazında yer alan bütün araştırmaları ve belgeleri analiz etmek ve değerlendirmek için tercih edilen çeşitli kurallara bağlı bir sistemdir. Nitel araştırma içerisinde yer alan tüm teknikler gibi bu teknik de çıkarım yapmak, içerik evreninde bir işleyiş oluşturmak, deneysel bilgi üretmek için ortaya koyulan verilerin incelenmesi ve yorumlanmasını kapsar.” (Corbin & Strauss, 2008).

“İçerik çözümlemesi Berelson’un tanımıyla “iletişimin yazılı/açık (manifest) içeriğinin objektif, sistematik ve sayısal tanımlamalarını yapan bir araştırma tekniği”, Merten’in tanımı ile de “sosyal gerçeğin yazılı/açık (manifest) içeriklerinin özelliklerinden yazılı/açık olmayan içerik özellikleri hakkında çıkarımlar yapmak yoluyla sosyal gerçeği araştıran bir yöntemdir.” İçerik çözümlemesinin bu tanımlarından yola çıkarak bu tekniğin objektiflik, sistematiklik, sayısallaştırma ve yazılı /açık içeriklere yönelik uygulama gibi nitelikler barındırdığı söylenebilir. Bir diğer taraftan içerik çözümlemesinin belli bir sisteme bağlı olması, araştırma

teknığının açık ve düzenli bir şekilde uygulamaya konmasının yanında tekniğin araştırma malzemesine aralıksız bir şekilde uygulanmasını da sağlamaktadır” (Kaya, 2000).

Bu çalışmada Göknil Özkök Sezener’in çocuklar için kaleme aldığı kitaplar çocuk edebiyatının temel öğelerine uygunluğu açısından incelenmiş ve elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

“Bir çalışma için evren, soruları yanıtlamak amacıyla gereksinim duyulan verilerin elde edildiği canlı ya da cansız varlıklardan oluşan büyük gruptur” (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2016, s. 82). Bu araştırmanın evrenini Göknil Özkök Sezener’in çocuklar için kaleme aldığı eserlerin tamamı oluşturmaktadır. Yazarın 2021 yılına kadar kaleme aldığı tüm kitaplar incelemenin konusu olmuş, örneklem seçimine gidilmemiştir. Bu eserler şunlardır: “Sihirli Mozart” (2006), “Emekli Vagon” (2008), “Bach Yürürken” (2009), “Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi” (2010), “Chopin: Küle Dönüşen Kalp” (2010), “Değirmenci ile Baykuş” (2012), “Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I” (2012), “Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II” (2014), “Küçük Kırmızı Düğme” (2016), “Çok Evin Yok Kedisi” (2017), “Gün Bey’in Penceresi” (2018), “İnci’nin Kitabı” (2021).

3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Göknil Özkök Sezener’in çocuklar için kaleme aldığı kitapların çocuk edebiyatının temel ilkeleri açısından incelendiği bu çalışmada, doküman incelemesi yoluyla kitaplardan veriler elde edilmiş, elde edilen veriler betimsel çözümleme yöntemiyle analiz edilmiştir. “Betimsel analiz yaklaşımı, elde edilen verilerin daha önceden belirlenen temalara göre analizidir. Verilerin sistemli ve doğru bir biçimde ortaya konması bu analizde önemlidir.” (Yıldırım & Şimşek, Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, 2016, s. 256).

Çeşitli uzmanların çocuk edebiyatının temel nitelikleri ve çocuk edebiyatı ürünlerinde olması gereken özelliklerle ilgili çalışmaları derlenmiş, konuyla ilgili alt başlıklar çıkarılmıştır. Farklı tez, makale ve yayınlardan benzer çalışmalar derlenmiş, bu çalışmalarda yer alan ölçütler göz önünde bulundurulmuştur. İncelemede elde

edilen veriler (Sever, 2012) tarafından ortaya koyulan “Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Dayanması Gereken Temel İlkeler ve Ölçütler”, (Şimşek, 2016) tarafından editörlüğü yapılan Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı adlı eserde yer alan ve Halit Karatay tarafından hazırlanan “Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler”, (Yalçın & Aytaş, 2003) tarafından hazırlanan Çocuk Edebiyatı adlı kitapta yer alan “Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikler” adlı bölümlerde ortaya koyulan ölçüt ve ilkeler doğrultusunda incelenmiştir. Ortaya konan çalışmalar ve uzman görüşlerinden alınan bilgiler doğrultusunda yazara ait tüm eserler ayrı başlıklar altında analiz edilmiş, bazı başlıklar tablolar hâlinde sunulmuştur. Uzmanlardan derlenerek ortaya konan başlıklar biçim özellikleri ve içerik özellikleri olarak iki başlıkta incelenmiştir. Biçim özellikleri başlığı kapak, boyut, cilt, sayfa ve yazı tasarımı, resim; içerik özellikleri başlığı konu ve tema, kahraman/ karakter, kurgu/ kurulum, ileti, dil ve anlatım şeklinde ayrılmıştır. Dil ve anlatım başlığı altında kitabın hitap ettiği yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları bir öğretim görevlisi ve iki Türkçe öğretmenin görüşlerine başvurularak belirlenmiş, tablo hâlinde sunulmuştur. Yine dil ve anlatım başlığı altında kitapta yer alan deyimler tespit edilmiş, tablo hâlinde sunulmuştur. Dil ve anlatım başlığında üçüncü alt başlık olarak belirlenen söz sanatları kısmında ise kitapta yer alan söz sanatları tespit edilmiş, bu söz sanatları, ortaokul müfredatında yer alan kişileştirme, konuşurma, benzetme, abartma ve tezat sanatıyla sınırlı tutulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Bulgular ve yorum kısmında, Göknıl Özkök Sezener'in kaleme aldığı tüm kitaplar ayrı başlıklar hâlinde, içerik ve biçim bakımından iki alt başlıkta incelenmiştir. İnceleme yapılırken kitapların yazılma tarihi baz alınmış, kronolojik sıra takip edilmiştir.

4.1. Göknıl Özkök Sezener'in Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Bakımından İncelenmesi

4.1.1. Sihirli Mozart isimli kitabın biçim özellikleri bakımından incelenmesi

Kapak, Boyut ve Cilt Tasarımı

Kitapların kapakları, kapaklarında yer alan görsellerin niteliği, kapak yazılarının ilgi ve merak uyandırma gücü çocuk için kitaba yönelişin birinci adımını oluşturmaktadır. Bu sebeple kitap kapakları o kitabın dünyasına açılan kapı gibidir. Çocuk kapıdan içeri girdiğinde karşılaştığı dünyanın heyecanını daha kapakla karşılaştığı an hissedebilmelidir.

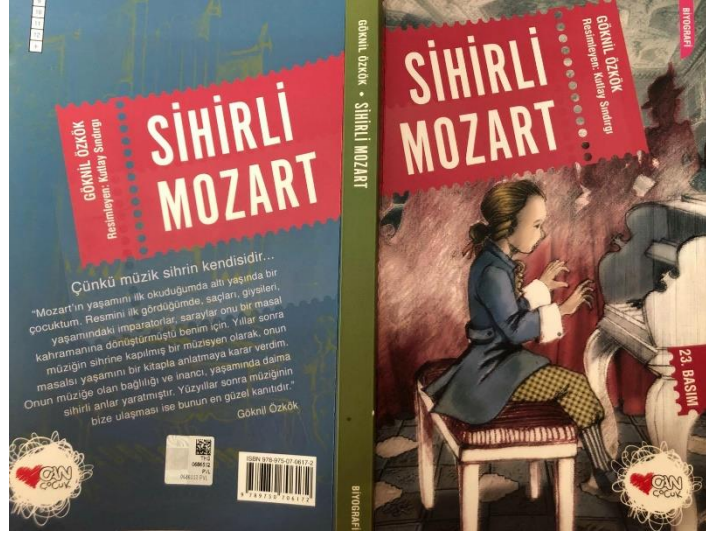
Bu bölümde incelediğimiz Sihirli Mozart isimli kitabın kapağı son derece ilgi çekici ve uyumlu renklerle hazırlanmıştır. Kutlay Sındırgı tarafından tasarlanan kapakta, kitabın içeriğinde biyografik öyküsü yer alan dünyaca ünlü besteci Wolfgang Amadeus Mozart'ın çocukluğunu ifade eden bir resim bulunmaktadır. Resim sulu boya çalışmasıyla yapılmış, pastel tonlarda birbiriyle uyumlu, estetik detaylar kullanılmıştır. Kitap dünyaca ünlü müzisyenin biyografisini anlattığından ve çocuklara yönelik kaleme alınmış bir eser olduğundan, Mozart'ın çocuk yaşta piyano çaldığı bir an tasvir edilmiş, okurların zihninde küçük yaştan beri müzikle iç içe olan bir dahi canlandırılmaya çalışılmıştır.

Mozart piyanosunun başında oturmuş performansını sergilerken, fazla dikkat çekmeyecek şekilde çevrede onu dinleyen seyirciler de resme yansıtılmıştır. Bu ayrıntıyla çocuklara, Mozart'ın daha küçük yaşta bile şöhret sahibi olmaya başladığı mesajı aktarılmıştır. Yine dünyaca ünlü müzisyen Mozart'ın, ülkesi Avusturya'nın 17. yüzyılda giyindiği kıyafetler doğru bir biçimde resmedilmiş,

dönemin modasıyla ilgili detaylar okuyucuya doğru bir biçimde aktarılmıştır. Kitabın ismi soldan sağa doğru bir etiketi andıran kırmızı tonlarındaki parçanın içerisinde büyük puntolarla yazılmıştır. Yatay biçimde yazılan kitap adının hemen yanında, aynı etiket formunun uç kısmında yazar adı ve resimleyen sanatçının adı dikey formda verilmiştir. Kitabın ön kapağının sağ üst köşesinde ince bir şerit hâlinde “biyografi” ibaresi yerleştirilmiş, okur kitabın türü hakkında bilgilendirilmiştir. Sağ alt köşede yer alan yayınevi logosu da uygun boyutlarda ve çocuğa göre bir görsel tasarım şeklinde tercih edilmiştir.

Kitabın ön kapağında yer alan resim ön kapağı komple kaplamış, dolu, canlı ve dikkat çekici bir görünüm kazandırmıştır. Kitabın sırt kısmı yeşil renkte bir şeritle farklı şekilde tasarlanmış, bu şeridin bir kısmı ön kapağa bir kısmı arka kapağa taşırılmıştır. Bu görüntü önde yer alan resmin genişliğini ve bütünlüğünü kısmen olumsuz etkilemiştir. Ön sayfada yer alan resmin tam ortalanmamış, sağa dayalı görüntüsü sol taraftaki yeşil sırt şeridinin genel görünümü bölmeye kapakla ilgili söylenebilecek tek olumsuzluktur. Arka kapağa geçildiğinde önde yer alan mavi alt ton baz alınarak daha koyu bir mavi tabana belli belirsiz şekilde çizgilerle resmedilmiş bir sokak, piyano tuşları gibi net olarak seçilemeyen çizgiler göze çarpmaktadır. Bu belirsiz çizimler çocuğun hayal gücünü harekete geçirirken aynı zamanda arka kapakta yer alan metnin daha net bir biçimde göze çarpmasını sağlamıştır. Arka kapakta etiket şeklinde yer alan kırmızı tonlardaki şeritte dikey biçimde yazarın ismi ve resimleyen sanatçının ismi yer alırken, kitabın ismi yatay formda görülmektedir. Yine arka kapağın sol üst köşesinde kitabın hitap ettiği yaş grubu belirtilmiş, okur bu konuda bilgilendirilmiştir.

Yazar, kitabın arka sayfasında bir paragraflık bir notla okurunu Mozart ve dehası hakkında kendi çocukluğundan beri ileri gelen duygularıyla bilgilendirmiştir. Bu bakımdan çocuklarda daha güçlü bir ilgi ve merak uyandırabileceğinden, arka sayfada yer alan yazarın notu kısmı olumlu bir iz bırakmaktadır.

Şekil 1. Sihirli Mozart Ön ve Arka Kapak Görseli

Kitabın boyutları 13x20 cm civarındadır. Bu, standart bir kitap için uygun boyuttur. Kitabın hitap ettiği yaş grubu olan 9-12 yaş, standart bir kitap boyutunu kullanabilecek yaş grubu olduğu için bu açıdan kitapta herhangi bir olumsuzluk tespit edilmemiştir. Kitap 191 sayfadan oluşmakta, bir çocuğun taşınması için uygun ağırlıkta ve boyuttur.

Cilt tasarımı olarak tutkallama tekniği kullanılmıştır. Kaliteli ve kalın bir karton kapak içerisine yerleştirilen sayfalar kâğıtların sıkıştırılmasıyla tutkal tarafından yapıştırılmakta, sağlam ve dayanıklı bir forma getirilmektedir. Bu teknik çocuk kitapları için tercih edilen birinci tekniktir. Bu bakımdan kitap çocuğun kullanımı açısından uygun şekilde tasarlanmıştır.

Kitabın kapak, boyut ve cilt tasarımı açısından değerlendirilmesi sonucunda ön kapak resminin sağa dayalı yerleştirilmesi, ortalanmaması dışında herhangi bir olumsuzluğa rastlanmamıştır. Kitap çocuk için uygun kapak, boyut ve cilde sahip olarak değerlendirilmiştir.

Sayfa ve Yazı Tasarımı

Çocuk kitaplarının kâğıt kalitesi, mürekkebi, ciltlenme şekli diğer biçimsel tasarım özellikleridir. Kitaplarda gözü yormayan mat (sarımtırak) ve mürekkebi dağıtmayacak kalınlıkta kâğıtların kullanılmasına dikkat edilmelidir. (Karatay, 2016, s. 95) Kitapta tercih edilen mat, sarımtırak renkte kâğıt gözü yormayacak şekildedir.

Yazıların büyüklüğü 9-12 yaş aralığındaki bir çocuğun rahatlıkla okuyabileceği boyutta seçilmiş, sayfa kenarlarında yeterli genişlikte boşluklar bırakılmıştır.

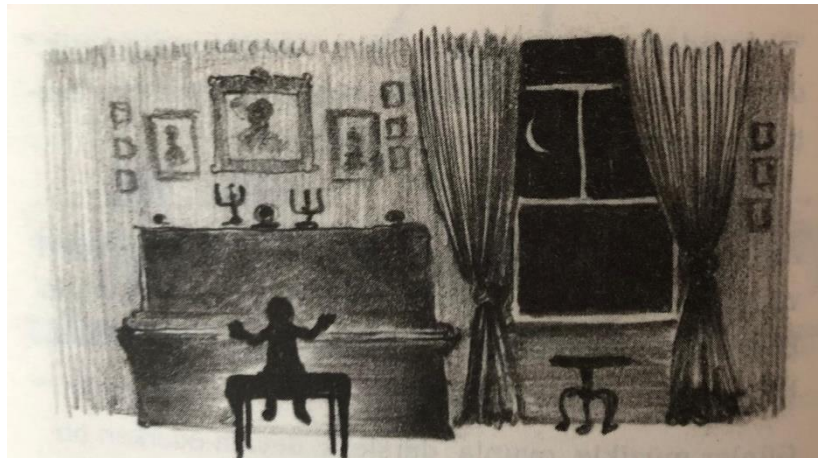
Resim

Çocuk kitaplarında kullanılan resimler, anlatılan olayları açıklayıcı nitelik taşımalıdır. Çocukların hoşuna gidebilecek, onları eğlendirip güldürebilecek, kaliteli ve ustaca çizilmiş resimler tercih edilmelidir. Resim yazılanlarla sayfa düzeni bakımından bir bütün oluşturabilmelidir. Son olarak kitapta yer alan resimler seviyeye uygun olarak resmedilmelidir (Sağlam, 2009, s. 63). Sihirli Mozart isimli kitapta yer alan resimler kara kalem tekniğiyle çizilmiş, siyah beyaz resimlerdir. Resimler kitapta anlatılan olayların akışına uygun yerlerde ve akışa uygun içeriklerle hazırlanmıştır.

Kitaptaki resimleri hazırlayan sanatçı Kutlay Sındırgı, pek çok çocuk kitabı için başarılı resimler çizmiş bir sanatçı olduğundan, Sihirli Mozart isimli kitap için çizdiği resimlerle de bu tecrübesini göstermiştir.

Kitapta geçen olayların bazı kısımlarında olayın geçtiği anı somutlaştırmak adına o an resmedilmiş, çocuğun zihninde çağrışımlar uyandırabilecek görseller hazırlanmıştır.

Kitabın 31. Sayfasında kullanılan görsel, renklendirilmiş şekliyle kitabın kapak resminde kullanılmış, kapakta yer alan künye bölümünün resmin bir kısmını kapatması sonucu resim yarım bir görüntü olarak verilebilmiştir. Çocuğun zihninde yarım kalan kapak görselin kitabın iç kısmında tamamlanması çocuk için dikkat çekici ve olumlu bir durum oluşturmuştur.

Şekil 2. Sihirli Mozart adlı kitaptan bir görsel

Yukarıda kitaptan alınan görsel örneğinden de anlaşılacağı üzere, resim sanatçısı görselleri çocuğun estetik algılarına uygun düzeyde ve konuyla iç içe bir kapsamda çizmiştir. Resimler çocuğun kitaba dair algılarını besleyecek nitelikte, yaratıcı düşünmesini destekleyecek şekilde resmedilmiştir. Gölgele başarılı bir şekilde vurgulanmış, perspektif doğru düzlemde yansıtılmıştır. Kitapta geçen olayların hemen ardından verilen görseller konu bütünlüğüne uygunluk gösterdiğinden nitelikli bir uyum yakalanmıştır.

4.1.2 Sihirli Mozart isimli kitabın içerik özellikleri bakımından incelenmesi

Konu ve Tema

Kitabın konusu, gerçek bir yaşam öyküsünden alınmıştır. Dünyaca ünlü müzisyen Wolfgang Amadeus Mozart'ın küçük yaşta başlayan müzik serüveni, aile yaşantısı, müziğe böylesine unutulmaz bir iz bırakışının ardında yatan macera dolu hikâye kitabın temel konusunu oluşturmaktadır. Edebiyat literatüründe çocuklar için yazılmış yüzlerce biyografik öykü kitabı bulunmaktadır. Göknıl Özkök Sezener, Türk edebiyatında dünyaca ünlü büyük müzisyenlerin biyografisini çocuklar için kaleme alan ilk yazar olması bakımından araştırmanın niteliğine büyük katkı sağlamaktadır.

Olaylar üçüncü şahıs ağzından aktarılmıştır. Mozart küçük yaştan itibaren babasıyla pek çok kenti, ülkeyi gezer ve şöhretini gün geçtikçe daha da arttırır. Bu süreçte pek çok çatışmalar, maceralar yaşar ve hayatını bugün bulunduğu noktaya getiren o dâhiyane eserlerini kaleme alır.

Kitabın teması incelendiğinde öncelikli olarak azim ve kararlılığın başarı sürecindeki yeri göze çarparken sanatın önemi, müziğin insan ruhunda bıraktığı olumlu izler, başarmak için çalışma ve inancın değeri, kıskançlığın olumsuzlukları, aile sevgisi, birlik ve mücadele gibi pek çok alt temaya da rastlanmaktadır. Kitapta Mozart'ın hayatı çocuklara yönelik olarak titizlikle anlatılmış, konu ve tema bakımında çocuk edebiyatına aykırı unsurlara rastlanmamıştır.

Kahraman ve Karakter

Kitabın kahramanı, kitabın isminden de anlaşılacağı üzere dünyaca ünlü müzisyen Wolfgang Amadeus Mozart'tır. Kitapta yer alan karakterler ise Mozart'ın babası Leopold, ablası Nannerl, annesi Maria Anna, Kırmızı Burunlu Sebastian,

Konstanze, Josepha, Salieri, Emanuel Schikaneder, Prens Joseph. Kitapta yalnızca tek bir yerde yer alan Ludwig van Beethoven ve Christian Bach ise, öğrencilere sosyokültürel anlamda sezdirme yoluyla katkı sağladığı için bu listenin dışında tutulmuştur.

Kitabın başkahramanı olan Mozart, 5 yaşında kıpır kıpır, biraz ukala ama çok zeki bir çocuk olarak karşımıza çıkmaktadır. Her şeyden önemlisi güçlü bir öz güveni vardır ve kendi yeteneğinin sonuna kadar farkındadır. Babası tarafından sıkı bir tempoyla müzik eğitimi almaya yönlendirilmesine itiraz etmemekte, eğitimi için kendisi de bütün benliğini ortaya koymaktadır. Annesine bağlılığı, babasına karşı duyduğu saygı, ablasına çok düşkün oluşuyla ailenin göz bebeği olan Mozart, gün geçtikçe kendini geliştirmekte, adını birçok ülkede duyurmaya başlamaktadır. Üstün yeteneğine rağmen yaşamı boyunca kibirden ve kıskançlıktan uzak duran, insanların böylesi çatışmalara girmesinden rahatsızlık duyan bir yapısı vardır. Tek düşündüğü şey müziği, tek arzusu bu alanda daha iyi olmak olan Mozart'ın, adını dünyaya duyurmak için her fırsatta daha çok fedakârlıkta bulunmuş olması çocuklara başarıya azmini sezdirme açısından olumlu bir kahramanlık örneği sunmuştur.

Mozart'ın babası Leopold, sarayda müzisyenlik yapan, oğlunun istikbali için birçok fedakârlıkta bulunan, inatçı ama sevgi dolu bir baba karakteri olarak karşımıza çıkar. Bir kızı ve bir oğlu olan Leopold, iki çocuğunu da müzikle iç içe büyüttmüş, ikisine de profesyonel anlamda müzik eğitimi vermiştir. Belli bir yaştan sonra kızının müzik eğitimini göz ardı edip bütün ilgi ve enerjisini oğluna ayıran Leopold, oğlunun dehasını dünyaya tanıtmak için şehir şehir gezmiş, imparatorların, imparatoriçelerin huzurunda oğlunu tanıtmıştır. Oğlunu büyük müzisyenlerle bir araya getirmiş, bu uğurda eşinden ve kızından uzak yerlerde aile hasretine katlanmıştır. Sonuç olarak Mozart Leopold'un hayalini kurduğu eğitimi alsa da Leopold ile yaşadığı baba- oğul çatışmaları sonucunda evi terk etmiş, Leopold inatçılığı ve gururu yüzünden uzun yıllar oğluyla hiçbir şekilde iletişim kurmamıştır. Kitabın sonlarına doğru, oğlu Mozart evlendikten bir süre sonra babasına mektup yazar ve özür diler. Böylelikle Leopold onu affeder ve ölmeden önce oğlunu ve oğlunun karısını ziyaret edip onlarla iki gün de olsa vakit geçirir. Bu ziyaretten kısa bir süre sonra da ölür.

Mozart'ın ablası Nannerl, kardeşinin haşarlığına, kendisinden daha yetenekli ve ön planda olmasına rağmen sağduyulu, sevecen ve kardeşine çok düşkün bir

karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Her koşulda kardeşine sevgiyle yaklaşan, annelerinin ölümünden sonra Mozart'a karşı anaç bir tutum gösteren, babasının Mozart'a küsmesinden sonraki süreçte de yapıcı ve merhametli tavrıyla kendini gösteren Nannerl, Mozart'ın Viyana'ya yerleşmesinin ardından evlenir. Babasının Mozart'ı affettikten sonra gerçekleştirdiği Viyana ziyaretine eşlik eder. Nannerl kitap boyunca Mozart için bir sığınak, güvenli bir liman gibi okura sunulmuştur.

Mozart'ın annesi Maria Anna, oğluna çok düşkün, oğlunun her türlü nazını çeken, pek çok yerde babasına karşı oğlunu destekleyen bir figürdür. Mozart'ın babasıyla birlikte küçük yaşta çıktığı seyahatlerin pek çoğuna eşlik eden Maria Anna, Mozart'ın ilk gençlik yıllarında ölür ve Mozart'ın içten içe derin bir yalnızlık çekmesinin gizli nedenlerinden biri hâline gelir.

Kırmızı Burunlu Sebastian, Mozart'ın babası ve ablasıyla birlikte ilk seyahatine çıktığı sırada onlara eşlik eden uşak karakteridir. Seyahatleri boyunca ailenin tüm hizmetlerine koşan Sebastian, Mozart'ı çok sevmiş, aralarındaki yaş farkına rağmen küçük Mozart ile arkadaşlık etmiş, sevimli bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Müzikle ilgili hiçbir bilgisinin olmadığını ifade eden Sebastian, bulduğu her fırsatta Mozart'tan bir şeyler öğrenmek ister, Mozart'ın dinletilerini ilgi ve merakla takip eder.

Mozart'ın tesadüfen sokak ortasında çarpışıp, sıırıslıklam âşık olduğu, hızlı bir şekilde evlendiği Konstanze karakteri, kocasına çok âşık, onun her zaman yanında olan, yeteneğini ve başarılarını destekleyen bir genç kız olarak karşımıza çıkar.

Emanuel Schikaneder, Mozart'ın Viyana'daki tek arkadaşıdır. Mozart'a sunduğu opera teklifiyle Mozart'ın hayatını değiştirmiş, unutulmaz eseri Sihirli Flüt'ü ortaya koymasına vesile olmuştur.

Mozart'ın Viyana'ya yerleştiği süreçte ülkeyi yöneten Joseph, Mozart'a yakından ilgi göstermiş, onu sık sık saraya çağırıp kendisinden besteler talep etmiş imparatorudur. Joseph karakteri, kitabı okurken önce güven veren ve destek olan bir profil çizerken, sarayın baş müzisyeni Salieri karakteri ile Mozart'ı sürekli burun buruna getirdiği için okurda ilgi ve merak duygusunu beslemektedir. Salieri karakteri kitaptaki en belirgin kötü karakterdir. Mozart'ın zekâsını ve yeteneğini kıskanmakta, onu küçük düşürmek için türlü yollar denemektedir. Tüm bunları yaparken saraydaki diğer müzisyenleri de kışkırtıp imparatorun fikirlerini değiştirmeye çalışmaktadır. Ne

kadar uğraşsa da başarılı olamayan Salieri, Mozart'ın unutulmaz eseri Saraydan Kız Kaçırma'nın sahnelenmesinin ardından bütün umudunu yitirmiştir.

Kitapta yer alan karakterlerin tahlili bu isimlerle sınırlı tutulmuştur. Adı geçen diğer karakterlerle ilgili kitapta konuşmalara ve ayrıntılara yer verilmediği için incelemeye dâhil edilmemişlerdir. Kitabın iki yerinde ise Mozart'ın dünyaca ünlü besteci Ludwig van Beethoven ve Bach'ın oğlu Johan Christian Bach ile tanışma anları aktarılmış, çocuklar için bu müzisyenler hakkında küçük sezdirmeler yapılmıştır.

Kurgu/ Kurulum

Kitapta Mozart'ın 4-5 yaşından itibaren yetiştiği çevre ayrıntılı bir şekilde aktarılmış, bir çocuğun var olan yeteneğinin ön plana çıkarılmasında ve işlenmesinde ailenin rolünün önemi son derece başarılı bir şekilde okur kitlesine sunulmuştur. Mozart bir saray müzisyeni olan babası Leopold tarafından küçük yaştan itibaren disiplinli bir şekilde eğitim almaya yönlendirilmiş, kendisinden beş yaş büyük ablası Nannerl ile birlikte nitelikli bir müzik eğitimi almıştır. Abla kardeş büyük bir ilgiyle müziğin içinde yoğrulmuş, Mozart ablasını geride bırakarak bu yolculuğunda her gün biraz daha sivrilmiştir. Önceleri Mozart'ın istikbali için ailece seyahat ettikleri ülkelere bir süre sonra, daha az masraflı olması için baba oğul gitmeye başlarlar. Mozart'ın küçük yaşta sahip olduğu dehası İtalya, Paris, Viyana gibi pek çok yerde günden güne daha fazla duyulmaya başlar. Ziyaret ettikleri ülkelerde imparatorlar onu saraya davet eder, şerefine şöenler düzenler, onu küçük yaşta onur konuğu olarak takdim ederler. Kitabın büyük bir kısmında, yetişkin bir birey olana kadar, mutlu ve birbirine bağlı bir aile profilinde yetişen Mozart, şartların değişmesi, bireysel özgürlüğünü kazanma gibi sebeplerden dolayı babasıyla bazı çatışmalar yaşar, annesinin de ölümüyle memleketi Salzburg'dan ayrılıp o dönem müziğinin en bilinçli adımlarını attığı kent olan Viyana'ya gider. Viyana'ya gidişi Mozart için bir dönüm noktası olur ve burada artık babasından ayrı olarak, tek başına hayata tutunmak zorundadır. Başarılı müzisyenin Viyana şehrinde başından geçen maceraları okurken, çocukta pek çok yerde merak duygusunu uyandıracak unsurlarla karşılaşırız. Saraya gidişi, saraydaki müzisyenlerin onu kıskanışı, sarayın onu kabul edip etmeyeceği gibi pek çok heyecan veren bölümler karşımıza çıkar. Viyana'da kendisini ve müziğini kabul ettiren Mozart'ın bir yanının hep eksik olduğunu görürüz. Salzburg'daki evini ve ailesini terk eden müzisyenin aklı

hep geride bıraktığı babası ve ablasındadır. Bu bölümlerde ailenin önemini vurgulayan mesajlar okura sezdirilmiştir.

Kitapta birkaç yerde çatışmalar görülmektedir: çocuğun gelecek planlaması konusunda anne ve baba arasında yaşanan çatışmanın ardından annenin yumuşayıp durumu kabullenmesi, ilerleyen yıllarda Mozart'ın eğitimini tamamlaması ve babasının birlikte sarayda çalışma talebi, Mozart'ın özgür bir birey olmak istemesi, sarayla anlaşamayıp oradan ayrılması, babasıyla küsüp Viyana'ya yerleşmesi, Viyana'da sarayın müzisyenlerinin Mozart'ı kıskanması ve sürekli onu zor durumda bırakma çabaları, Mozart'ın ani ve habersizce yaptığı evliliğinin ardından babasıyla arasının iyice açılması vb. Tüm bu çatışmalar çözülmüş, kitabın sonunda Mozart hayatındaki tüm sorunları yoluna koymuş bir birey olarak karşımıza çıkar. Babasıyla ilişkisini düzeltmiş, ortaya koyduğu eserlerle adını dünyaya duyurmuş, mutlu bir evlilik yürüten Mozart, Viyana'daki evinde yeni eserler icra etmeyi sürdürürken kitaba son verilmiştir.

Kitapta abartılmış merak unsurlarına rastlanmamıştır. Yerli yerinde bir kurulumla kaleme alınan eserde kafa karıştıran, tutarsızlıklar bulunduran bir yapı olmadığı gözlemlenmiştir.

İleti/ Ana Fikir

Kitabı incelediğimizde zaten var olmuş bir kişinin başarılarla dolu yaşam öyküsünü anlatan bir metin olduğu için azim ve kararlılığı, çalışkanlığı her fırsatta dile getirdiği gözlemlenmiştir. Yazar Göknil Özkök Sezener'in müzisyen kimliği, metnin başkahramanı Mozart'ın dünyaca ünlü bir müzisyen oluşu metnin müzik, sanat ve estetik alanında çocuğa pek çok şey sezdirmesini sağlamıştır. Kitapta başarı, azim ve çalışkanlık sık sık vurgulanmış, Mozart'ın küçük yaştan başlayıp kendini zirveye taşıma serüveni inceliklerle işlenmiştir. Yazar kitabın çeşitli noktalarında değerlere vurgular yapmış, özellikle erdemli olmayı tavsiye eden ifadeler kullanmıştır. Aşağıda kitapta yer alan ve çeşitli iletiler taşıyan bazı ifadeler aktarılmıştır.

“Mozart, yalnızca güzel müzik yapmak, insanları mutlu etmek istiyordu. Ne yazık ki Viyana'da durum böyle değildi. Burada herkes birbiriyle yarışyordu. Kimse kimseyi beğenmiyordu. Kıskançlık ve haksızlık anlatılır gibi değildi bu kentte.” (2006: 78)

“İnsanların birbirleriyle olan saçma ve gereksiz yarışları, kıskançlıklar, haksızlıklar... Of ne sıkıcı! Baba, insanlar neden bu kadar garip? Yani müzik kötü duygularla yapılabilecek bir şey mi?” (2006: 83)

“Yaşam bazen zorlaşabilir. Bazı insanlar istediklerini kolay yoldan elde etseler de sen sakın bunu isteme. Çalışmak seni her zaman doğru yere götürür. O zaman yaşamın değerini ve güzelliğini anlarsın. Asla pes etme, ne olursa olsun yoluna devam et.” (2006: 94)

“Yetenek bir tohum gibidir. Yeşermesi için onu ekmek, sulamak, sabırla büyümesini beklemek gerekir. Söylediği o kadar doğruyd ki, ancak müzik konusunda kendisinin pek yetenekli olduğu söylenemezdi. Ama çalışıyordu yine de. Çünkü çalışmak her kapıyı açan bir anahtardı. Mozart bile kimsenin sahip olamadığı benzersiz yeteneğine rağmen gecesini gündüzüne katıp çalışmıyor muydu?” (2006: 124)

“Bir yere yalnız işini yapmak için gelen çalışkan, akıllı birini aynı yerde istememek en büyük budalalık, güvensizliktir.” (2006: 140)

Kitaptan yapılan alıntılarını incelediğimizde pek çok yerde müziğin öneminin, yeteneğin kıymetinin ve başarmak için çalışmanın ve azmin gücünün doğrudan didaktik bir biçimde değil de sezdirilerek çocuğa ifade edildiği gözlemlenmiştir.

Dil ve Anlatım

Kitapların dil ve anlatım özellikleri çocuğun dil gelişimini besleme konusunda çok önemlidir. Türkçe dünyanın en zengin dillerinden biri olduğu için çocuklara ana dillerinin çok yönlülüğü kazandırılmalıdır. Bunun en doğru yolu ise okuma kitaplarının niteliğinden geçmektedir. Sihirli Mozart isimli kitapta deyim kullanımı başarılı bir şekilde örneklendirilmiştir. Zengin bir biçimde kullanılan deyimlerin yanı sıra söz sanatlarına ve estetik, sanatsal söyleyiş biçimlerine de sıkça rastlanmaktadır. Kitabın konusunun bir sanat dalı olan müzik ve kahramanının dünyanın en büyük bestecilerinden biri olması, kitaptaki estetik içerikleri arttırmıştır. Çocuğun okurken kurabileceği benzeşimler zenginleştirilmiş, anlaşılır bir formda sunulmuştur. Çocuğun anlamını bilemeyeceği kelimelerin çok büyük bir çoğunluğunun müzik terimleri olduğu gözlemlenmiş, bu kelimelerin de pek çoğunun kullanımı esnasında cümlelerin devamında anlamını açıklar şekilde kurgulanan ifadelerle rastlanmıştır. Böylece

çocuğun sözlükten kelimenin anlamına bakmasına gerek kalmadan metin içerisinde anlam ifade edilmiştir.

Hitap Ettiği Yaş Grubu Çocuklarının Anlamakta Zorlanacakları Kelime ve Kelime Grupları

Kitabın tamamı incelendiğinde hitap ettiği yaş grubunun anlamakta zorlanabileceği 55 tane sözcük tespit edilmiştir. Bu sözcüklerin büyük çoğunluğunu müzik terimleri oluşturmaktadır. Yazar bu müzik terimlerinin bir kısmının anlamını metnin içerisinde çeşitli yerlerde okura sezdirmiş, bazılarının anlamını ise karakterlerin konuşmalarına yansıtarak doğrudan ifade etmiştir. Bu terimlere, cümlelerin bağlamından hareketle anlamı çıkarılabilecek terimler de eşlik etmiştir. Bazı kelimeler ise çocuğun bağlamdan anlayabileceği şekilde verilmemiş, doğrudan metin içinde kullanılmıştır. Bu durum, çocuğun okuma yaptığı esnada akıcılığını yavaşlatıp dikkatini dağıtabileceğinden olumsuz bulunmuştur.

Metinde geçen, çocuğun yaş özellikleri bakımından anlamakta zorlanabileceği kelimeler şu şekildedir:

Tablo 1. *Sihirli Mozart adlı kitapta hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları*

<i>Sıra</i>	<i>Kelime</i>
1	Konçerto
2	Senfoni
3	Opera
4	Orkestra
5	Trio
6	Viyolonselci
7	Muzipçe
8	Akord
9	Şamdan
10	Kadife
11	Peruka
12	Köhne
13	İmparatoriçe
14	Hokkabaz
15	Panayır

16	Sonat
17	Majeste
18	Org
19	Amatör
20	Şancı
21	Armoni
22	Böbürlenmek
23	Tını
24	Sol anahtarı
25	Birlik nota
26	Porte
27	Kompozisyon
28	Partisyon
29	Tahta nefesliler
30	Bakır nefesliler
31	Yaylı çalgılar
32	Vurmalı çalgılar
33	Arya
34	Tenor
35	Soprano
36	Bariton
37	Tomar
38	Piskopos
39	Yeniyetme
40	Rondo
41	Fa diyez
42	Re majör
43	Gam
44	Dantel
45	Temsil
46	Hınzır
47	Obua
48	Libretto

49	Lobut
50	Forte
51	Maestro
52	Mahzun
53	Çelesta
54	Nedime

Deyimler

Sihirli Mozart isimli kitapta 71 tane deyim tespit edilmiştir. Bu deyimler aşağıdaki gibidir:

Tablo 2. *Sihirli Mozart adlı kitapta yer alan deyimler*

<i>Sıra</i>	<i>Deyim</i>
1	İç ısıtmak
2	Omuz silkme
3	Başını sallamak
4	Harikalar yaratmak
5	Ellerini çırpma
6	Uzaklara dalmak
7	Uykuya dalmak
8	Kafaya yazmak
9	Aklında tutmak
10	Burnundan solumak
11	Üstüne basa basa söylemek
12	Gözleri dışarı fırlamak
13	Burnu havada olmak
14	Gözden kaybolmak
15	Ellerini ovuşturmak
16	Kafası karışmak
17	Gözlerini alamamak
18	Canı yanmak
19	Hayran kalmak
20	Ağzı bir karış açık kalmak
21	Sevinçten deliye dönmek

22	Kahkahalara boğulmak
23	Kaşlarını çatmak
24	Surat asmak
25	Sallana sallana yürümek
26	Can atmak
27	Yüzünü buruşturmak
28	Ağzını bükmek
29	Kaçacak delik aramak
30	Silip süpürmek
31	Aklının bir köşesine yazmak
32	Kapılarını açmak
33	Gözleri parlamak
34	Sesi titremek
35	Boynuna atlamak
36	Sıcak bakmak
37	Kulaktan kulağa duyurmak
38	Keyif vermek
39	Kafası karışmak
40	Merak içinde olmak
41	Sesi çatallaşmak
42	Ağzınsa gevelemek
43	Rahat bir soluk almak
44	İç açıcı olmamak
45	Ateş püskürmek
46	Tepeden bakmak
47	Eli ayağı birbirine dolanmak
48	Emirler yağdırmak
49	Çileden çıkmak
50	Altüst olmak
51	Küçük düşürmek
52	Bardağı taşıran son damla olmak
53	Paniğe kapılmak
54	Karşı çıkmak

55	Gecesini gündüzüne katmak
56	Gözlerini kırpıştırmak
57	Donup kalmak
58	Huzuruna çıkmak
59	İçinde fırtınalar koparmak
60	İç geçirmek
61	Allak bullak olmak
62	Başını eğmek
63	Gözlerini dikmek
64	Soluğu tutulmak
65	Öfke fişkırmak
66	Gözden kaybolmak
67	Kulak kabartmak
68	Aklını kaçırmak
69	Dönüm noktası olmak
70	Göz gezdirmek
71	Gözleri dışarı fırlamak

Söz Sanatları

Çocuk kitaplarını nitelikli kılan en önemli unsurlardan biri şüphesiz ki anlatımın zenginliği ve dilin kullanım çeşitliliğidir. Çocuğun seviyesine uygun bir şekilde dilin farklı formlarda zenginleştirilerek kullanımı, çocuğun edebiyata ilgisini arttırdığı gibi hayal gücünü de besleyecektir. Sihirli Mozart isimli kitapta, kitabın ana kahramanının sanatla iç içe yaşayan bir müzisyen Mozart olması, metnin genel anlamda estetik ve sanatsal değerini arttırmaktadır. Bunun yanında, metnin genelinde ortaya konan sanatsal söyleyişler dikkate alındığında çocuğun seviyesini zorlamayacak, çocukta hayal gücünü ortaya çıkaracak ifadeler olduğu gözlemlenmiştir. Metinde geçen ve içerisinde çeşitli söz sanatları ve estetik söylemler barındıran ifadeler aşağıda gösterilmiştir.

“Bir melek kadar aydınlık ve güzel yüzü olan bu prenses de kimdi? Küçük Mozart öylece bakakaldı. Saçlarından yıldızlar dökülüyor sanki, diye düşündü.” (2006: 37)

“Pancar gibi kızarmış yüzüyle piyanonun başına geçti.” (2006: 38)

“Eteği kocaman bir balon gibi şişmişti.” (2006: 55)

“Yalnızca onun hissedebildiği tanrısal bir müzikti. Kendi uydurduğu bir dil gibi.” (2006: 87)

“Leopold, bir sokak satıcısı gibi içeri girmişti. Elindeki tepsiyi havada çevirerek Mozart’ı güldürmeye çalışmıştı.” (2006: 96)

“Mozart, zafer üstüne zafer kazanan bir savaştı.” (2006: 98)

“Kuru bir ağaç dalını andıran eğri büğrü, çatık kaşları, buz gibi bakışları, her an gergin olduğunun göstergesiydi.” (2006: 101)

“Nerdeyse bir köy kadar büyük olan mutfakta çalışan aşçılar, koca bir kovanın çevresinde uçuşan arılara benziyordu.” (2006: 102)

“Bu görüntü, güzel bir yağlıboya tabloyu andırıyordu sanki.” (2006: 103)

“Aralarında esen bu soğuk rüzgârlar daha ne kadar sürecek ikisi de bilmiyordu. Ama bir gün bu soğuk rüzgârlar, bir fırtınaya dönüştü.” (2006: 16)

“Bir kuş kadar özgürdü.” (2006: 116)

“Mozart, dev bir yeşil şemsiye gibi üzerini kaplayan ağaçlara baktı.” (2006: 121)

“Üşümek gibi, titremek gibi. Sanki binlerce karınca dolaşıyordu tüm bedeninde.” (2006: 122)

“Çünkü çalışmak, her kapıyı açan bir anahtardı.” (2006: 124)

“Çünkü o da müziğin insanlara sunulmuş bir hazine, bir sihir olduğunu düşünüyordu.” (2006: 125)

“Müziğin her notasında bir melek iniyor yeryüzüne sanki. Her cümlesinde insan yeniden mutluluğu keşfediyor.” (2006: 175)

Sihirli Mozart isimli eser, hitap ettiği yaş grubuna ana dilinin güzelliklerini kazandırabilecek nitelikte ve zenginliktedir. Deyimler kelime dağarcığını geliştirmeye yarayacak sözcükler, anlam zenginliğini besleyen söz sanatları kitapta uygun sıklıkta ve tutarlı bir şekilde kullanılmıştır. Devrik cümleler, deyimler, sanatlı söyleyişler çocuğun düşünce dünyasına katkı sağlayacak nitelikte görülmüştür.

4.2. Emekli Vagon

4.2.1. Emekli Vagon isimli kitabın biçim özellikleri bakımından incelenmesi

Kapak, Boyut ve Cilt Tasarımı

Emekli Vagon isimli kitabın kapak tasarımını incelediğimizde, parlak ve kalın bir karton seçimi yapılmıştır. Bu türden kapaklar dayanıklı malzemeler olduğu için çocukların kullanımına daha uygun düşmektedir. Kitabın kapağındaki ve iç kısmındaki resimleri çizen sanatçı Mustafa Delioğlu, sulu boya tekniğini kullanmıştır. Kapaktaki resmi incelediğimizde üzerinde çeşitli kuşlar, etrafında sokak hayvanları ve bitkiler olan eski ve paslı bir vagon görüyoruz. Vagon, tepesinde bulunan gözleriyle mutlu bir yüz ifadesiyle gökyüzündeki ayı seyrediyor. Kitabın içeriği göz önünde bulundurulduğunda, kapakta bulunan resmin içerikle birebir uyumlu olduğu, kitabın konusuna dair mesaj verdiği görülüyor. Kapak resminin hemen üzerinde yer alan, kitabın isminin yazılı olduğu kısımda da bir kuşun, harflerin üzerinde durduğu görülüyor. Ön kapakla ilgili olumsuz olarak nitelendirilebilecek kısım ise yazarın isminin kitabın ismiyle neredeyse aynı boyutlarda yazılmış olmasıdır. Kitabın isminin üst kısmında paralel bir şekilde yazılı olan yazar ismi hem büyük harflerle hem de kitap ismiyle aşağı yukarı aynı boyutlarda olduğu için, yazar ismi daha dikkat çekici durmaktadır. Bu da çocuk için kitabın ilgi çekiciliğini zedeleyebilmektedir.

Şekil 3. Emekli Vagon adlı kitabın ön ve arka kapak görseli

Kitabın arka kapağı incelendiğinde pembe ve mor tonlarında bir fon üzerine yine aynı boyutlarda kitap ve yazar ismi yazıldığı ve bir kuş silüetiyle arka fonun canlandırıldığı görülmektedir. Orta üst kısımda yer alan bir yuvarlağın içinde şapkalı bir adam ve okul çantası olan bir çocuğa ait görsel bulunmaktadır. Görsel, içerikten bağımsız olarak seçilmiştir. Çocukların bu görselle özdeşim kurması sağlanmak

istenmiş olabilir. Görselin hemen altında yer alan açıklama kısmında ise kitabın içeriğiyle ilgili, çocuklarda merak uyandırabilecek birkaç cümlelik bir yazı görülmektedir. Bu yazı içeriğe dair bilgi verme açısından yeterli ve ilgi çekicidir.

Kitabın boyutları 19x 24 cm olarak belirlenmiştir. Bu ölçü, kitabın hitap ettiği 4-7 yaş grubu çocuklar için uygun bir ölçüdür. Kitabın ciltleme tekniği zımbalama tekniğidir. Sayfa sayısı az olan kitaplar için tercih edilmesi gereken bu teknik, Emekli Vagon kitabı için uygun bir seçim olmuştur. 36 sayfadan oluşan kitabın hitap ettiği yaş grubu için uygun bir sayfa tasarımı olduğu gözlemlenmiştir. Sayfalarda parlak, kalın kuşe kâğıt kullanılmış, sayfalar küçük yaş grubundaki çocukların ilgisini çekebilecek canlılıkta tasarlanmıştır.

Kitaptaki hikâyenin başladığı yerin bir gerisinde yer alan “bu kitabın sahibi” kutucuğu çocukta kitap sahibi olma, kendi kitaplığını oluşturma açısından olumlu bir seçimdir. Yine hikâye bittikten sonra kitabın arka sayfasında yer alan “Bu kitaba kaç kalp veriyorsun?” sayfası ve hemen altında yer alan beş adet kırmızı kalp görselinin olduğu bölüm, çocuğun okuduğu kitaba dair eleştirel bakma becerisini geliştirebileceğinden, kitap üzerine düşünme fırsatı vereceğinden, olumlu bulunmuştur.

Sayfa ve Yazı Tasarımı

Emekli Vagon isimli kitapta 20 punto büyüklüğünde yazı kullanılmıştır. 4-7 yaş aralığındaki çocuklar için bu yazı boyutu uygun kabul edilmektedir. Yazı tipi olarak *times new roman* tercih edilmiştir. Sayfaların tamamında resimler kullanılmış, resimler ve metinler orantılı ve estetik bir şekilde yerleştirilmiştir. Kitap sayfa ve yazı tasarımı açısından hitap ettiği 4-7 yaş grubu çocuklar için uygun bulunmuştur.

Resimler

Kitap, 4-7 yaş grubuna hitap ettiği için resim kullanımı daha fazla önem taşımaktadır. Bu yaş grubu için kaleme alınan kitaplarda metnin büyük kısmını görseller üstlenmelidir. Emekli Vagon kitabında da Mustafa Delioğlu’nun tasarladığı görseller metne büyük bir katkı sağlamıştır. Kitabın ilk sayfasında sağ- sol sayfaların tamamını kaplamış bir kuş kafilesi görseli bizi karşılamaktadır. Bu görsel, metnin içeriğine yönelik de bir mesaj taşımaktadır. Bu görselle yazar, metne geçmeden önce

metnin içinde ikinci bir kapak resmi etkisi vererek çocuğun metne dair heyecanını ve merakını artırma durumunu güçlendirmiştir.

Kitap, hitap ettiği yaş grubu göz önünde bulundurulduğunda okuma yazma bilmeyen okul öncesi çağındaki çocukları hedeflemektedir. İlkokulda da okunabilecek olan kitabın, hedef kitlesi 4-7 yaş olarak düşünülmüş ve ilk sayfasında ebeveynler için bir not düşülmüştür.

Kitap içerisinde kullanılan resimler sulu boya tekniğiyle yapılmış çalışmalardır. Görsellerin tamamının metinle birebir bağlantılı olduğu, pek çok bakımdan da soyut unsurlarla 4-7 yaş grubunun hayal dünyasına hitap ettiği görülmüştür. Görsellerin tamamında yer alan sokak hayvanları, oldukça sevimli bir şekilde resmedilmiş, çocuğun keyif alacağı özellikler ön plana çıkarılmıştır. Resimler özellikle okuma yazma bilmeyen ve kitabı sesli bir şekilde deneyimleyen çocuklar için, anlatılanları hayalinde canlandırmasına yardım edecek, hayal dünyasını besleyecek şekilde tasarlanmıştır.

Şekil 4. Emekli Vagon adlı kitaptan görsel örneği

4.2.2. Emekli Vagon isimli kitabın içerik özellikleri bakımından incelenmesi

Konu ve Tema

Emekli Vagon isimli kitap 4-7 yaş aralığındaki çocuklara hitap eden, 36 sayfalık bir kitaptır. Kitabın konusu, hitap ettiği yaş grubu da göz önünde bulundurulduğu için daha yüzeysel tutulmuştur. Kitapta bir tren istasyonunda atıl durumda olan, paslanmış ve eskimiş bir vagonun başından geçen olaylar anlatılmaktadır. Vagon, eski çalışır durumda olduğu günleri özlemekte, günden güne

insanların onu kendi istedikleri gibi kullanmasından rahatsız olmaktadır. Bu düşüncelerle mutsuz mutsuz dururken, bir kargayla tanışır ve karga ona bu durumdan onu kurtaracağını söyleyip, planını uygular. Plana göre kuş sürülerini durumdan haberdar edecek, Martin isimli turist bir martının yardımıyla Emekli Vagon'un tekrar seyahate çıkabilmesine imkân yaratacaktır. Plan güzel işler ve onlarca kuşun doladığı iplerle havalanan yaşlı vagon raylara oturtulur, istasyon personeli anlamadan yolculuğunu tamamlayıp geri döner. Bu yolculukla, aslında ne kadar yorulduğunu, artık seyahat etmenin ona uygun olmadığını, hem pek çok kuş arkadaş edindiğini ve insanların onun içinde çay içip sohbet etmesinin keyif veren bir durum olduğunu düşünür, eski yerine kavuşmanın mutluluğunu yaşar. Böylelikle Emekli Vagon şikâyet ettiği durumun kendisi için bir şans olduğunu düşünmeye başlar ve hikâye mutlu sonla biter. Kitap konu bakımından hitap ettiği yaş grubuna uygun olarak seçilmiştir. Metin tema olarak da, hayvan sevgisini, yardımseverliği, mutluluğa ulaşmanın çok zor olmadığını ifade etmektedir. Genel olarak bakıldığında kitap konu seçimi ve tema bakımından hitap ettiği yaş grubuna uygun bulunmuştur.

Kahraman/ Karakter

Kitabın kahramanı bir tren istasyonunda yaşayan atıl durumdaki, yaşlı ve paslı vagondur. Vagonun içine istasyon çalışanları masa, sandalyeler koymuşlar, orada çay içip, dinleniyorlardır. Vagon bu duruma bir hayli üzülme kendini artık değersiz hissetmektedir. Kitabın kahramanı olan eski vagon, çalışır durumda olduğu günleri özleyen, ümitsizliğe kapılmış bir hâldedir.

Kitaptaki karakterleri incelediğimizde ise karşımıza en önce Karga çıkıyor. Karga yaşlı vagona yardım eden zeki ve pratik bir karakterdir. Diğer kuşları organize eder, vagonun tek isteği olan yeniden seyahat etme hayalini gerçekleştirir.

Martı Martin karakteri ise Avustralya'dan gelen turist bir kuştur. Uçmak ve uçurmak konusunda, plan ve organizasyon anlamında deneyimli bir kuştur. Emekli vagonu hayaline kavuşturma konusunda yapılan plana öncülük ederek, tüm kargaları organize eder. Aynı zamanda vagonu uçurdıkları esnada karga sürüsünü yönlendirerek, komutayı sağlar.

Kitapta yer alan kahraman ve karakterler, hitap ettiği yaş grubu için uygun olarak seçilmiştir. Fabl türünde kaleme alınan eserle çocukların hayal dünyası

zenginleştirilmiş, karakterlerin kişilik özellikleriyle çocuklara belli başlı edimler kazandırılmıştır.

Kurgu/ Kurulum

Metin kısa bir fabl olduğu için kurgu anlamında okul öncesi çağıdaki çocukları zorlamayacak şekilde kaleme alınmıştır. Yaşlı bir vagonun hayali, bu hayalini gerçekleştiren yeni dostlar edinmesi ve hayalini gerçekleştirdikten sonra şikâyet ettiği şeylerin kıymetini anlaması süreci fazla ayrıntıya girmeden, tutarlı bir şekilde hikâye edilmiştir.

İleti/ Ana Fikir

Kitapta yer alan alt mesajlarda, hayvanların iyi kalpli oluşu, hâlimizden şikâyet ederken pek çok şeyi düşünmemiz gerektiği, kişinin kendisini gerçek anlamda mutlu edecek seçimler yapmasının daha doğru olduğu görülmüştür. Bu iletiler, okul öncesi ve ilkökul çağındaki çocuklar için uygun bulunmaktadır. Metni okuyan çocuk, hem hayalini gerçekleştirmek isteyen üzgün bir kahramanla tanışmakta hem de bu kahramanın hayalini gerçekleştirdiğine tanık olmaktadır. Bu sürecin sonunda güzel dostluklar edinmeyi, elinde olan şeylerin kıymetini anlamayı gözlemleyebilmektedir.

Dil ve Anlatım

Hitap ettiği yaş grubu çocukların anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları

Tablo 3. *Emekli Vagon adlı kitapta hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları*

<i>Sıra</i>	<i>Kelime</i>
1	Moloz
2	Evrak
3	Sulugöz
4	İstasyon
5	Hasır
6	Turist
7	Lokomotif
8	Emekli

Okunan kitabın, çocuğun kelime dağarcığını da zenginleştirmesi faktörü göz önünde bulundurulduğunda 36 sayfalık bir hikâyede çocuğun anlamakta güçlük çekebileceği tahmin edilen 8 adet kelime ortalama bir değer olarak kabul edilmiştir. Yukarıda sıralanan sözcükler, hitap edilen yaş grubunun bilişsel düzeyine çok uzak kelimeler değildir. Bu bakımdan kitap çocukta olumlu bir durum bırakacak niteliktedir.

Deyimler

Metinde 14 tane deyim tespit edilmiştir. 36 sayfalık bir okul öncesi metni için 14 deyim gayet yerinde bir niteliktedir. Neredeyse her sayfada bir adet deyim yer alması, çocuklarda metne yönelik ilgi uyandıracak, çocuğun ana diline yönelik farkındalık kazanmasını sağlayacak niteliktedir. Kitapta geçen deyimler aşağıda tablo hâlinde listelenmiştir.

Tablo 4. *Emekli Vagon adlı kitapta yer alan deyimler*

<i>Sıra</i>	<i>Deyim</i>
1	Dolup taşmak
2	Peş peşe dizilmek
3	Söze atılmak
4	Sinirden küplere binmek
5	Hüngür hüngür ağlamak
6	Sulugöz çıkmak
7	Yola çıkmak
8	Kendini toplamak
9	Hayal kurmak
10	Dikkatlice süzmek
11	Gürültü koparmak
12	Mutluluktan uçmak
13	Elini beline dayamak
14	Yan gelip yatmak

Söz sanatları

Metin fabl türünde yazılmış bir metin olduğu için tamamında konuşurma sanatı ve kişileştirme sanatı kullanılmıştır. Metnin genelinde anlatıma zenginlik katmak için sıklıkla ikilemelere ve yansıma sözcüklere yer verilmiştir. Okul öncesi çağda bulunan çocuklara hitap ettiği için, fazla karmaşık dil örüntülerinden kaçınılmış, sadece bir biçimde olaylar sunulmuştur. Bu durum da metnin hitap ettiği kesim açısından bakıldığında olumlu bulunmuştur.

4.3. Bach Yürürken

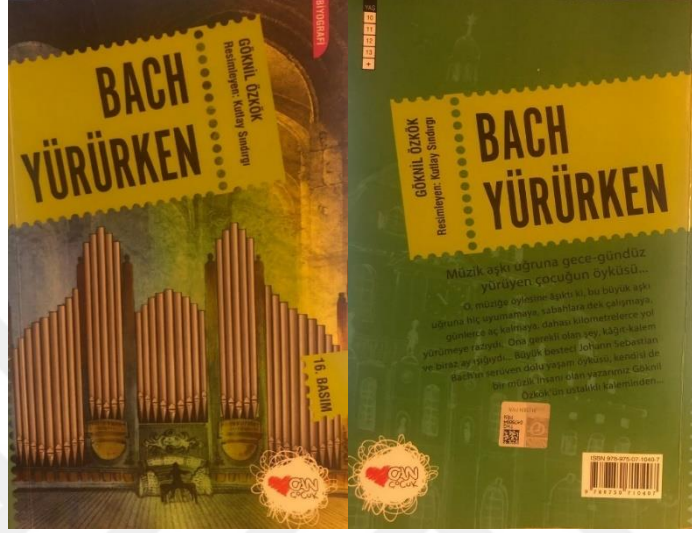
4.3.1. Bach Yürürken isimli kitabın biçim özellikleri bakımından incelenmesi

Kapak, Boyut ve Cilt Tasarımı

Yazarın daha önce kaleme aldığı Sihirli Mozart gibi biyografik türde yazılan Bach Yürürken isimli eser, tıpkı Sihirli Mozart kitabında olduğu gibi aynı kapak, aynı boyut ve kaliteye sahiptir. Kitabın ön yüzünde yer alan resim, kitabın iç kısmında da kullanılan dev bir org tasviridir. Orgun içinde bulunan metal borular dev bir sahnenin önünde orgu çalan sanatçının arka planını oluşturmaktadır. Kitabın içerisinde bir orgun mekanizmasını anlatan Bach, bu görseli açıklayıcı ve destekleyici ifadeler kullanmaktadır. Görsel de bu ifadelerin hemen sonrasında kullanılmıştır. Henüz kitabı okumayan çocuğun, orgun mekanizmasını bilme ihtimali düşük olduğundan kitaba ilk bakışta kapak resmini tam anlamıyla kavrayamayabilir. Fakat bu dev boruların ön planında yer alan, geniş bir alanda org çalan müzisyen silueti, kitabın içeriğine yönelik açıklayıcı bilgiler verebilir.

Kapak, mavi- yeşil tonlarında arka fon görselleriyle tasarlanmıştır. Dikkatli bakıldığında, org çalınan yerin bir kilise olduğu, ön kapağın tamamında belli belirsiz çizgilerle kilisenin iç kısmının çizildiği görülmektedir. Bu da kitabın başkahramanı Johan Sebastian Bach'ın hayatının ve sanatının büyük kısmının kiliselerde geçtiği bilgisini besler nitelikte bir tasarımıdır. Kitabın arka kapağı ise koyu yeşil fon üzerinde açık yeşil etiket biçiminde tasarlanmıştır. Açık yeşil etiket görselinin üzerinde kitap, yazar ve resim sanatçısının isimleri yer almaktadır. Etiket görselinin hemen alt kısmında yayınevinin kitabın konusunu özetler nitelikte birkaç cümlelik tanıtımı yer almaktadır. Kitabın arka yüzündeki fonda da yine ön yüzde olduğu gibi büyük ve

görkemli bir kilise silueti yer almaktadır. Tüm bu unsurla göz önünde bulundurulduğunda kitap kapak tasarımı bakımından, hitap ettiği yaş grubu için uygun, olumlu özellikler barındırmaktadır. Kitapta cilt tekniği olarak da yine Sihirli Mozart kitabında olduğu gibi tutkallama tekniği kullanılmıştır, bu da 190 sayfalık bir kitap için doğru ve isabetli bir seçim olmuştur.

Şekil 5. Bach Yürürken adlı kitabın ön ve arka kapak görseli

Sayfa ve Yazı Tasarımı

Bach Yürürken isimli kitapta resimler çok yoğun bir biçimde kullanılmadığından kitapta yazılar yoğunluk taşımaktadır. Yazılar *times new roman* yazı tipiyle 12 punto büyüklüğünde hazırlanmıştır. Kitap 13 yaş ve üzeri gruba hitap ettiğinden bu yazı büyüklüğü ideal bir seçimdir. Kitapta kullanılan resimler, içerikle birlikte değerlendirildiğinde doğru yerlerde, estetik boyutlarda kullanılmıştır. Bach Yürürken isimli kitap, sayfa ve yazı tasarımı bakımından çocuk edebiyatının temel ilkeleriyle uyumlu bulunmuştur.

Resim

Kitapta bulunan resimler, resim sanatçısı Kutlay Sındırgı tarafından tasarlanmıştır. Resimler kara kalem tekniğiyle hazırlanmıştır. Kara kalem tekniğinin doğru yaş grubunda doğru tasarımla kullanıldığında ufuk açıcı olduğu bilinmektedir. Kutlay Sındırgı, resimlerini içerikle paralel şekilde tasarlayıp, doğru noktalarda kullanmıştır. Örneğin metin içinde bir yerde Bach kilometrelerce yol yürümek zorunda kalıyor. Yolda yiyeceği bitiyor, çok yoruluyor ve acıkıyor. Bu sırada karşısına çıkan

geveze bir adam ısrar edip onu kendi hanına götürüp güzelce yedirip içiriyor. Bu hancı, betimlemelerde iri yarı kaba saba bir adam olarak belirtiliyor, bu betimlemenin hemen arkasından sayfada, anlatılan durumu ve görüntüyü birebir yansıtan bir resim bulunuyor. Bu durum, çocuğun metni okurken zihninde canlandığı şeylerin sembolleştirilmesini kolaylaştırıyor.

Bach Yürürken isimli kitap 190 sayfadan oluşmaktadır. Kitapta toplam 15 resim kullanılmıştır. Bu, 13 yaş ve üzeri bir kitap için yeterli sayıdır. Kitapta kullanılan resimlerin anlam değeri incelendiğinde, cinsellik, şiddet, korku barındıran unsurlara rastlanmamıştır. Kitapta yer alan resimler, metnin akışıyla uyumlu ilerlemiş fakat önden tahmin yürütmeye yönlendirecek sıralama gözetilmemiştir. Resimler olayların ifade edilmesinden sonra paylaşılmıştır. Resimlerde çocuğun dikkatini dağıtarak konu dışına çıkmasına sebep olacak herhangi bir resme rastlanmamıştır. Bazı resimler doğrudan konunun akışını tarif ederken, bazı resimler daha soyut şekilde ifadeleri çocuğa düşündürmeyi hedeflemiştir. Bu durum, çocuğun zihnindeki çeşitliliği arttırdığı için olumlu bulunmuştur.

Şekil 6. Bach Yürürken adlı kitaptan görsel örneği

4.3.2. Bach yürürken isimli kitabın içerik özellikleri bakımından incelenmesi

Konu ve Tema

Bach Yürürken kitabının konusu, dünyaca ünlü müzisyen Johan Sebastian Bach'ın yaşam öyküsüdür. Yazarın diğer kitabı Sihirli Mozart gibi bu kitap da ünlü müzisyenin hayatını öyküleme tekniğiyle, çocukların ilgisini çekebilecek bir biçimde kaleme alınmıştır. Yazar kendisi de müzisyen olduğu için, kaleme aldığı kitaplarının

çoğunda müziği önemli bir noktada tutmuştur. Sanatsal anlamda çok önemli bir alan olan müziğin, çocuklara aşılması, çocuklarda merak uyandıracak bir unsur olması önemlidir. Okur bu kitapta Bach'ın yaşam öyküsünü okurken müzik aşkının onu nelerden vazgeçirdiğini, nasıl büyük kararlar almasına sebep olduğunu, müziğin hayatının bütün yönünü kökünden değiştirdiğini görmektedir. Küçük yaşta anne babasını kaybeden Sebastian, kendi yaşlarında olan erkek kardeşi Jacob ile birlikte evli ağabeyi Christian'ın evine yerleşir. Yeni bir müzik okulu, yeni bir düzen, yeni bir ev Sebastian'ın birkaç yıl sonra kendini yalnız ve aidiyetsiz hissetmesine sebep olur. Kardeşi Jacob'la birlikte kendi hayatlarını kurma kararı alırlar ve ikisi de farklı yerlere giderler. Parasızlık yüzünden kilometrelerce yolu tek başına yürümek zorunda kalan Bach'ın, hayallerinin peşinden giderken hep yürüyor olması, kitabın isminin de altında yatan sebeptir. Bach bu azimle pek çok yere gider, bu süreçte yine başından pek çok zorluklar geçer. Evlenir, bir süre sonra işi için seyahate çıktığı bir sırada eşinin ölüm haberini alır. Çocukları yetim kalır, ölen eşinin kardeşiyle çocuklarına bakmaya devam eder, yeniden evlenir. Bu kez daha çok çocuk yapar. En son Leipzig'den St. Thomas Kilisesi koro şefliği için teklif alır ve ailesiyle birlikte Leipzig'e yerleşir. Burada artık sıkıntısız, rahatlıkla dolu bir hayatı vardır. 14 çocuğu, karısı ve eski karısının ablasıyla hayatına devam eder. 60'lı yaşlarında beste yaptığı bir sırada notaları yazarken ölür.

Kitap konu bakımından dünyaca ünlü bir müzisyenin, dahi kabul edilen birinin biyografisini anlattığı için çocuklar açısından son derece önemlidir. Bu tür başarı hikâyelerinin çocukta pek çok olumlu duyguyu harekete geçirdiği, çocuğu güdülediği bilinmektedir. Johan Sebastian Bach gibi bir ismin yaşadığı güçlükler, bu güçlüklerin üstesinden gelmek için gösterdiği çabalar, doğru ve kendinden emin davranışları okurda olumlu iz bırakacaktır. Çocuk okuduğu metinde karşılaştığı kahramanın gerçek dünyada bir karşılığının olduğunu bildiğinde anlatıya daha yoğun bir bağlılık duyar. Kitabı bitirdikten sonra, kitapta defalarca kez sözü geçen besteleri merak edip dinlemek isteyebilir. Bu durum da kitabın çocuğun hayatında bir merak uyandırdığının kanıtıdır. Kitap konu bakımından hitap ettiği yaş grubuna göre ilgi çekici ve olumlu bir seçimdir.

Kahraman ve Karakter

Kitabın kahramanı Johan Sebastian Bach, ilgi duyduğu müzik alanında bir hayli meraklı, tuttuğunu koparan bir çocukken, müzikle ilgili daha fazla bilgi edinebilmek için küçük maceralar atılabilecek kadar da cesaretlidir. İlerleyen yıllarda Bach artık sadece küçük maceralar değil, hayallerinin peşinden gidebilmek için pek çok riski göze almıştır. Önce ağabeyinin evinden ayrılıp yürüyerek Lüneburg'a gitmiş, orada bir müddet eğitim görüp çalıştıktan sonra Arnstadt'tan bir kilisede iş bulup oraya yerleşmiştir. Bir süre çalıştıktan sonra şımarık bir grup öğrenciye ders vermekten yorulan Bach, ters düştüğü kilise yöneticileriyle konuşup buradan ayrılır. Mühlhausen'den aldığı iş teklifini değerlendirip yola koyulur. Mühlhausen'de Maria Barbara ile evlenir. Kendisini çok heyecanlandıran bir iş teklifi alınca 1 yıllık Mühlhausen sürecini bitirip karısıyla Weimar'a taşınır. Weimar'da yönetimde iki dükün olması ve arada kalma duygusu Bach'ı bir süre sonra germeye başlar ve aldığı teklif ile Köthen Sarayında baş müzisyen olarak işe başlar. Köthen'e taşınırlar. Burada yaşarken Köthen prensinin kaplıca tatiline katılmak zorunda kalan Bach, tatildayken karısı Maria Barbara'yı kaybeder. Bir hastalıktan ölen Maria Barbara, Bach için büyük bir yıkım oluşturur. Daha sonraki yıllarda Köthen Sarayında düzenlenen bir dinletide tanıdığı müzisyen Anne Magdalena ile evlenir. Mutlu bir yuva kurar. O süreçte çok değer verdiği büyük abisi Johan Christian Bach'ın ölüm haberini alır ve sarsılır. Son olarak ailesi bir hayli büyüyen Bach, Leipzig'den bir teklif alır ve ailesiyle birlikte Leipzig St. Thomas Kilisesine gider. Kilise oldukça büyüktür, Bach ailesi mutlu ve rahattır. Bach ömrünün geri kalan kısmında bu kilisede yaşar ve ikamet eder. Burada da ölür.

Karakter olarak incelediğimizde Bach karakteri hırslıdır. Kitapta geçen bazı ifadelerden de anlaşıldığı üzere hedeflediği ve merak ettiği şeyin peşinden gitmektedir. Pek çok riski göze alan, oldukça hareketli bir karakterdir. Öğrencilik yıllarında çalışkan ve uslu, çalışma yıllarındaysa verimli ve başarılı biridir. Ailesine ve çocuklarına çok düşkün, onların eğitimiyle birebir ilgilenen bir babadır.

Kitaptaki diğer karakterleri incelediğimizde kitabın ilk bölümlerinde adını sıkça duyduğumuz Sebastian'ın küçük ağabeyi Johan Jacob haşarı, meraklı ve çok hareketli bir çocuktur. Derslerine Sebastian kadar özen göstermez, müzikle Sebastian gibi derinden ilgilenmez. İlerleyen yıllarda ağabeylerinin evlerinden ayrılırken de

Jacob eski yaşadıkları yere dönmeyi tercih eder. Kardeşine bağlı bir karakterdir. Sık sık mektuplaşırlar. İlerleyen yıllarda orduya katılır ve bando takımında görev alır.

Sebastian'ın büyük ağabeyi Johan Christian Bach ise, mutlu bir evliliği ve mütevazı bir hayatı olan kilise müzisyenidir. Kardeşlerinin iyi eğitim alması için her türlü fedakârlığı yapan, iyi yürekli biridir. Yıllarca kardeşi Sebastian'la iletişimi koparmamış, ona sık sık mektup yazmıştır. Bach evlendikten bir süre sonra Christian'ın ölüm haberini alır.

Bach'ın ilk karısı Maria Barbara, kendisi gibi anne ve babasını kaybetmiş, teyzesiyle yaşayan bir kızdı. Bach, Arnstadt'ta yaşadığı dönemde onunla tanışıp, Mühlhausen'de evlenmiştir. Üçüncü kez hamile kaldığında ikiz çocukları olur fakat doğar doğmaz ölürlər. Maria Barbara, Bach Köthen prensi ile bir seyahate çıktığı sırada hastalanıp ölür. Arkasında bıraktığı 4 çocuğuna ablası Friedelena ve Bach birlikte bakarlar. Maria Barbara kocasına her koşulda destek olan, iyi yürekli bir kadındır. Çocuk gözünden bakıldığında olumsuz örnek teşkil edecek bir özelliği gözlemlenmemiştir.

Friedelena, Maria Barbara'nın ablasıdır. Bach ve Maria Barbara evlendikten bir süre sonra onların yanına yerleşir. Çocuklara bakar, kız kardeşiyle arkadaşlık eder. Kız kardeşi hastalanıp öldükten sonra Friedelena, Bach'ın en yakın arkadaşı olmuştur. Muzip, şakacı bir kadındır. Çocuklar onu çok sever. Çocuklara anneleri gibi bakar. Bach ikinci evliliğini yaptıktan sonra da onlarla yaşamaya devam eder.

Anna Magdalena Wilcke, Maria Barbara'nın ardından Bach'ın ikinci evliliğini yaptığı kadındır. Bach'ın önceki çocuklarına da sevgiyle bakar, Friedelena ile yakın arkadaşlık kurar.

Kitapta Bach'ın okul hayatında ve çalışma hayatında sık sık değişiklikler olmasından ötürü sık sık çatışma yaşadığı karakterler ve arkadaşlık ettiği insanlar değişmektedir. Bu karakterler genel anlamda olması gereken özelliklere sahiptir. Belli noktalarda kahramanla çatışma yaşarlar ilerleyen süreçte çatışma çözülür ve Bach başka bir şehre yerleşir.

Genel anlamda bakıldığında ortaokul seviyesinde eğitim gören bir öğrencinin güdülenmesine yardımcı olacak nitelikte bir kitaptır.

Kurgu/ Kurulum

Kitapta Bach'ın hayatı, ilk çocukluk dönemiyle başlamış, öldüğü zamana kadar dengeli bir biçimde ele alınmıştır. Kitap kurgusal olarak herhangi bir mantık hatası bulundurmamaktadır. Kitabın kurgusallığıyla ilgili yapılabilecek tek eleştiri, birkaç bölümde önce sonucu verip daha sonra o sonucu hazırlayan olaydan söz edilmesidir. Örneğin kitapta yirmi beşinci bölümün son paragrafında Bach'ın mutlu bir şekilde ayrıldığı Köthen'e üzücü haberlerle döneceği, orada onu kötü günlerin beklediği yazılmıştır. Hemen bir sonraki bölüm olan yirmi altıncı bölüm başlarken Bach çok mutsuzdur, kendini tamamen müziğe vermiştir. Gece gündüz müzik odasında besteler yapmaktan yorgun düşmüştür, herkes Bach'ın bu acınası hâlini konuşmaktadır. Üç sayfa sonra ise Bach'ın aslında karısı Maria Barbara'yı kaybettiği için bu durumda olduğundan bahsedilmiştir. Bu tarz geri dönüşler çocuk kitapları için tercih edilmeyen kurgu biçimleridir. Çocuk daha düz ve kronolojik bir sıralama bekler. Zaten pek çok karakter barındırdığı için, kitabın dikkat dağınıklığı yüksektir. Üzerine bir de bu şekilde geri dönüşler çocuk için metni zorlaştırmakta, metne karşı olumsuz tutum geliştirebilmesine sebep olmaktadır. Kitapta buna benzer şekilde birkaç yerde daha geri dönüşler yapılmıştır.

İleti/ Ana Fikir

Metnin ana fikri olarak en başta azim ve kararlılığın başarı üzerindeki olumlu etkileri söylenebilir. Küçük yaşta anne babasını kaybeden bir çocuğun zor şartlar altında okuması, erken yaşta yalnız kalıp para kazanmaya çalışması, yeteneğinin bilincinde olup daima onu koruyup geliştirmesi onu bir dünya devi, ölümünden asırlar sonra bile konuşulan bir dahi yapmıştır. Çocuklar bu metni okuduktan sonra, özellikle gerçek hayatta yaşamış bir kişinin hayatı olması sebebiyle bu metne karşı daha olumlu bir bağ kurabilir, bu azim ve kararlılık öyküsünden daha yoğun etkilenebilir.

Dil ve Anlatım

Metin dil ve anlatım özellikleri bakımından başarılıdır. Deyimler sanatlı söyleyişler sık sık tercih edilmiştir. Metnin dil ve anlatım özellikleri bakımından eleştirilecek tek noktası, Sihirli Mozart kitabında olduğu gibi bu kitapta da hitap ettiği yaş grubunun anlamını bilmeyeceği müzik terimlerini bolca kullanmasıdır. Bu

terimler, çocukların bilebileceği terimler değildir. Bu bakımdan olumsuzluk oluştursa da yazar kullandığı terimlerin bir kısmının anlamını metin içinde yansıtarak çocukta söz varlığını zenginleştirme edimi sağlamıştır. Anlamı verilmeyen kelimelerin bazıları bağlamdan hareketle tahmin edilebilecekken bazıları çocuğa tamamen yabancı gelecek nitelikte bulunmuştur.

Hitap ettiği yaş grubu çocukların anlamakta zorluk çekebileceği kelime ve kelime grupları

Tablo 5. *Bach Yürürken adlı kitapta hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları*

<i>Sıra</i>	<i>Sözcük</i>
1	Kasvet
2	Org
3	Besteci
4	Kinayeli
5	Bronz
6	Kanon
7	Füg
8	Kandil
9	Çan kulesi
10	Konçerto
11	Şövalye
12	Çıkın
13	Kantat
14	Obua
15	Yular
16	Ayin
17	Oda müzikçisi
18	Dukalık
19	Gevelemek
20	Reverans
21	Aziz
22	Barok çağı
23	Sol Majör

24	Viyola
25	Viola da gamba
26	Yaylı algı
27	Kont
28	Klavsen
29	Kaplıca
30	Sonat
31	Kopist
32	Tomar
33	Uvertür
34	Süit
35	Solist
36	Trompet
37	Bas
38	Solo
39	Soprano
40	ello
41	ellist
42	Prelüd
43	Kantorluk
44	İerlek
45	Partita
46	Eğreti

Deyimler

Tablo 6. *Bach Yürürken* adlı kitapta yer alan deyimler

<i>Sıra</i>	<i>Deyim</i>
1	İ geçirmek
2	Göz gezdirmek
3	Evin yolunu tutmak
4	Gözden kaybolmak
5	Kendini kaptırmak
6	Gözleri parlamak

7	Dudak bükme
8	İçini kemirmek
9	Kulağını dört açmak
10	Bıyık altından gülmek
11	El yordamıyla bakmak
12	Maceraya atılmak
13	Gözünden uyku akmak
14	Yüzünden okunmak
15	Merak uyandırmak
16	Korkudan buz kesmek
17	Elinden gelmek
18	Kendi ayakları üstünde durmak
19	Hüzün çökmek
20	Kafaya koymak
21	Burnunun dikine gitmek
22	Baş etmek
23	Uyku çekmek
24	Göz ucuyla bakmak
25	İlgisini çekmek
26	İyiliği yüzüne vurmak
27	Hayran bırakmak
28	Göz ardı etmek
29	Üstünden yük kalkmak
30	Ayağa fırlamak
31	Yol göstermek
32	Dört dönmek
33	Kahkaha atmak
34	Kendini toparlamak
35	Göze almak
36	Kâğıda dökmek
37	Gözünü ovuşturmak
38	Kibarlığı elden bırakmamak
39	Yolundan olmak

40	Mideye indirmek
41	Açlık başına vurmak
42	Yola koyulmak
43	Aklının bir köşesine yazmak
44	Ateş püskürmek
45	Çılgına dönmek
46	Çizgiyi aşmak
47	Çileden çıkarmak
48	İçindeki sesi dinlemek
49	Ağzı bir karış açık kalmak
50	Üzüntüye boğmak
51	Zaman kazanmak
52	Kahkaha patlatmak
53	Burnu bir karış havada olmak
54	Yüzünü buruşturmak
55	Gözlerini kısmak
56	Ağzında gevelemek
57	Toz olmaz
58	Burnunu çekmek
59	İki büklüm olmak
60	Omuz silkmek
61	Kendini tutamamak
62	Dudakları titremek
63	Duruma el koymak
64	Ele geçirmek

Söz sanatları

Bach Yürürken isimli metin söz sanatları bakımından incelendiğinde oldukça zengin olduğu gözlemlenmektedir. Yazarın diğer kitaplarına nazaran daha uzun soluklu bir kitap olan Bach Yürürken, söz sanatları bakımından oldukça zengindir. Kitabın hitap ettiği yaş düzeyi yükseldikçe sanatlı söyleyişler de arttırılmalıdır. Bu kitap, yazarın tüm kitapları göz önünde bulundurulduğunda en yüksek yaş düzeyine

hitap eden kitabıdır. Eser söz sanatları bakımından incelendiğinde hitap ettiği yaş grubuna göre yeterli düzeyde söz sanatı örneği tespit edilmiştir.

Bach Yürürken isimli eserde tespit edilen söz sanatları aşağıdaki gibidir:

“Kurulu bir çalar saat gibi çılgınlık atarak ağlamaya koyuldu.” (2019: 7)

“Tombul yanağının tahta zemine bir hamur parçası gibi yapışmasıyla bir çift ayak belirdi gözleri önünde.” (2019: 21)

“Sebastian o korku ve utançla yüz yıl orada öylece yatabilirdi.” (2019: 22)

“Sebastian neredeyse adım adım, santim santim dolaşıyordu içeride.” (2019: 23)

“Koroda kargalar gibi gıklarız.” (2019: 28)

“Bir sinek kadar hafif basıyordu basamaklara.” (2019: 30)

“Pencere, bir resim çerçevesiydi sanki.” (2019: 31)

“Arkasından kocaman bir hayalet kovalıyormuşçasına indi.” (2019: 44)

“Bembeyaz karlar üstünde gezinen bir sürü ateşböceği gibiydiler.” (2019: 49)

“Koro, onun kafasında koskocaman bir orgdu. Tıpkı kilisedeki gibi. Duyduğu sesler, ezgiler, akorlar büyük büyük balonlar hâlinde yükseliyorlardı orgun içinden. (2019: 51)

“Fareler gibi gizlice odaya girdi.” (2019: 61)

“Her sesin tanrıya ulaştığını ve çaldığı her notayla ona bir şeyler anlattığını düşünüyordu. (2019: 79)

“Çocukluğundan beri yaşadığı talihsizlik balonlarını bu sözlerle patlatıyordu aklında.” (2019: 79)

“Yol çabuk geçsin diye aklında bir melodi, gözünün önünde uçuşan notalar oluyordu hep.” (2019: 79)

“O büyülü borulardan, kilisenin neredeyse gökyüzü kadar yüksek ve renkli ışıklar saçan tavanına yükselen sesleri dinlerdi.” (2019: 80)

“Kafasında o kadar çok saç vardı ki bir kuş yanılıp yuva diye yumurtalarını bırakabilirdi.” (2019: 83)

“Sakalları o kadar kabarıktı ki kırmızı bir topa dönüşmüş burnunun altına yerleşmiş oklu bir kirpi gibiydi. (2019: 83)

“Aklı aç bir mide gibi gördüğü, duyduğu her bilgiyi yutmaya hazırdı sanki.” (2019: 88)

“Parmaklarını küçük solucanlar gibi hareket ettiriyordu.” (2019: 92)

“Ağzı, tombul yanakları arasına sıkışmış bir düğme gibi duruyordu.” (2019: 93)

“Weimar tıpkı masal kitaplarındaki kentleri andırıyordu.” (2019: 109)

“Boncuk gibi bir çift gözle karşılaştı. (2019: 121)

“Başını salladıkça kül rengi bukleleri alnının ortasında aşağı yukarı hareket ediyordu. (2019: 121)

“Pasta hamuru gibi kabarmış olan ayağı görüldü.” (2019: 122)

“Kont koca göbeğiyle, kuş tüyünden koca bir yastık gibi görünüyordu.” (2019: 155)

“Uşak yıldırım hızıyla beliriverdi kontun yanında.” (2019: 156)

“İpeksi saçlarıyla salonun ortasında kutsal bir heykel gibi duruyordu.” (2019: 170)

“Sebastian kızın meleksi yüzüne dalmıştı. Kilise tavanlarındaki kutsal varlıkları andıran bir hâli vardı sanki.” (2019: 170)

“Kulaklarındaki büyü müziği kâğıt üstünde görünür hâle getiriyordu bir sihirbaz gibi. (2019: 174)

“Karların arasından başını uzatan bir kardelen gibi çıkıvermişti Anna Magdalena.” (2019: 175)

“Böyle şaşkın tavuklar gibi bakacağımıza.” (2019: 179)

“Eğer işini en yakın dostun olarak düşünürsen ve gerçekten seversen hiç sıkılmazsın. (2019: 184)

“Keman ve viyola çalmaya başladığında yeni arkadaşlar edinmiş gibiydi.” (2019: 184)

4.4. Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi

4.4.1. Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi isimli kitabın biçim özellikleri bakımından incelenmesi

Kapak, Boyut, Cilt Tasarımı

Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi isimli kitapta 13x19 cm boyutlarında karton kapak kullanılmıştır. Bu kapak boyutu, kitabın hitap ettiği yaş grubu olan 9 yaş

ve üzeri çocuklar için uygundur. Çocuk kitaplarında dikkat edilmesi gereken bir diğer faktör, çocuğun kitabı kucağında açtığı anda zorlanmadan okuyabileceği boyutta olmasıdır. Bu kitap, çocuk için bu kolaylığı sağlayacak boyutlarda tasarlanmıştır.

Kitabın kapağı dayanıklı ve sert bir kartondan yapılmıştır. Çocuklar henüz ince motor becerilerinin geliştiği evrede oldukları için kitaplarına karşı daha dikkatsiz davranabilmektedir. Bu yüzden kapakta kullanılan malzemenin dayanıklı olmasına ekstra özen gösterilmelidir. Kitabın ön kapağı düz bir beyaz zemin üzerine ortalanmış bir görselden oluşmaktadır. Görselde enstrüman çalan bir böcek bulunmaktadır. Bu görsel çocuk için ilgi çekici ve kitabın içeriğine dair çağrışımlar yaptırır niteliktedir. Görselin üst kısmında büyük harflerle kitabın ismi, onun hemen üzerinde de küçük harf karakteri ve daha küçük boyutta bir yazıyla yazarın ismi yer almaktadır. Kitabın ismi dikkat çekici ve görselle birbirini tamamlar niteliktedir. Kapakta yer alan görselin hemen alt sağ kısmında ise resmi hazırlayan sanatçının ismi yer almaktadır.

Kitabın arka kapağında yine öndeki şekilde küçük harf karakterleriyle yazar ismi ve bir altında büyük harflerle kitabın ismi yer almaktadır. Bu kısımdan sonra ellerinde enstrüman olan, nota sandalyesi önünde duran böceklerin belli belirsiz şekilde çizildiği bir görsel yer almaktadır. Görselin altında, arka kapağa ortalanmış biçimde kitap açıklaması verilirken, açıklama öncesi çocukların dikkatini çekebilecek, kitaba yönelik güdülenme oluşturabilecek bir soru yer almaktadır. Sorudan sonra kitaba dair çağrışımlar yaptıracak bir paragraflık açıklama yer almaktadır.

Şekil 7. Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi adlı kitabın ön ve arka kapak görseli

Kitabın ön kapağı da arka kapağı da çocuklara uygunluk açısından olumlu bir izlenim bırakmaktadır. Çocuğun ilgisini çekebilecek nitelikte hazırlanan kapakta, herhangi bir olumsuz unsura rastlanmamıştır.

Kitap, ciltleme tekniği olarak tutkallama tekniğiyle hazırlanmıştır. Tutkallama tekniği en dayanıklı ciltleme yöntemlerinden biridir. Kitabın kolay dağılmasını engeller.

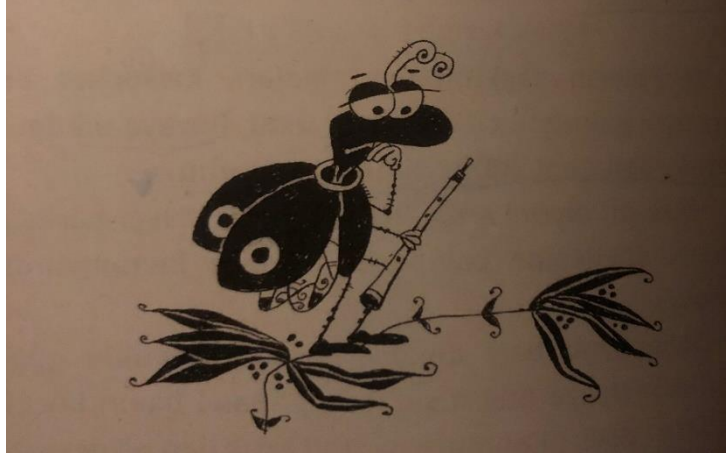
Sayfa ve Yazı Tasarımı

Yazar, diğer kitaplarında olduğu gibi bu kitabında da ikinci sayfaya “bu kitabın sahibi” diye etiket bölümü ayırmıştır. Bu durum çocuğun okuma kültürü edinme sürecinde kitabını sahiplenmesini, kütüphane kurma merakını geliştirmesini sağlayabilmektedir. Yazar yine kitabın son sayfasına da “bu kitapla ilgili düşüncelerim” kısmı ekleyerek çocuğun kitaba yönelik eleştirel bir tutum geliştirebilmesine olanak sağlamaktadır.

Metnin yerleşiminde görsellere bolca yer verilmiştir. Neredeyse her 2-3 sayfada bir görsel kullanılmış, anlatım zenginleştirilmiştir. Kitapta *Times New Roman* yazı tipi kullanılmış, 12 puntoluk yazı büyüklüğü tercih edilmiştir. Bu yazı tipi ve puntosu, kitabın hitap ettiği yaş grubu için uygundur.

Resim

93 sayfadan oluşan Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi isimli kitapta görsellere sıkça yer verilmiştir. Kitapta yer alan görselleri kaleme alan sanatçı Mustafa Delioğlu, siyah beyaz renklerde çizimler kullanmıştır. Siyah beyaz resimler doğru biçimde kullanıldığında renkli resimler kadar etkili ve dikkat çekicidir. Sanatçı metinde geçen ifade ve olayları çağrıştıran, konuyla uyumlu görseller hazırlamıştır. Yer yer, içeriğin akışına uygun, daha soyut görseller kullanarak çocuğun hayal gücünü harekete geçirmeyi hedeflemiştir. Metin fabl türünde bir metin olduğu için çocuk tarafından genellikle daha ilgi çekici bulunmaktadır. Fabl türündeki metinlerde yer alan görsellerde de ilgi çekicilik diğer metin türlerinden daha fazla olmaktadır. Fabl dünyasının gerçekliğini görsellerle desteklemek isteyen çocuk, başarılı bir biçimde kaleme alınmış bir görselle metne karşı çok daha yoğun bir bağ kurabilmektedir. Dolayısıyla ele alınan bu metin incelendiğinde, başarılı bir şekilde resimlendirildiği gözlemlenmiştir.

Şekil 8. Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi adlı kitaptan görsel örneği

4.4.2 Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi isimli kitabın içerik özellikleri bakımından incelenmesi

Konu ve Tema

Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi adlı kitabın konusu, hayali bir yer olan Böcekistan'da Serin Kovuk isimli yerde yaşayan bir grup böceğin oluşturduğu köklü bir senfoni orkestrası ve bu orkestrada yapılan bazı değişikliklerin Böcekistan'da nelere yol açtığıdır. Orkestrada çeşitli türde böceklerden oluşmaktadır. Orkestranın sanat yönetmeni Yaşlı Güve dünyaca ünlü orkestra şefi Danaburnu'nun Serin Kovuk'ta olduğunu öğrenir. Kendi orkestralarında şeflik yapan ağustosböceği Riri'yi çok sevmesine ve başarılı bulmasına rağmen dünyaca ünlü şef Danaburnu'nu kaçırmak istemez. Yakın zamanda Saklı Göl'de yapılacak konser turnesine Danaburnu ile katılmak isteyen Yaşlı Güve bir oyun düşünür ve ağustosböceği Riri'yi ani bir kararla izne çıkarıp tatile göndermek istediğini söyler. Temiz kalpli Riri, Yaşlı Güve'nin sözünü dinler, tatile gider. O esnada Danaburnu ile anlaşılan Yaşlı Güve, orkestrasında görev yapan diğer böceklerin ne düşündüğüne aldırmadan Riri'ye ihanet edip Danaburnu'nu orkestranın başına getirir. O günden sonra Serin Kovuk kasabasında kötü günler başlar. Danaburnu kaprislidir. Tüm orkestradaki böceklerle hakaret eder, Yaşlı Güve'yi de görmezden gelir. Herkes Danaburnu'ndan yaka silkerken arılar, keneler ve sinekler fırsatçılık yapar ve Danaburnu'na yanaşıp Riri'yi kötüler. Bir süre sonra Riri tatilden döner ve dünyası başına yıkılır. Tekrar geldiği tatil köyüne geri döner. Artık orkestranın Danaburnu'na tahammülü kalmamıştır. Başta Yaşlı Güve isyan bayrağı çekmiş, tüm orkestra oturup plan yapmışlardır. Büyük Saklı

Göl turnesinde Danaburnu'na bir ders verip onu ve onu destekleyen sinekler, arılar ve keneleri orkestradan kovacaklardır. Turne günü geldiğinde sahneye çıkan Danaburnu ve arkadaşları seyirci koltuklarının boş olduğunu, orkestradaki böceklerin ortada olmadığını görür ve rezil olur. Yanlarına gelen tespih böceği asıl konserin biraz ilerde olduğunu, Yaşlı Güve'nin yeni bir orkestra kurduğunu söyler. Konserlerine davet eder. Gittiklerinde ağustos böceği Riri'nin tekrar orkestranın şefliğini yaptığını, tüm orkestranın eskiden olduğu gibi bir kadroya kavuştuğunu gören Danaburnu ve arkadaşları çok öfkelenir, daha fazla rezil olmamak için ortadan kaybolurlar. Riri ve arkadaşlarının konseri her yerde duyulmuş, haber olmuştur. O günden sonra da tüm orkestra ekibi eski mutlu günlerine geri dönmüş, müziklerini yapmaya devam etmiştir.

Kahraman ve Karakter

Metinde geçen karakterlerin tamamı böceklerden oluşmaktadır. Metnin kahramanı böcek orkestrasının orkestra şefi Riri'dir. Riri larvayken müzikle ilgilenmeye başlamış, müzik eğitimi çok başarılı geçen bir ağustoseböceğidir. Böcek orkestrası müzisyenleri tarafından çok sevilen, iyi kalpli biridir. Kitapta kandırılıp oyuna gelir, bunu fark ettiğinde çok üzülerek içine kapanır. Daha sonra kıymeti anlaşılır ve eski güzel günlerine geri döner.

Metinde geçen diğer karakterlerden Yaşlı Güve, yıllardır böcek orkestrasının sanat yönetmenliğini yapan tecrübeli bir güvedir. Kitapta bazı hatalar yapar ve çok sevdiği şef Riri'yi kandırıp arkasından iş çevirir. Bunun sonucunda kendisi de mağdur olur ve hatasını anlayıp telafi eder. Aslında çalışkan, başarılı ve iyi kalpli biridir ama yine de hatalı davranmıştır. Metnin sonunda hatasını anlayıp çözüm üretmiştir.

Dünyaca ünlü orkestra şefi Danaburnu ise başarılı olduğu kadar kibirli ve kaba bir böcektir. Yerine geldiği Riri'yi her fırsatta kötülemektedir. Kendisiyle arkadaşlık etmek isteyen herkesi küçümser, hakaret eder. Metnin sonunda kendisine oyun oynayan diğer böcekler ona bir ders verir. Utanır, rezil olur ve Serin Kovuk kasabasını terk eder.

Peygamberdevesi orkestranın timpani çalan üyesidir. Metinde orkestraya yeni katılan Kırlangıç Kelebeği ile tanışır ve âşık olur. Hikâye boyunca Riri'yi desteklerler. En son da tatil köyüne gidip Riri'yi alıp gelirler. Turne bittikten sonra Kırlangıç Kelebeği ile evlenirler.

Keneler, arılar ve sinekler ise orkestraya Danaburnu geldikten sonra ona yakın olmaya çalışıp Riri'yi kötüleyen, Danaburnu orkestradan kovulurken onunla birlikte kovulan diğer karakterlerdir. Metin boyunca fırsatçılık yapmışlar ve Danaburnu'nun tüm kabalıklarına rağmen bir türlü onun kötü kalpli olduğuna ikna olmamışlardır.

Metnin aralarında adı geçen Tespihböceği, Golyat böceği, Tırtıl, cüce Ağustos böceği ise Riri'yi seven, iyi yürekli böceklerin diğerleridir.

Kitabın kahraman ve karakter sayısı yeterlidir. 9 yaş ve üzeri okuyucu kitlesi için uygun sayıda ve özellikte karakterler seçilmiştir.

Kurgu/ Kurulum

Metnin kurgulanış biçiminde herhangi bir mantık hatası veya karmaşıklık gözlemlenmemiştir. Mantık ve kronolojik sıra takip edilmiş, okur için karmaşa oluşturacak bir bölüme rastlanmamıştır. İşlerin yolunda ilerlediği bir orkestrada bir anda bir çatışma durumu yaşanmış ve sonra bu durum çözüme kavuşturulmuştur. Bölümler ve çatışmalar gereksiz yere uzatılmamış veya anlatımı yavanlaştıracak kadar kısa bırakılmamıştır.

İleti/ Ana Fikir

Metinde okurla paylaşılacak istenen ana fikir, bireyin bir başkasının arkasından iş çevirmesinin yanlış olduğu düşüncesidir. Gizlice yapılan ve içinde kötülük barındıran şeyler daha yıkıcı sonuçlar doğurabilir. Daha sonra pişmanlık yaşanmaması için her zaman dürüstlikle davranmak gerekir.

Metnin ifade ettiği bir diğer ileti ise müziğin ve sanatın tamamının kabalıkla yürütülemeyeceği, sanatın her zaman estetik ve nezaketle beslenen bir alan olduğudur. Sanatçı tehdit unsuru değildir, kötülük düşünmez. Kitabın vermek istediği iletilere bakıldığında, hedef kitlenin algılarına uygun olduğu, doğru ve faydalı bir ifade biçimi kullandığı gözlemlenmiştir.

Dil ve Anlatım

Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi isimli kitap yoğun bir şekilde konuşturma sanatı ve kişileştirme kullanıldığı için ve karakterlerini böcekler, mekânı da hayali bir ortam olduğu için alışılmadık benzetmeler ve canlandırmalarla süslenmiş

bir anlatıma sahiptir. Metinde pek çok deyim kullanılmış, farklı ikilemeler ve yansıma sözcüklere yer verilmiştir.

Hitap Ettiği Yaş Grubu Çocukların Anlamakta Güçlük Çekebileceği Kelime ve Kelime Grupları

Metinde 9 yaş ve üzeri okur kitlesinin anlamakta güçlük çekebileceği öngörülen 28 sözcüğe rastlanmıştır. Bu sözcüklerin bir kısmının anlamı bağlamdan hareketle tahmin edilebilecekken bir kısmı doğrudan verilmiştir. Metinde geçen anlamakta güçlük çekilebilecek kelimeler aşağıda listelenmiştir.

Tablo 7. *Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi adlı kitapta hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları*

Sıra	Kelime
1	Gölaşırı
2	Larva
3	Sükse yapmak
4	Kontrabas
5	Timpani
6	Yeniyetme
7	Çello
8	Tostoparlak
9	Senfoni
10	Kapris
11	Şezlong
12	Obua
13	Akord
14	Çıtkırıldımlık
15	Resital
16	Turne
17	Fosil
18	Duyarga
19	Dokungaç
20	Tıknaz
21	Tını

22	Seyirmek
23	Zevzek
24	Kasvet
25	Kuytu
26	Halt
27	Jest
28	Kaskatı

Deyimler

Metinde yoğun bir şekilde deyimlere yer verilmiştir. Kullanılan deyimler çocukların anlamakta güçlük çekeceği türde değildir. Deyimler anlatıma zenginlik katacak biçimde, okurun zihinsel şemalarını zenginleştirebilecek niteliktedir.

Tablo 8. *Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi adlı kitapta yer alan deyimler*

<i>Sıra</i>	<i>Deyim</i>
1	Bağ kurmak
2	Harikalar yaratmak
3	Üne kavuşmak
4	Aklına yerleşmek
5	Sükse yapmak
6	İşe koyulmak
7	Gurur kırmak
8	Keyfi kaçmak
9	Başının çaresine bakmak
10	Üstünde durmak
11	Arkadan iş çevirmek
12	Kendinden geçmek
13	Bal gibi bilmek
14	Kendini zor tutmak
15	Gözleri yerinden fırlamak
16	Kendini toplamak
17	Kahkaha atmak
18	Fenalık geçirmek

19	Bit yeniği olmak
20	Sesi çatallanmak
21	Sesi kısılmak
22	Ortadan kaybolmak
23	Duymamazlıktan gelmek
24	Hep bir ağızdan konuşmak
25	Kendini bilmemek
26	Arkasından iş çevirmek
27	Huzur bozmak
28	Cesaretini toplamak
29	Bir çırpıda sormak
30	Kendini tutmak
31	Yufka yürekli olmak
32	Kirli çıkı olmak
33	Tadını çıkarmak
34	Aklının ucundan geçmek
35	Yere göğe koymamak
36	Yüzünü buruşturmak
37	Başına sarmak
38	Gününü görmek
39	Altüst olmak
40	Kendine gelmek
41	Olduğu yere çakılı kalmak
42	Başına bela sarmak
43	El koymak
44	Kafasını dinlemek
45	Tepesi atmak
47	İçini rahat tutmak
48	Aklına üşüşmek
49	Birbirine girmek
50	Gözleri dışarı fırlamak
51	Burnunu havaya dikmek

52	Suyu çıkmak
53	Sinirleri zıplamak

Söz Sanatları

Yazarın önceki yapıtlarıyla kıyaslandığında bu kitapta sanatlı söyleyişe çok daha az rastlanmaktadır. Metin fabl türünde kaleme alındığı için metnin tamamında konuşurma sanatı ve kişileştirme sanatı kullanılmıştır. Bunun dışında da sanatlı söylemler tespit edilmiş, bazı örnekler aşağıda gösterilmiştir.

“İlk kez bir şef, müzikten taptaze körpe bir yaprak yemişçesine lezzet hissettiriyordu müzisyenlere.” (2018: 11)

“Ama bir düşünce ne zamandır minik bir kurt gibi yerleşmişti aklına.” (2018: 11)

“Cadı çekirgesi odun parçasını andıran gövdesiyle dövünmeye başladı.” (2018: 29)

“Havaya dikilmiş antenlerden geniş bir sazlığa benziyordu.” (2018: 43)

“Ciyaklar gibi bir sesle bağırdı.” (2018: 43)

“Müzik, yatağında huzur içinde akan bir nehir kadar sakindi.” (2018: 66)

“Rüzgârla sürüklenen bulutlar gibiydi hepsi.” (2018: 66)

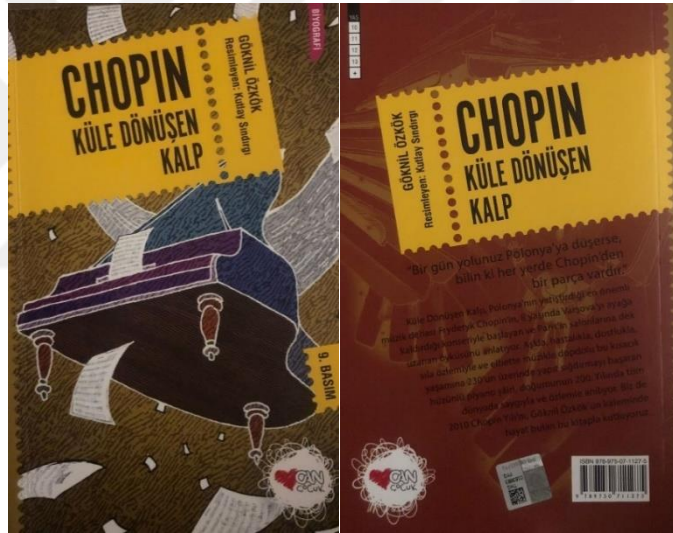
4.5. Chopin, Küle Dönüşen Kalp

4.5.1. Chopin, Küle Dönüşen Kalp isimli kitabın biçim özellikleri bakımından incelenmesi

Kapak, Boyut ve Cilt Tasarımı

Chopin Küle Dönüşen Kalp isimli kitapta 13x19 cm boyutlarında karton kapak kullanılmıştır. Bu kapak boyutu, kitabın hitap ettiği yaş grubu olan 10 yaş ve üzeri çocuklar için uygundur. Çocuk kitaplarında dikkat edilmesi gereken bir diğer faktör, çocuğun kitabı kucağında açtığı anda zorlanmadan okuyabileceği boyutta olmasıdır. Bu kitap, çocuk için bu kolaylığı sağlayacak boyutlarda tasarlanmıştır. Yazarın biyografi serisi olan üçlemesinin son kitabı olan Chopin Küle Dönüşen Kalp, serinin diğer iki kitabıyla aynı kapak tasarımına sahiptir. Sihirli Mozart'ta kırmızı, Bach Yürürken'de yeşil renkte kullanılan künye etiketi görseli Chopin Küle Dönüşen Kalp'te sarı renkte

kullanılmıştır. Ön kapağın sol üst köşesinden sağa doğru gelen etikette büyük puntıyla ve büyük harf karakteriyle “Chopin” yazısı, hemen altında ise daha küçük puntıyla yine büyük harf karakteriyle “Küle Dönüşen Kalp” yazısı görülmektedir. Etiketin en sağında dikey formda yazarın ve resim sanatçısının isimleri görülmektedir. Kitabın ön kapak görselini ise, dünyaca ünlü müzisyen Chopin’in hayatını anlatan metni çağrıştırır biçimde bir piyano ve besteler yapılmış kâğıt parçaları oluşturmaktadır. Kapak görseli kitabın içeriğine dair çocuğun fikir edinmesine zemin hazırlayabilecek niteliktedir. Kitabın arka kapağında ise sağdan sola doğru gelen ön kapak etiketinin devamı niteliğinde bir etiket vardır. Yine ön kapaktaki şekilde kitabın ismi, yazar ve resim sanatçısının ismi yer almaktadır. Etiketin hemen altında yayınevinin kitabın içeriğine ve Chopin’e dair bir paragraflık notu yer almaktadır. Not, kitaba dair ön bilgi oluşturmada yeterli bir açıklama oluşturmuştur.

Şekil 9. Chopin Küle Dönüşen Kalp adlı kitabın ön ve arka kapak görseli

Kitabın cilt tasarımında tutkallama tekniği kullanılmıştır. Sayfa sayısı ve yaş grubu göz önünde bulundurulduğunda tutkallama tekniği doğru bir seçim olmuştur.

Sayfa ve Yazı Tasarımı

Kitap, göz yormayacak şekilde kirli beyaz, sarı tonlarında kâğıda basılmıştır. Yazılar kitabın hitap ettiği 10 yaş ve üzeri çocuklar için uygun görülen 12 puntuyla, *Times New Roman* yazı tipinde basılmıştır. Resimler 5-6 sayfa aralıklarla metne yerleştirilmiştir. Kitapta geçen olaylar belli başlıklara ayrılmış, başlıklar içindekiler kısmında sunulmuştur.

Yazar diğerk kitaplarında olduğu gibi bu kitabında da ikinci sayfaya “bu kitabın sahibi” diye etiket bölümü ayırmıştır. Bu durum çocuğun okuma kültürü edinme sürecinde kitabını sahiplenmesini, kütüphane kurma merakını geliştirmesini sağlayabilmektedir. Yazar yine kitabın son sayfasına da “bu kitapla ilgili düşüncelerim” kısmı ekleyerek çocuğun kitaba yönelik eleştirel bir tutum geliştirebilmesine olanak sağlamaktadır.

Resim

Chopin Küle Dönüşen Kalp isimli kitapta bulunan resimler Kutlay Sındırgı tarafından tasarlanmıştır. Resimler siyah beyaz resim tekniğıyle yapılmıştır. 99 sayfalık kitapta toplam 14 iç resim kullanılmıştır. Bu resimlerin bazıları metinlerin alt ya da üst yarısına yerleştirilirken bazıları tek sayfayı kaplayacak şekilde kullanılmıştır. Resimler siyah beyaz olmasına rağmen renkler canlı ve baskı kalitesi güçlü şekilde kullanılmıştır. Resimler konunun içeriğıyle alakalı, içeriğe dair tahminde bulunmayı destekler şekilde tasarlanmıştır. Kitabın hitap ettiğı 10 yaş ve üzeri çocuk grubu için hayal gücünü harekete geçirebilecek, çocuğun zihninde metne dair çağrışımlar oluşturabilecek görseller kullanılmıştır. Metinde kullanılan görsellerde olumsuzluk barındıran herhangi bir detaya rastlanmamış, resimler kitabın içeriğı ve hitap ettiğı kesim göz önünde bulundurulduğunda son derece başarılı bulunmuştur.

Şekil 10. Chopin Küle Dönüşen Kalp adlı kitaptan görsel örneğı

4.5.2. Chopin, Küle Dönüşen Kalp İsimli Kitabın İçerik Özellikleri Bakımından İncelenmesi

Konu ve Tema

Chopin Küle Dönüşen Kalp isimli kitap, Göknil Özkök Sezener'in biyografik öykü serisinin üçüncü kitabıdır. Kitap dünyaca ünlü müzisyen Fryderyk François Chopin'in hayatını konu almaktadır. Müzisyenin Polonya'da geçen çocukluğu ve aile hayatı, müziğe başlama serüveni, dehasının farkına varan piyano hocası tarafından Viyana'ya gönderilişi, oradan artan şöhretiyle beraber Paris'e gidişi ve hayatının geri kalan kısmı anlatılmaktadır. Chopin Paris'te bir davette yazar George Sand ile tanışır ve arkadaşlık kurar. Bu arkadaşlık ilerler, birbirlerine âşık olurlar. Zamanla Chopin'in yıllardan beri sürüp gelen tüberküloz hastalığı ilerler. George Sand'ın hem dostluğu hem de duygusal arkadaşlığı Chopin'in hastalık sürecinde hep yanındadır. Ölmeden birkaç yıl önce George Sand ile yolunu ayıran Chopin, hep onu ve onun güzel hatırasını zihninde tutar. Polonya'dan ayrıldığı günden beri vatan hasreti çeken Chopin'in öldükten sonra kalbi Varşova'da bir müzeye konur. Daha sonraki süreçte ortaya çıkan bir savaşta yaşanan patlama ile müze de alevler arasında kalır ve Chopin'in kalbi de böylece Polonya topraklarına savrulur.

Kitapta tema olarak yorumlanabilecek kısımlar ise başarı için yapılabilecek bazı fedakârlıkların insanın hayatını değiştirebileceği gerçeğidir. Ailesini ve evini bırakmak istemeyen Chopin, istikbali için evinden ayrılmıştır. Vatani için vatanının adını tüm dünyaya duyurmak için yola çıkar ve bunu gerçekleştirir. Kitap konu ve tema bakımından çocuklar için uygundur, çocukları başarmaya teşvik edici, sanata yönlendirici niteliktedir.

Kahraman ve Karakter

Fryderyk François Chopin, küçük yaşlardan itibaren müzik eğitimi alan sessiz, sakin kendi hâlinde bir çocuktur. Yeteneğini keşfeden annesi ve müzik öğretmeni tarafından yeni fırsatlarla tanıştırılır ve hayatı değişir. Hayatının ve sanatının en parlak yıllarını yaşadığı Paris'te yazar George Sand ile tanışır, ona âşık olur. Uzun yıllar tüberküloz ile mücadele etmiştir. Ölüm sebebi de bu hastalık olmuştur. Utangaç bir karakteri vardır. Kalabalıklarda, alkışlarda, büyük sahnelerde gözü yoktur. Daha mütevazı yerlerde çalmak, içinden geldiği gibi besteler ortaya koymak en büyük mutluluğudur.

George Sand, Paris'te yaşayan bir roman yazarıdır. Bir partide Chopin ile tanışır. Erkek kostümleri giyen farklı tarzda bir kadındır. Mizacı serttir. Söylemek istediği şeyleri çekinmeden söyler. Soğuk ve katı görünümünün altında merhametli ve duygusal biri yatmaktadır. Önceleri bir şey hissetmediğini düşündüğü Chopin'e karşı ilgi duymaya başlamış, onun hastalığının ilerlediğini görünce onun için bir şeyler yapmayı kafaya koymuş ve birçok fedakârlıkta bulunmuştur. Chopin öldüğü dönemde aralarında bir soğukluk olduğu için görüşmemişlerdir.

Bay Elsner, müzik öğretmeni Zwyny'in Chopin'i yönlendirdiği müzisyendir. Bay Elsner iyi kalpli ve yetenekli bir adamdır. Chopin'i Viyana'ya yönlendirmiş, orada bir konser vermesini sağlayıp daha sonra oraya yerleşmesine referans olmuştur. Bir dâhinin dehasını ortaya çıkarabilmesi için onu yönlendirmiş, onun ülkesinden ayrılırken ne kadar üzüldüğünü fark edip onu doğduğu yere götürüp vedalaşmasını sağlamıştır. İyi yürekli, anlayışlı ve ileri görüşlü bir adamdır.

Franz Liszt, Chopin'in Paris'teki en yakın dostudur. Liszt de tıpkı Chopin gibi ünlü ve büyük bir müzisyendir. Sanat hayatları boyunca ikisi sürekli kıyaslanmış, bu durumdan şikâyet edip bir taraftan da bununla dalga geçmişlerdir. Liszt sahneyi, kalabalık seyircileri, alkışları çok sevmektedir. Chopin'in aksine gösteriş ve abartıdan keyif almaktadır. Chopin sevgilisi George Sand ile Liszt bağlantılı bir partide tanışmış, o süreden sonra da hep birlikte vakit geçirmişlerdir. Liszt hastalığının ilerlediği süreçlerde de Chopin'in daima yanında olmuş, arkadaşlığını hep sürdürmüştür.

Teodor Gorski, Chopin'in Polonya'dan çocukluk arkadaşıdır. Chopin Viyana'ya giderken yanında Teodor'u da götürmüştür. Daha sonra yolları ayrılmış, Teodor zamansız bir şekilde hayatını kaybedince Chopin bunun acısını uzun zaman kalbinde yaşamıştır.

Justina Chopin'in annesidir. Müzik bilgisi vardır, Chopin'in ilk müzik öğretmenidir. Bilinçli fedakâr bir annedir. Oğlunun istikbali için pek çok şey yapmış, oğlunu hayal ettiği gibi küçük yaşta dünyaca ünlü bir müzisyen olmaya uğurlamıştır.

Zwyny Chopin'in annesinden sonraki ilk müzik öğretmenidir. Çok bilgili bir adam değildir. Bir gün, Chopin'in bestelerini dinledikten sonra, onun daha iyi bir müzisyenle çalışması gerektiğine karar verip, kendisinin artık Chopin için yetersiz olduğunu kabul etmiştir. Chopin'i Bay Elsner ile tanıştırmış ve genç müzisyenin hayatını değiştirmiştir.

Kurgu/ Kurulum

10 yaş ve üzeri okuyucu kitlesi için kaleme alınan kitap bazı bölümlerinde, çocuk kitapları için pek fazla tercih edilmeyen geri dönüş tekniği kullanılarak yazılmıştır. Bu teknikte anlatının zamanlaması kronolojik olmadığı için çocuk okuyucunun zihninde karmaşaya sebep olabilmektedir. Kitap ilk etapta Chopin'in Paris'teki yetişkinlik sürecinden bir bölümle başlayıp ikinci kısımda Varşova'daki çocukluğuna geçmiştir. Daha sonrasında yine Paris'e dönüp tekrar Viyana, Varşova kısımlarına geçmiştir. Bu durum, çocukların zaman algısında karmaşa yaratabileceğinden, çocuk kitapları için olumsuz bir tercih olarak görülmektedir.

İleti/ Ana Fikir

Metnin iletisi, küçük yaşta yeteneği fark edilen çocuğun azimle ve çeşitli fedakârlıklarla yeteneğini zirveye taşımasıdır. Azim ve kararlılığının başarıya giden yolda ne ölçüde önemli olduğu metnin pek çok yerinde vurgulanmaktadır. Utangaç ve içine kapanık bir çocuk olmasına rağmen müzikteki dehasını ortaya koymuş, yeteneğini tüm dünyaya ispatlamıştır.

Dil ve Anlatım

Metin dil ve anlatım özellikleri bakımından oldukça sade ve anlaşılır olmasına rağmen sanatlı söyleyişler ve estetik dil kullanımıyla dikkat çekmektedir. Metinde yoğun bir şekilde yer verilen deyimler anlatımı zenginleştirmiş, metnin üslubunu renklendirmiştir.

Yazarın, diğer biyografik eserlerinde olduğu gibi bu eserinde de en fazla bilinmeyen kelime yine müzik terimlerinden tespit edilmiştir. Bu terimlerin bir kısmı metnin bağlamından hareketle tahmin edilebilse de büyük bir kısmının tahmin edilemeyecek türde olduğu tespit edilmiştir.

Hitap Ettiği Yaş Grubunun Anlamını Tahmin Etmekte Güçlük Çekebileceği

Kelime ve Kelime Grupları

Tablo 9. *Chopin Küle Dönüşen Kalp* adlı kitapta hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları

<i>Sıra</i>	<i>Kelime</i>
1	Kasvet

2	Dük
3	Kont
4	Kontes
5	Mazurka
6	Polonez
7	Vals
8	Kompozisyon
9	Armoni
10	Tarh
11	Noktürn
12	Tüberküloz
13	Yaver
14	İmprompt
15	Balad
16	Konyak
17	Sonat
18	Virtüöz
19	Prelüd
20	Scherzo
21	Konçerto

Deyimler

Tablo 10. *Chopin Küle Dönüşen Kalp* adlı kitapta yer alan deyimler

<i>Sıra</i>	<i>Deyim</i>
1	Günden güne erimek
2	Yüreğinde iz bırakmak
3	İç geçirmek
4	Gözünü dikmek
5	Üstüne gelmek
6	Kendinden söz ettirmek
7	Kendini toparlamak
8	Birbirine düşmek

9	Donup kalmak
10	Gözünün içine bakmak
11	Haddini aşmak
12	İçini kemirmek
13	Sarıp sarmalamak
14	Kendini alamamak
15	Oluruna bırakmak
16	Kalbini açmak
17	Omuzlarına yük binmek
18	Hayret uyandırmak
19	Sessizliğe gömülmek
20	İçinde fırtınalar kopmak
21	Ateşi körüklemek
22	İçini kemirmek
23	Bozuntuya vermemek
24	Boğazında düğümlenmek
25	Elinden geleni yapmak
26	Yorgun düşmek
27	Günden güne erimek
28	Tadını çıkarmak
29	Tehlike çanları çalmak
30	Dudak bükme

Söz Sanatları

Kitap, 99 sayfalık bir biyografik öyküyü anlatmaktadır. Çok uzun bir kitap olmamasına rağmen sanatlı söyleyişlere sık sık rastlanmaktadır. Kitaptaki sanatlı söyleyişler hitap ettiği yaş grubunun anlayacağı şekilde seçilmiştir. Söz sanatlarının anlatımı zenginleştirmesinin yanında, okurun dil bilincini geliştirme özelliği de vardır. Chopin Küle Dönüşen Kalp isimli kitap, estetik değerlere önem veren bir üslupla kaleme alınmış, okurda edebî zevk uyandıracak ifadelerle zenginleştirilmiştir. Kitapta geçen bazı söz sanatları aşağıda örneklendirilmiştir.

“Kalbim buz gibi.” (2019: 7)

- “Bu özlem beni günden güne eritiyor sanki.” (2019: 7)
- “Tuşlar konuşuyor sanki benim yüreğimde. Onlar anlatıyor öykülerimin yüreğimde bıraktığı izleri.” (2019: 8)
- “Chopinlerin evi dev bir konser salonunu andırıyordu.” (2019: 11)
- “Çağlayan andıran bu pencerelerin altında heykel gibi dikilip kalıverdi.” (2019: 11)
- “Pencerenin altında taşlaşmışçasına duran bedenler, havada dolaşan duygu dolu ezgilerle için için ağlıyordu.” (2019: 11)
- “Bir polonez, onun parmaklarında öyküleşiyor, bir şiire dönüşüyordu.” (2019: 13)
- “Bu fısıldaşmalar seyirciler arasında bir kum fırtınası gibi hızla yayılıyordu.
- “Ellerini, havada süzülen ipek bir mendil gibi tuşlara bıraktı.” (2019: 16)
- “O parmakların mendili uçuran rüzgâra dönüştüğünü gördüler.” (2019: 16)
- “Küçük Chopin kahraman gibi bitirdi polonezini.” (2019: 17)
- “Annesinin yanından bir tüy gibi süzülüp sessizce pencerenin önüne gitti.” (2019: 19)
- “Çocukluk asla geri gelmeyecek ödünç bir zaman.” (2019: 21)
- “Notalar çaldığım parçaların ruhunu koparıyor benden.” (2019: 22)
- “Fayton karanlıklar içinde bir masal şatosunu andıran malikânenin kapısında durdu.” (2019: 23)
- “Arabanın ahşap basamaklarında ayna gibi ıslıl ıslıl parlayan bir çift ayakkabı göründü.” (2019: 23)
- “Ne var ki çocukluğundaki pespembe yüz, şimdi yabani bir ot gibi yüzünü inatla sarıp sarmalamış olan o soğuk beyazlığa tutsak olmuştu.” (2019: 24)
- “Yüzü arsız bir çığırtkan gibi önüne gelene bu talihsiz hastalığı ilan ediyordu.” (2019: 24)
- “Ülkesinin çiçeklerini düşündü. Ve birden o çiçeklerin yaprakları tuşlara dökülüyordu.” (2019: 28)
- “Gece, içinde karanlıkla birlikte güzel anılar da saklayan bir defter gibiydi.” (2019: 28)
- “Noktürnlerinden birini çalarak geçmişin bahçelerine daldı.” (2019: 28)
- “Chopin tuşlarla bir şiir yazıyordu.” (2019: 28)

“Şimdi uçsuz bucaksız bir yerde bir ışık selinin içindeydi sanki.” (2019: 28)

“Sanki salonda kalabalığın üzerinde kendi geçmişini görüyor, baktığı yerde beliren çocukluğunu bir film gibi izliyordu.” (2019: 35)

“Onun karşısında küçük bir kar tanesi gibiyim. Ona yaklaştığımda eriyip yok olacağımı hissediyorum.” (2019: 38)

“İnsan büyüdükçe, çocukluğu sisler içinde yok oluyor sanki.” (2019: 39)

“Ama ben müzik için bir oraya bir buraya savrulan sonbahar yaprağı gibiydim.” (2019: 39)

“Piyanomdan ayrı kalmam sağır ve dilsiz olmam demektir.” (2019: 39)

“İnsanın yaşamında bir öğretmen nasıl da olmayan yolu var edebiliyor ya da sisler arasına gizlenmiş olanı gösteriyor.” (2019: 40)

“İçinde yıldızlar kayıyordu sanki. Kuş, öyküsünü anlatmaya çoktan başlamıştı bile.” (2019: 43)

“Kalbinin duvarlarına içinde suları kabarmış bir denizin dalgaları vuruyordu.” (2019: 45)

“Karşısında oturanların kalp atışlarını duyabiliyordu.” (2019: 50)

“Arkasından eteğini toplayarak koşan Polonyalı bir kız gibiydi müziği.” (2019: 50)

“Parmakları bir nehrin üzerinden ayakları suya değerek geçen bir kuş sürüsünü andırıyordu.” (2019: 51)

“Evin çevresindeki ağaçlar bir sihirbazın şapkasından fırlamış gibi duran yemyeşil tepeleriyle sanki bu dünyaya ait değillerdi.” (2019: 65)

“Onun Paris’e dönmesi, kırların taze kokusuyla uykuya dalmış olan hastalığının yeniden uyanması demektir.” (2019: 71)

“Ama o sabah kuşların güzel şarkısını ikisi de dinlemiyordu. (2019: 72)

“Yüzündeki acı dolu ifadeyi ancak karların altından başını uzatabilmiş birkaç çiçek görebildi.” (2019: 88)

“Onun tek başına anlattığı her şey güzeldir. Bir şiir gibi.” (2019: 92)

“Piyanom, uzaktan bana bakıyor. Bensiz konuşamayan, içine kapanık bir eşyaya dönüştü.” (2019: 93)

4.6. Değirmenci ile Baykuş

4.6.1. Değirmenci ile Baykuş İsimli Kitabın Biçim Özellikleri Bakımından İncelenmesi

Kapak, Boyut ve Cilt Tasarımı

Değirmenci ile Baykuş isimli kitap 33 sayfadan oluşan, 20x24 cm ebatlarında, renkli kuşe kâğıda basılmış bir çocuk kitabıdır. Kitabın kapağında Vaghar Aghaei isimli resim sanatçısının kaleme aldığı resim kullanılmıştır. Resim sulu boya tekniğiyle yapılmıştır. Turuncu sakallı yaşlı bir adam ve koluna konmuş bir baykuş tasvir edilmiştir. Yaşlı adamın elinde bir şemsiye vardır, şemsiyenin iç tarafı gazete kâğıtlarıyla kaplanmış şekilde tasarlanmıştır. Kapağın fon rengi gökyüzünü çağrıştıran açık mavi renktir. Canlı ve dikkat çekici renkler kullanılmıştır.

Kapağın orta kısmında küçük harf karakterleri kullanılarak kitabın ismi yazılmıştır. Kitap isminin hemen üst kısmında yazarın adı büyük harflerle yazılmış, alt kısma ise resim sanatçısının ismi yazılmıştır. Kitabın kapak kısmında yazarın isminin kitap isminden daha üst kısımda ve dikkat çekici bir şekilde görünmesi kitabın çocuktaki ilk bakış algısı açısından olumsuzluk oluşturabilir. Çocuk kitapla kapak vasıtasıyla tanışmaktadır. Bu ilk tanışma, kitabın kapağından hareketle içeriğine dair tahminler üretebilecek şekilde olmalıydı. Değirmenci ile Baykuş kitabında da kapak ve içerik uyumlu bulunmuştur.

Kitabın arka kapağında koyu yeşil fon rengi üzerine ön kapaktaki boyut ve yazı karakterinin aynı şekli ile kitap adı ve yazar adı yazılmıştır. Arka kapağın orta kısmında küçük bir yuvarlağın içinde gözlükten gazeteye bakan bir baykuş resmi vardır. Bunun hemen alt kısmında ise birkaç cümlelik metne dair yazı bulunmaktadır. Bu yazı metnin içeriğine yönelik bilgi verebilecek niteliktedir.

Şekil 11. Değirmenci ile Baykuş adlı kitabın ön ve arka kapak görseli.

Kitabın boyutu 20x24 cm uzunluğundadır. Bu uzunluk kitabın hitap ettiği 4-7 yaş grubu için uygundur.

Kitap cilt tasarımı olarak renkli kuşe kâğıt üzerine zımbalama tekniğiyle yapılmıştır. 36 sayfadan oluşan Değirmenci ile Baykuş, bu teknik için uygun boyut ve ölçülerdedir.

Sayfa ve Yazı Tasarımı

Kitabın sayfalarının tamamı Vaghar Aghaei'nin tasarladığı sulu boya resimler üzerine yazılmış metinlerle oluşturulmuştur. Metinler sık aralıklarla yazılmamış, resimler ön plana çıkarılmıştır. 4-7 yaş grubu çocuklar için uygun olan bu sayfa tasarımı, Değirmenci ile Baykuş kitabında da doğru ve estetik bir biçimde kullanılmıştır.

Yazar kitabın iç kapağında kitabın hitap ettiği çocukların ebeveynlerine yönelik eğitsel içerikli bir not kaleme almıştır. Sonraki sayfada künye kısımları, bir sonraki sayfada da “Bu kitabın sahibi” etiketi yer alan bir boş sayfa bırakılmıştır. Bu etiket kısmı çocukların kendi kitaplığını oluşturma sürecinde olumlu etki oluşturmaktadır. Kitapla bağ kurulması anlamında olumlu bir seçimdir.

Kitabın yazı tasarımı 20 puntoluk harf büyüklüğünde *Times New Roman* yazı tipinde tercih edilmiştir. Bu seçim, kitabın hitap ettiği yaş grubu için uygun bulunmaktadır.

Resim

Kitapta yer alan resimler sanatçı Vaghar Aghaei tarafından tasarlanmıştır. Resimler canlı ve ilgi çekici renk seçimleriyle, sulu boya tekniğiyle hazırlanmıştır. Resimler metnin ilerleyişine ve olayların akışına uygun şekilde estetik değerlere önem vererek, perspektif ve mantık algısı düzleminde ortaya konmuştur. Kitapta yer alan resimler sayfanın tamamına hazırlanmış, yazılar resimlerin üzerine kısım kısım yerleştirilmiştir. Resimler hitap ettiği 4-7 yaş grubu için uygun standartta ve kalitededir.

Şekil 12. Değirmenci ile Baykuş adlı kitaptan görsel örneği

4.6.2. Değirmenci ile Baykuş İsimli Kitabın İçerik Özellikleri Bakımından İncelenmesi

Konu ve Tema

Kitabın konusu, masmavi sularla çevrili küçük bir adada yaşayan yaşlı bir değirmencinin, sıkıcı hayatının, bir gün kapısına gelen kanadı kırık baykuşla nasıl değiştiğidir. Baykuşu alıp kanadına merhem süren değirmenci, bir süre ona evinde bakar. Baykuşla iyice arkadaşlık etmeye başlayan değirmenci, bir gün onun artık ait olduğun yere, gökyüzüne dönmesi gerektiğini fark eder. Baykuş uçup gider, değirmenci eski yalnız hayatına geri döner. Bir gün kapısında bir kuş kanadı görür bir de bakar ki dostu baykuş yukarıda. Baykuşu yeniden evine alır, eski mutlu günlerine geri dönerler.

Kitap konu bakımından 4-7 yaş grubu çocukların ilgisini çekebilecek niteliktedir. Yardımlaşma, dostluk, sevginin gücü gibi temalar barındıran metin, eğitsel nitelik taşıyan ilgi çekici bir metindir.

Kahraman ve Karakter

Kitabın kahramanları Değirmenci ve Baykuş'tur. Baykuş yaralıdır, Değirmencinin evine sığınır ve onunla sevgi dolu bir dostluk kurar. İyi kalpli bir baykuştur. Değirmenci de yardımsever, sevgi dolu bir adamdır. Dostunun kanadını tedavi eder, ona evini açar ve onunla dostluk kurar.

Kitapta yer alan diğer karakter ise fırıncıdır fakat fırıncı ile ilgili herhangi bir diyalog bulunmadığı için yorumlanmamıştır. Kitapta yer alan kahramanlar 4-7 yaş grubu çocukların duygu dünyasına hitap edebilecek niteliktedir.

Kurgu/ Kurulum

Kitapta yer alan öykünün kurgusu başarılı bir şekilde tasarlanmıştır. Herhangi bir mantık ve kronolojik sıralama hatasına rastlanmamıştır.

İleti/ Ana Fikir

Metnin ana fikri insanların mutlu olmak için bir arkadaşına ihtiyaç duyabilecekleri, bu arkadaşın illa insan olmak zorunda olmadığıdır. İnsanlar bir hayvanla da çok güzel dostluklar kurabilirler. Eğer iyi niyetle bir hayvana yakınlık gösterilirse bunun karşılığında da sevgi ve dostluk görüleceğidir.

Dil ve Anlatım

Metnin anlatımında şiirsel bir dil kullanılmıştır. Sık sık devrik cümlelere yer verilmiş, cümleler birbiriyle ahenk oluşturacak şekilde sıralanmıştır. Çok sık devrik cümle kullanımı okul öncesi çağıdaki çocuklarda anlam karmaşası oluşturabileceği için tercih edilen bir özellik değildir. Bu kitabın anlatımında ise çok fazla deyim ve anlam karmaşası yaratacak kelime kullanılmadığı için hitap ettiği yaş grubu açısından anlaşılabilir nitelikte kabul edilmiştir.

Hitap Ettiği Yaş Grubunun Anlamakta Güçlük Çekebileceği Kelime ve Kelime Grupları

Tablo 11. *Değirmenci ile Baykuş adlı kitapta hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları*

<i>Sıra</i>	<i>Kelime</i>
1	Tahıl
2	Kadife
3	Tünemek

Deyimler

Tablo 12. *Değirmenci ile Baykuş adlı kitapta yer alan deyimler*

<i>Sıra</i>	<i>Deyim</i>
1	Yolunu tutmak
2	Yola koyulmak
3	Gözleri dolmak
4	Şaşıp kalmak

Söz Sanatları

Kitap 4-7 yaş grubuna hitap ettiği için söz sanatlarına yoğun bir biçimde rastlanmamıştır. Buna rağmen yazar çocukların hayallerini süsleyebilecek nitelikte bir üslup kullanmıştır. Sık sık ikilemelere ve yansıma sözcüklere başvurulmuştur. Metinde geçen bazı sanatlı ifadeler aşağıda örneklendirilmiştir.

“Güneş pırıl pırıl parlayınca kavuşacaksın aydınlığa.” (2019: 10)

“O güzelim kadifemsi kanatları.” (2019: 16)

“Baykuş keyifle dinledi, değirmencinin öyküsünü her akşam sıcacık yatağında.” (2019: 18)

“Bacaklarını yay gibi gerip yükseldi gökyüzüne.” (2019: 25)

“Bir açıp bir kapıyordu gözlerini, tıpkı bir deniz feneri gibi.” (2019: 31)

“Bir dost demek, yaşamda bir ışıktı.” (2019: 31)

4.7. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I

4.7.1. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I isimli kitabın biçim özellikleri bakımından incelenmesi

Kapak, Boyut ve Cilt Tasarımı

Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı isimli kitapta 13x19 cm boyutlarında karton kapak kullanılmıştır. Bu kapak boyutu, kitabın hitap ettiği yaş grubu olan 7 yaş ve üzeri çocuklar için biraz küçük kabul edilmektedir. Çocuk kitaplarında dikkat edilmesi gereken bir diğer faktör, çocuğun kitabı kucığında açtığı anda zorlanmadan okuyabileceği boyutta olmasıdır. Bu kitap, çocuk için bu kolaylığı sağlayacak boyutlarda tasarlanırsa da yazı boyutu ve dikkat çekicilik göz önünde bulundurulduğunda, kitabın boyutu ve yazı puntosu 7 yaş grubu çocuklara göre biraz küçük olarak kabul edilmektedir.

Kitabın kapağı dayanıklı ve sert bir kartondan yapılmıştır. Çocuklar henüz ince motor becerilerinin geliştiği evrede oldukları için kitaplarına karşı daha dikkatsiz davranabilmektedir. Bu yüzden kapakta kullanılan malzemenin dayanıklı olmasına ekstra özen gösterilmelidir. Kitabın ön kapağı düz bir beyaz zemin üzerine ortalanmış bir görselden oluşmaktadır. Görselde enstrüman çalan bir böcek bulunmaktadır. Bu görsel çocuk için ilgi çekici ve kitabın içeriğine dair çağrışımlar yaptırır niteliktedir. Görselin üst kısmında büyük harflerle kitabın ismi, onun hemen üzerinde de küçük harf karakteri ve daha küçük boyutta bir yazıyla yazarın ismi yer almaktadır. Kitabın ismi dikkat çekici ve görselle birbirini tamamlar niteliktedir. Kapakta yer alan görselin hemen alt sağ kısmında ise resmi hazırlayan sanatçının ismi yer almaktadır.

Kitabın arka kapağında yine öndeki şekilde küçük harf karakterleriyle yazar ismi ve bir altında büyük harflerle kitabın ismi yer almaktadır. Bu kısımdan sonra bir böcek görseli yer almaktadır. Görselin altında, arka kapağa ortalanmış biçimde kitap açıklaması verilirken, kitaba dair çağrışımlar yaptıracak bir paragraflık açıklama yer almaktadır.

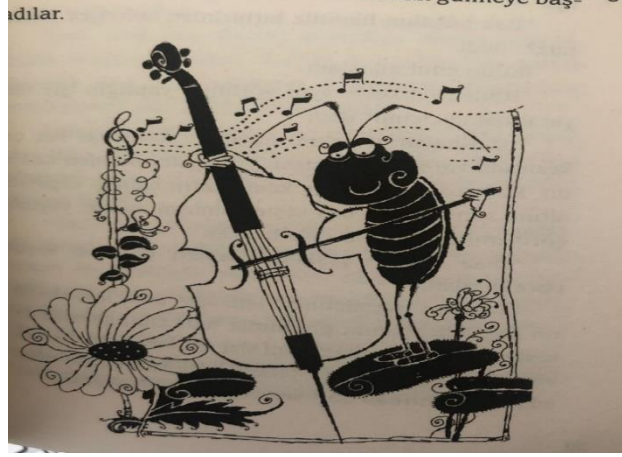
Şekil 13. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I adlı kitabın ön ve arka kapak görseli

Sayfa ve Yazı Tasarımı

Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I isimli kitabın sayfaları kırık beyaz kâğıt üzerine basılmıştır. Yazılar *Times New Romans* yazı tipinde 12 punto büyüklüğünde hazırlanmıştır. 38 sayfalık bir kısımda hikâye yer alırken 38. sayfadan sonraki kısımda müzik sözlüğü ve yazarın kitabın kahramanları ağzından yaptığı müzik tavsiyeleri yer almaktadır. Resimler metinle orantılı şekilde konumlandırılmıştır. Metnin kenar kısımlarında yeterince boşluk bırakılmış, yazılar göz yormayacak şekilde yerleştirilmiştir. Yazar diğer kitaplarında olduğu gibi bu kitabında da ilk sayfaya “Bu kitabın sahibi” etiketini koyarak çocuğun okur olarak bilinçlenmesi ve kendi kitabını sahiplenme duygusu yaşamasını amaçlamıştır.

Resim

Kitapta bulunan resimler resim sanatçısı Mustafa Delioğlu tarafından hazırlanmıştır. Resimler serinin ilk kitabı Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi isimli kitaptakiyle aynı tarzda hazırlanmıştır. Siyah beyaz renklerle hazırlanan resimler metnin içeriğiyle birebir bağlantılı olup, çocuğun zihninde karmaşa yaratacak tür ve şekilde değildir. Kitap fabl türünde bir metin olduğu için resimlerde de böcekler çeşitli enstrümanlar çalmakta, kişileştirme sanatı resimlere yansıtılmaktadır. Kitabın resimleri ilgi çekici şekilde hazırlanmış, metinle birebir uyumlu bir şekilde okura sunulmuştur.

Şekil 14. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I adlı kitaptan görsel örneği

4.7.2. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I isimli kitabın içerik özellikleri bakımından incelenmesi

Konu ve Tema

Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I isimli kitap, 7 yaş ve üzerine hitap eden bir müzik öyküsüdür. Kitabın konusu yazarın daha önce yayınlandığı Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi kitabındaki müzisyenlerin oluşturduğu, yavru böcekler için açılan müzik sınıfında işlenen derslerdir. Kitap konu olarak tamamen müzik bilgisi içermektedir. Müzisyen böcekler, yavru böceklere enstrümanları tanıtır. Yazar bu enstrümanlarla ilgili bilinmesi gereken ayrıntıları çocuklara hitap eden bir dil ve üslupla kaleme almıştır. Konu bakımından kitap eğitsel nitelik taşımaktadır. Öğretici bir nitelikte yazılmıştır.

Kahraman ve Karakter

Kitabın başkahramanı önceki kitapta da olduğu gibi cırcırböceği Riri'dir. Riri öncülük eder ve konserleri büyük bir merakla takip eden yavru böcekleri eğitmek için bir müzik sınıfı açar. Bu sınıf için böcek orkestrasından bazı müzisyenleri eğitmeni olarak belirler.

İşçi Karınca kemanıyla çocuklara keman tanıtımı yapar. Esprilidir. Çocuklar kemanı tanırken, İşçi Karınca'nın esprileriyle keyiflenirler. Taklaböceği viyolasını tanıtır. Viyolanın kemandan farkını anlatırken onun duygusal bir enstrüman olduğunu vurgular. Sonraki gün sınıfa gelen Kırlangıç Kelebeği çellosunu tanıtır. Çellonun farkını anlatır, çocuklara çelloyla ilgili terimleri öğretir. Daha sonra da çellosuyla

keyifli bir performans ortaya koyup çocuklardan bu performansına bir öykü anlatmalarını ister. En son derse gelen Tespih böceği ise kontrbas çalmaktadır. Öğrencilere kontrbasın mantığını, nerelerde ve ne için çalındığını anlatır. Esprili bir müzisyendir. Tizi ise, tespih böceğinin oğludur. Derslerde sorulan soruların bazılarına cevap verir. Arkadaşlarına göre nispeten daha bilgilidir.

İleti/ Ana Fikir

Metnin iletisi, müziğin bir sanat olarak önemidir. Kitapta enstrümanların müzikteki yeri, birbirlerine göre farklılıkları ve benzerlikleri, notaların ve seslerin isimleri çocuk okurların anlayabileceği şekilde vurgulanmıştır.

Kurgu/ Kurulum

Metin fabl türünde yazılmıştır. Böcekistan'daki yavru böcekler için açılan sınıfta yapılan dört günlük eğitim kronolojik sırayla anlatılmıştır. Kronolojik sıralama takip edilirken, tanıtılan enstrümanlar da kolay anlaşılması açısından büyüklüklerine göre sıralanarak anlatılmıştır. Birinci gün keman, ikinci gün viyola, üçüncü gün çello, dördüncü gün ise kontrbas dersi verilmiştir. Kitap kurgu açısından herhangi bir hata ve olumsuzluk taşımamaktadır.

Dil ve Anlatım

Metin, büyük oranda bilgi veren bir metin olduğu için dili oldukça sadedir. Söz sanatlarının kullanımı azdır. Yazarın diğer müzik temalı kitaplarında olduğu gibi bu kitabında da çok fazla müzik terimi kullanılmıştır. Kitabın müzik eğitimi alan çocuklara yönelik olarak kaleme alındığı düşünüldüğünde oldukça eğitsel bir içeriğe sahiptir. Müzikle özel olarak bir bağı bulunmayan çocuklar için bakıldığında ise kitaptaki bilgi veren içerik çocuğa yönelik yazılan bir fablın önüne geçmiş, çocuğun anlam karmaşası yaşayabileceği bir hâl almıştır. Metinde müziğe dair bilgi edinilebilecek pek çok kısım vardır. Bu kısımlar müzikle iç içe, notalarla tanışmış bir çocuk için çok faydalı ve destekleyici şekilde ele alınmıştır. Yazar bu eserinde diğer eserlerinde farklı olarak kitabın sonunda bir müzik sözlüğüne yer vermiştir. Metinde geçen anlamı bilinemeyecek pek çok sözcüğe bu kısımda yer vermiştir. Diğer kitapları göz önünde bulundurulduğunda bu olumlu bir adım olmuştur. Buna rağmen içerikteki

bu yoğun bilgi akışı durumu çocuk metninin yer yer önüne geçmiş, metnin akıcılığını olumsuz etkilemiştir.

Hitap Ettiği Yaş Grubunun Anlamakta Güçlük Çekebileceği Kelime ve Kelime Grupları

Metinde tespit edilen, hitap ettiği yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime gruplarının büyük bir kısmının anlamı kitabın sonundaki müzik sözlüğü kısmında verilmiştir. Buna rağmen, çocuk metni okurken arka taraftaki sözlük kısmını sona bıraktığından okuma esnasındaki akıcılık olumsuz etkilenebilmekte ve çocuk kitaba karşı kopukluk yaşayacağından bağı zayıflayabilmektedir.

Tablo 13. *Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I adlı kitapta hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları*

<i>Sıra</i>	<i>Kelime</i>
1	Arşe
2	Reçine
3	Forte
4	Konçerto
5	Romans
6	Akort
7	Düo
8	Alto
9	Fa anahtarı
10	Diminuendo
11	Korno
12	Dertop
13	Denizhıyarı
14	Pizzicato
15	Caz

Deyimler

Bilgi veren bir metin olduğu için diyalog oldukça azdır. Bu durum deyimlerin kullanım sıklığını azaltmış, sade bir dile yönlendirmiştir. Metinde tespit edilen deyimler aşağıda listelenmiştir.

Tablo 14. *Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I adlı kitapta yer alan deyimler*

<i>Sıra</i>	<i>Deyim</i>
1	Seyirci kalmak
2	Aklına fikir gelmek
3	Beklemeye koyulmak
4	Elde etmek
5	Yerinden doğrulmak
6	Harikalar yaratmak
7	Şaşkınlık uyandırmak
8	Çıt çıkarmak
9	Gözünü ayırmamak
10	Kahkaha atmak
11	Hep bir ağızdan bağırmak
12	Kızarıp bozarmak
13	Avcunu yalamak

Söz Sanatları

Metin büyük oranda bilgi verme amacı güttüğü için metinde sanatlı söyleyiş barındıran kısımlar oldukça azdır. Metnin dili oldukça sade ve ayrıntıdan uzaktır. Aynı zamanda metin fabl türünde kaleme alındığı için metnin tamamı konuşurma ve kişileştirme sanatlarıyla oluşturulmuştur. Metne dair tespit edilen sanatlı ifadeler aşağıda örneklendirilmiştir.

“Viyola da keman gibi şımarık mı olur?” (2019: 22)

“Keman ne kadar neşeli ve canlıysa viyola da bir o kadar sakın ve gizemliydi.” (2019: 24)

“Zümrüt yeşili çimenleri aradılar.” (2019: 25)

“Müzik hepimize bambaşka bir dünya bambaşka bir öykü yarattı.” (2019: 30)

“Havada uçuşan notalar küçük böceklerin minicik kalplerine müziğin büyüsunü üflediler.” (2019: 32)

“Yaylı çalgılar ailesinin yumuşak kalpli annesi çello” (2019: 32)

“Müzik yağmur görmemiş kurak bir çöle benzer.” (2019: 36)

4.8. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II

4.8.1. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II İsimli Kitabın Biçim Özellikleri Bakımından İncelenmesi

Kapak, Boyut, Cilt Tasarımı

Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II isimli kitapta serinin birinci kitabında olduğu gibi 13x19 cm boyutlarında karton kapak kullanılmıştır. Bu kapak boyutu, kitabın hitap ettiği yaş grubu olan 9 yaş ve üzeri çocuklar için uygun ölçüler kategorisinde kabul edilmektedir. Çocuk kitaplarında dikkat edilmesi gereken bir diğer faktör, çocuğun kitabı kucağında açtığı anda zorlanmadan okuyabileceği boyutta olmasıdır. Bu kitap, çocuk için bu kolaylığı sağlayacak boyutlarda tasarlanmıştır.

Kitabın kapağı dayanıklı ve sert bir kartondan yapılmıştır. Kitabın ön kapağı düz bir beyaz zemin üzerine ortalananmış bir görselden oluşmaktadır. Görselde enstrüman çalan birden fazla böcek bulunmaktadır. Bu görsel çocuk için ilgi çekici ve kitabın içeriğine dair çağrışımlar yaptırır niteliktedir. Görselin üst kısmında büyük harflerle kitabın ismi, onun hemen üzerinde de küçük harf karakteri ve daha küçük boyutta bir yazıyla yazarın ismi yer almaktadır. Kitabın ismi dikkat çekici ve görselle birbirini tamamlar niteliktedir. Kapakta yer alan görselin hemen alt sağ kısmında ise serinin diğer kitabında olduğu gibi resmi hazırlayan sanatçının ismi yer almaktadır.

Şekil 15. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II adlı kitabın ön ve arka kapak görseli

Kitabın arka kapağında yine öndeki şekilde küçük harf karakterleriyle yazar ismi ve bir altında büyük harflerle kitabın ismi yer almaktadır. Bu kısımdan sonra yan

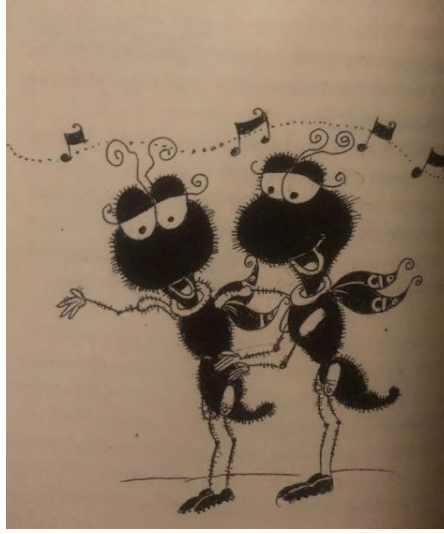
yana iki böcek görseli yer almaktadır. Görselin altında, arka kapağa ortalanmış biçimde kitap açıklaması verilirken, kitaba dair çağrışımlar yaptıracak bir paragraflık açıklama yer almaktadır.

Sayfa ve Yazı Tasarımı

Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II isimli kitabın sayfaları kırık beyaz kâğıt üzerine basılmıştır. Yazılar *Times New Romans* yazı tipinde 12 punto büyüklüğünde hazırlanmıştır. 82 sayfalık bir kısımda hikâye yer alırken 82. sayfadan sonraki kısımda müzik sözlüğü ve yazarın kitapta tanıttığı enstrümanlarla bağlantılı müzik tavsiyeleri yer almaktadır. Resimler metinle orantılı şekilde konumlandırılmıştır. Metnin kenar kısımlarında yeterince boşluk bırakılmış, yazılar göz yormayacak şekilde yerleştirilmiştir. Yazar diğer kitaplarında olduğu gibi bu kitabında da ilk sayfaya “Bu kitabın sahibi” etiketi koyarak çocuğun okur olarak bilinçlenmesi ve kendi kitabını sahiplenme duygusu yaşamasını amaçlamıştır.

Resim

Kitapta bulunan resimler resim sanatçısı Mustafa Delioğlu tarafından hazırlanmıştır. Resimler serinin ilk kitabı Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi ve Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I isimli kitaptakiyle aynı tarzda hazırlanmıştır. Siyah beyaz renklerle hazırlanan resimler metnin içeriğiyle birebir bağlantılı olup, çocuğun zihninde karmaşa yaratacak tür ve şekilde değildir. Kitap fabl türünde bir metin olduğu için resimlerde de böcekler çeşitli enstrümanlar çalmakta, kişileştirme sanatı resimlere yansıtılmaktadır. Kitabın resimleri ilgi çekici şekilde hazırlanmış, metinle birebir uyumlu bir şekilde okura sunulmuştur.

Şekil 16. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II adlı kitaptan görsel örneği

4.8.2. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II isimli kitabın içerik özellikleri bakımından incelenmesi

Konu ve Tema

Kitabın konusu, serinin birinci kitabıyla aynı doğrultuda hazırlanmıştır. Orkestra şefi olan cırcırböceği Riri, önceki kitapta yavru böceklere tanıtılan yaylı çalgılar yerine üflemeli ve vurmali çalgıları tanıttırmıştır. Her enstrümanın sanatçısı olan böcek sırayla derslere gelmiş, yavru böceklere kendi enstrümanı hakkında detaylı bilgiler vermiştir. Yavru böcekler dikkatle dinlemiş, yorumlar yapmıştır. Kitabın son kısmına doğru derslerin bitmesiyle birlikte böcek orkestrası, yavru böceklere unutamayacakları dev bir konser vermiştir. Bu konserden sonra yavru böcekler enstrümanlara dair pek çok bilgi edinmişler ve müziğe karşı ilgi ve sevgileri artmıştır. Riri ve diğer müzisyenler çocuklarla birlikte çok keyifli bir eğitim süreci yaşamış, unutamayacakları pek çok anı biriktirip, gülüp eğlenmişlerdir. Bu derslerden sonra pek çok yavru böcek kendi çalacağı enstrümanı seçmiş, müzikle yakından ilgilenmeye karar vermiştir.

Kahraman ve Karakter

Bu metnin başkahramanı da diğer metinde olduğu gibi, böcek okulunun kurucu sayılan orkestra şefi Riri'dir. Riri son derece çalışkan, çocukları seven, müziğe âşık bir müzisyendir. İşini severek yapmaktadır, müzik onun için hayatın anlamıdır.

Çocuklara da bu güzelliği anlatmak, onları da müzikle ilgili fikir sahibi bireyler yapmak istemektedir.

Müzik okulunun diğer eğitimcileri de flüt sanatçısı Obur Tırtıl, obua sanatçısı Geyikböceği, klarnet sanatçısı Çöl Çekirgesi, fagot sanatçısı Peygamberdevesi, trompet sanatçısı Mayısböceği, korno sanatçısı Salyangoz, trombon sanatçısı Çayır Çekirgesi, tuba sanatçısı Tespihböceği ve arp sanatçısı Kelebek'tir. Bu böceklerin karakteristik özellikleriyle ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir. Her böcek ders sırası geldiğinde enstrümanı ile sınıfa gelir ve tanıtıp çıkar. Müzisyenlerin hepsi çocukları sever, onlar için çeşitli fedakârlıklar yaparlar.

Kurgu/ Kurulum

Metin kurgusal anlamda herhangi bir sıralama hatası, mantık hatası ya da geri dönüş yöntemi bulundurmamaktadır. Hitap ettiği yaş grubunun anlayabileceği kronolojik sıralamayı takip etmiştir. Böcekler okullarına bir önceki kitapta kaldıkları haftadan devam etmiş, sıralı bir biçimde yeni derslerini görmüş ve en son okulu bitirip diploma alarak Böcekistan'daki müzik partisine katılmıştır.

İleti/ Mesaj

Metnin okurlarına vermek istediği ileti diğer kitapta olduğu gibi müziğin ve sanatın hayattaki yerinin ve öneminin doğru kavranması üzerine oluşturulmuştur. Müzik doğanın ve yaşamın her noktasında vardır, müzik olmadan da dünya güzeldir fakat müzik varken her şey daha anlamlı ve estetik hâle gelmektedir. Kendisi de müzisyen olan yazar, eserlerinin pek çoğunda müziğin önemini vurgulamış, çocuklar için küçük yaşta bu bilinci kazanmanın gerekliliğini ifade etmiştir.

Dil ve Anlatım

Yazarın müzikle birebir ilgili olarak kaleme aldığı eserlerinde yer alan bilinmeyen kelimelerin yoğunluğu bu eserinde de vardır. Eser profesyonel olarak müzikle ilgilenen ve müzik eğitimi alan okurların anlayabileceği pek çok teknik kelimeyi barındırmaktadır. Bu durum 9 yaş ve üzeri herhangi bir çocuğun anlayabileceğinin çok ötesinde bir kavram alanı oluşturmaktadır. Yazar serinin diğer kitabının da bu kitabın da sonuna müzik sözlüğü koymuş fakat metinde geçen sözcüklerin küçük bir bölümü bu kısımda yer aldığından, anlam karmaşası yaratan pek

çok sözcük ortaya çıkmıştır. Özellikle müzikle ilgili hazır bulunuşluk seviyesi yeterli olmayan çocuklar için kitap üst düzey bir seviyede bulunmuştur. Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II, serinin birinci kitabına göre daha fazla deyim ve sanatlı söyleyiş bulundursa da, söz varlığı açısından çok fazla teknik terim içerdiği için bu durum, deyim ve sanatlı ifadelerin önüne geçmiştir.

Kitabın Hitap Ettiği Yaş Grubu Çocukların Anlamını Bilmekte Güçlük Çekebileceği Kelime ve Kelime Grupları

Tablo 15. *Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II adlı kitapta hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları*

<i>Sıra</i>	<i>Kelime</i>
1	Klarnet
2	Tını
3	Podyum
4	Sol anahtarı
5	Fagot
6	Duyarga
7	Obua
8	Senfoni
9	Abanoz
10	Kalak
11	Solist
12	Korangle
13	Tutti
14	Korno
15	Tenor
16	Pasaj
17	Diminuendo
18	Fıçı
19	Barel
20	Bek
21	Piccolo
22	Si bemol

23	Mi bemol
24	Gam
25	Kontrfagot
26	Trombon
27	Tuba
28	Glisando
29	Fanfar
30	Piston
31	Senfoni
32	Tremolo
33	Devasa
34	Ünison
35	Bas
36	Konçerto
37	Partisyon
38	Timpani
39	Silofon
40	Gong
41	Kasnak
42	Vibrafon
43	Marimba
44	Glockenspieli
45	Arp
46	Diyez
47	Lir
48	Natürel
49	Glissando
50	Tiz
51	Alto

Deyimler

Tablo 16. *Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II adlı kitapta yer alan deyimler*

<i>Sıra</i>	<i>Deyim</i>
1	Dikkat çekmek
2	Gözü takılmak
3	Fır dönmek
4	Bacaklarına yapışmak
5	Kendini tutamamak
6	Kendinden geçmek
7	Gözü dönmek
8	Düşlere dalmak
9	Yanıp tutuşmak
10	Alkış fırtınası kopmak
11	Hazırlıksız yakalanmak
12	Çık çıkarmak
13	Yerinde duramamak
14	Kulak vermek
15	Kalbini kazanmak
16	Ortadan kaybolmak
17	Akıllı çıkmak
18	Acısını çıkarmak
19	Kendini zor tutmak
20	Sevgiyle dolmak
21	Hep bir ağızdan bağırmak
22	İçinden çıkılmaz hâl almak
23	Yerinden oynatmak
24	Yol almak
25	Aklına gelmek
26	Aklını uçurmak
27	Gözlerini dikmek
28	Gözleri fıldır fıldır dönmek
29	Dilini yutmak

30	Beklemeye koyulmak
31	Hoşuna gitmek
32	Zevkten dört köşe olmak
33	Havalara uçmak
34	Kafa karıştırmak
35	Kalp okşamak
36	Tadını çıkarmak
37	Kendinden geçmek
38	Rüyalara dalmak
39	Yeniden doğmak
40	Dikkatini dağıtmak
41	Göğüs kabartmak
42	Sesi titremek
43	Kızarıp bozarmak
44	Kendine gelmek
45	Tüyler ürpertmek
46	Gözlerinin için gülmek
47	Bir çırpıda bitirmek

Söz Sanatları

“Gözleri, renkli bilyeler gibi fır döndü.” (2017: 7)

“Koca gövdesiyle, bir hayalet gibi, hissettirmeden masanın ortasına gelmişti.”

(2017: 8)

“Flüt, dev bir kaktüsün dikenini andırıyordu.” (2017: 12)

“Ses, güzel sesli bir kuşu andırıyordu.” (2017: 13)

“Sonra orkestranın içinden bir şiir yükseldi sanki.” (2017: 19)

“Obua da doğanın canlılara dokunan bir parçasıdır bana göre.” (2017: 19)

“Hem zarif, hem de bir nilüferin üzerindeki su taneciği kadar berrak.” (2017:

19)

“Kalak denen bölümün çan çiçeğine benzerliğinden söz etti.” (2017: 20)

“Bakın, bununki yumurta gibi.” (2017: 25)

“Bu, yeryüzünün katmanlarını keşfetmek gibiydi.” (2017: 26)

“En ince sesli olanı mı bemol klarnettir. Çılgın mı çılgın, yetenekli mi yetenekli, kıvrak ve neşeli.” (2017: 34)

“Öyleyse bir çalgıyı çalabilmek, harika bir arkadaş kazanmak gibi.” (2017: 35)

“İki büyük bilyeyi andıran gözlerini sınıfa çevirdi.” (2017: 37)

“Yelpazeyi andıran küçük bir kamış vardı.” (2017: 38)

“Bir büyükbabanın şefkati vardır onun sesinde.” (2017: 41)

“Kanatlı Karınca çalmaya başlar başlamaz sınıftaki tüm böcekler hatta çimenler titredi.” (2017: 41)

“Her kim duysa sesini, donup kalır, büyülenir. O sıcacık sesiyle buzu çözüp eritir.” (2017: 50)

“Ama müzik ölümsüz bir gezgindi.” (2017: 57)

“Müzikle ilgilenmeyen biri için belki bu sorulabilecek bir soru ama patronsuz bir şirket, şoförsüz bir otobüs, öğretmensiz bir sınıf, paletsiz bir ressam, pilotsuz bir uçak, rüzgârgülü olmayan bir bahçe hatta bıyıksız kedi gibi bir şey.” (2017: 59)

“Sanki dev bir böceğin kalp atışlarını duyuyordu sınıftaki böcekler.” (2017: 64)

“Her bir baget, tokmak ressamın fırçası gibidir bizim elimizde.” (2017: 64)

“Bu kocaman davulun törensel sesi sanki müziğin krallığını ilan ediyordu.” (2017: 65)

“Yavaş çalındığında havadaki çiçek tozlarını andırıyordu.” (2017: 65)

“Çan borularını birer buz sarkıtı gibi aşağıya sarkıtmıştır.” (2017: 67)

“Şıkır şıkır akan suyun sesi, şelalenin kenarında belirmiş küçücük bir gökkuşağını andıran seslere flüt de katıldı.” (2017: 79)

“Müzik gereklidir. Müzik bunu yapabilir. Sizin için resim de olur şiir de.” (2017: 81)

4.9. Küçük Kırmızı Düğme

4.9.1. Küçük Kırmızı Düğme İsimli Kitabın Biçim Özellikleri Bakımından İncelenmesi

Kapak, Boyut ve Cilt Tasarımı

Kitabın kapağı 20x 24 cm boyutlarında hazırlanmıştır. Uçuk bir pembe fon renginin önünde kırmızı paltolu, saçları örgülü, yeşil bereli bir kız çocuğu resmi vardır.

Çocuğun paltosunun yakasında gülen yüzü andıran bir kırmızı düğme vardır. Resmin renkleri canlı, çocukların ilgisini çekebilecek nitelikte hazırlanmıştır. Kızın yüzünde mutlu bir ifade vardır ve hareket hâlinde keyifle eğleniyormuş gibi bir ifadeyi çağrıştırmaktadır. Görselin hemen üst kısmında koyu kırmızı harflerle, kitabın boyutuyla orantılı bir büyüklükte kitap ismi ve hemen üst kısmında yazarın ismi ve resim sanatçısının ismi yer almaktadır. Kitabın büyük bir kısmı görsellerden oluştuğu için, resim sanatçısının adını da yazarın adıyla aynı boyutta yazılmıştır.

Kitabın arka kapağı ise koyu kırmızı bir fon üzerinde belli belirsiz çizgilerle yapılmış kuş görselleri bulundurmaktadır. Kapağın tam orta kısmında yuvarlak içerisinde ön kapaktaki kırmızı paltolu kızın benzer bir görseli yer almaktadır. Görselin üst kısmında ön kapağa göre daha küçük boyutlarda kitap ismi ve yazar ismi yer almaktadır. Kitabın ön kapağında da arka kapağında da son derece estetik ve canlı renkler kullanılmıştır. Çocukların estetik algısına hitap edebilecek görseller tercih edilmiştir.

Şekil 17. Küçük Kırmızı Düğme adlı kitabın ön ve arka kapak görseli

Kapak dayanıklı bir kartondan yapılmış, ciltleme tekniği olarak da zımbalama tekniği tercih edilmiştir. Zımbalama tekniği, sayfa sayısı az olan kitaplar için ideal tekniklerin başında gelmektedir.

Sayfa ve Yazı Tasarımı

Kitaptaki yazılar Times New Roman yazı tipiyle, 20 punto büyüklüğünde hazırlanmıştır. Bu yazı tipi ve boyutu, kitabın hitap ettiği 4-7 yaş aralığı çocuklar için

uygundur. Yazar yine metnin başlangıç sayfasından bir önceki sayfanın sol kanadına kitabı okuyan ebeveynler için tavsiye niteliğinde bir yazı yazmıştır. Sağ kanadına ise diğer kitaplarında da yaptığı gibi “Bu kitabın sahibi” etiketli boş bir sayfa ayırmıştır. Bu durum çocuklar için, kitap sahiplenmek ve kütüphane oluşturmak açısından olumlu bir tercihtir.

Resim

Kitapta yer alan resimler, yazarın daha önce de birlikte kitap hazırladığı resim sanatçısı Vaghar Aghaei’ye aittir. Sanatçı resimleri sulu boya tekniğiyle hazırlamıştır. Kitapta yer alan resimler, metnin akışına ve kronolojik sıralamasına uygun standartlarda yerleştirilmiştir. Resimler sayfanın sağ ve sol iki kanadına tek seferde doldurulmuş, metinler resmin üzerinde çeşitli yerlere yerleştirilmiştir. Bu şekilde görsellerin ve canlılığın daha yoğun bir şekilde okura aktarımı sağlanmıştır. Resimlerin pek çoğu, çocukların hayal gücünü harekete geçirecek şekilde, metinle ilgili zihinsel tasarımlar yapacak nitelikte hazırlanmıştır. Bazı resimler doğrudan olayın akışını somutlaştırırken bazıları konuya soyut şekilde yaklaşarak zihinsel tasarımlar oluşturmaya yönlendirecek şekilde hazırlanmıştır. Kitabın ilk ve son sayfalarında yazı kullanılmadan sadece görseller kullanılmıştır.

Şekil 18. Küçük Kırmızı Düğme adlı kitaptan görsel örneği

4.9.2. Küçük Kırmızı Düğme isimli kitabın içerik özellikleri bakımından incelenmesi

Konu ve Tema

Kitap, küçük bir kız çocuğunun paltosunun yakasındaki düğmenin kopmasıyla başlar. Çocuğun anneannesi o gün paltonun yakasına küçük kırmızı bir düğme diker. Düğme artık tatlı bir kız çocuğunun yakasındadır ve bundan dolayı epey mutludur. Her gün küçük kızın yakasında pek çok yere gider gelir. Hep yakasını süslediği kızın gözlerini merak eder, bir türlü göremez. Küçük kız onu iskemleye asar, koltuğa bırakır ama bir türlü karşısında tutmaz. Düğme günden güne daha fazla meraklanırken bir taraftan da endişelenmeye başlamıştır. Palto bir gün kızın bedenine küçük gelebilir ve düğme sonsuza kadar dolaba kaldırılabilir. Düğme bu endişeyle geceleri rüyalar görmeye başlar. Bir gün korktuğu olur ve düğmenin ipi gevşer, evde bir köşeye yuvarlanıp düşer. Tam umudunu kaybetmişken anneanne gelip onu yerden alır ve küçük kız için bir bez bebek diker. Bebeğin bir gözüne de küçük kırmızı düğmeyi diker. Böylece kırmızı düğme küçük kızın oyuncak bebeği olur ve her zaman gözlerine bakabilecektir. Kitap konu bakımından 4-7 yaş çocuğun hayal gücüne ve çocuk gerçekliğine uygun niteliktedir. Çocuklar okul öncesi dönemde oldukça hayalperesttir. Cansız nesnelerle ilişki kurabilirler, onları oyun arkadaşı edinebilirler. Küçük bir kırmızı düğmenin de duyguları olduğunu düşünen çocuk, keyifle okumasını ya da dinlemesini yapacaktır.

Kahraman ve Karakter

Kitapta diyaloglar olmadığı gibi, kahraman ve karakterlerin de ismi yoktur. Kırmızı paltolu sarı saçlı kız çocuğu ve elinden her iş gelen, parlak fikirleri olan anneanneden ayrı kitabın kahramanı denebilecek küçük kırmızı bir düğme vardır. Düğme hayaller kuran, sahibine hayranlık duyan, meraklı bir düğmedir. Çöpe atılmaktan korkar. Bir gün bütün bu korkularından sıyrılır ve olmak istediği gibi küçük kızın tam karşısında durabileceği bir konuma taşınır.

Kurgu/ Kurulum

Metin kurgusal anlamda herhangi bir mantık hatası barındırmamaktadır. Hitap ettiği yaş grubunda yer alan çocuklar için karmaşık bir örüntüsü yoktur. Kronolojik sıra takip edilerek kaleme alınmıştır. Küçük kırmızı düğmenin serüveni keyifli ve sıralı bir şekilde yazıya dökülmüştür.

İleti/ Mesaj

Metnin vermek istediği temel mesaj hiçbir şeyin değersiz olmadığı, en ufak bir düşmanın bile pek çok şekilde değerlendirilebileceğidir. Bunun dışında yine eşyaların önemi, sevgi ve bağlılık gibi mesajlar barındırmaktadır. Anneanne hiçbir şeyi gözden çıkarmayan, atık bile olsa değerlendiren biridir ve elindeki düğmeyi önce paltodaki eksik düşmanın yerine kullanır daha sonra da bez bebeğin süslemesinde kullanır. Metnin iletisi hitap ettiği 4-7 yaş grubu için doğru bir seçim olmuştur.

Dil ve Anlatım

Kitabın dil ve üslubu hitap ettiği yaş grubunun anlayacağı niteliktedir. Kelimeler çocuğun seviyesine uygun olarak seçilmiştir. Anlam karmaşası yaratacak söz öbeği ya da cümleye rastlanmamıştır. Cümleler sade, açık ve anlaşılır tarzdadır.

Hitap Ettiği Yaş Grubu Çocukların Anlamakta Güçlük Çekebileceği Kelime ve Kelime Grupları

Kitapta hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grubuna rastlanmamıştır.

Deyimler

Tablo 17. *Küçük Kırmızı Düğme* adlı kitapta yer alan deyimler

Sıra	Deyim
1	Uykuya dalmak
2	Kalpleri birleştirmek
3	Katıla katıla gülmek
4	İçinden geçirmek
5	Fırıl fırıl dönmek
6	Sonu gelmek
7	Sarmaş dolaş olmak

Söz Sanatları

Metin, fabl türünde olduğu için tamamında konuşurma ve kişileştirme sanatları kullanılmıştır. 4-7 yaş gibi küçük çağıdaki çocuklara hitap ettiği için sanatl

söyleyişler çok fazla değildir. Cümleler daha sade ve anlaşılır biçimde seçilmiştir. Metinde geçen sanatlı ifadeler aşağıda örneklendirilmiştir.

“O anlarda küçük kırmızı düğme sahibi tarafından gıdıklanan bir kedi gibi hissedirdi kendini.” (2019)

“Mendil, yeni bir güne açılan pencere gibi açıldığında nerede olduğunu anladı.” (2019)

“Dikiş makinesinin şarkısı yeni yaşamların müjdesini veriyordu.” (2019)

“Anneannelerin yıldızlar kadar çok ve parlak fikirleri olduğunu bilirdi.” (2019)

4.10. Çok Evin Yok Kedisi

4.10.1. Çok Evin Yok Kedisi adlı kitabın biçim özellikleri açısından incelenmesi

Kapak, Boyut ve Cilt Tasarımı

Çok Evin Yok Kedisi isimli kitap 12x19 cm boyutlarında, 108 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın kapağı beyaz fon üzerine hazırlanmıştır. Kapakta kullanılan malzeme sert ve parlak kartondur. Kısmen dayanıklı bir malzeme olarak kabul edilmektedir. Kapakta yer alan kitap ismi, siyah pastel boyayla elde yazılmış gibi bir görünüm vermektedir. Beyaz fon üzerine siyah yazı oldukça belirgin ve dikkat çekicidir. Kitap isminin hemen altında büyük harflerle ama küçük boyutlarda yazarın ismi yer almaktadır. Yazar isminin hemen yanında bulutlar arasında uçan bir uçak resmi vardır. Kapağın orta alt kısmı ise kapak görseliyle doldurulmuştur. Denizde yer alan büyük kırmızı bir geminin önünde kıyıda, iskele babasının üzerinde öylece duran gri bir kedi bulunmaktadır. Görsel gayet dikkat çekici ve kitabın içeriğinde anlatılanlara dair fikir verir niteliktedir. Arka kapak ise yine beyaz fon üzerine ötekilerle aynı yazı stiliyle yazılmış yazar ve eser ismi yer almaktadır. Bunun altında bir paragraflık bir açıklama vardır. Açıklama yayınevi tarafından yazılmıştır. Metnin içeriğine dair ifadeler bulundurmaktadır. Bu açıklama kısmının altında ise ağaç dallarını andıran görsellerin üzerinde duran kedi yer almaktadır. Bu bıyıklı ve sevimli kedi de metne dair ipuçları verirken, kitabın ilgi çekiciliğini arttırmayı hedeflemektedir.

Şekil 19. Çok Evin Yok Kedisi adlı kitabın ön ve arka kapak görseli

Kitap, ciltleme tekniği olarak en dayanıklı ve önerilen ciltleme tekniği ile hazırlanmıştır. Bu teknik, özellikle belli bir sayfa sayının üstündeki kitapların dağılmasını, kopmasını önlemektedir. Çok Evin Yok Kedisi, kapak, boyut ve ciltleme tekniği açısından incelendiğinde hitap ettiği 9 yaş üzeri çocuklar için olumlu özellikler barındırmaktadır.

Sayfa ve Yazı Tasarımı

Çok Evin Yok Kedisi, 108 sayfadan oluşan bir çocuk romanıdır. Kitapta resimler ve yazılar orantılı ve düzenli şekilde konumlandırılmış, dikkat dağıtacak ya da metnin akıcılığına zarar verecek herhangi bir unsura rastlanmamıştır. Yazılar Times New Roman yazı tipiyle, 12 punto boyutuyla kullanılmıştır. Sayfa kenarlarında yeteri kadar boşluk bırakılmış, göz yormayan ve önerilen kirli beyaz renkte kâğıda basılmıştır.

Resim

Çok Evin Yok Kedisi isimli kitapta siyah beyaz renklere resimler kullanılmıştır. Kitap 9 yaş ve üzeri kitleye hitap ettiği için resimler yoğunluk taşımamaktadır. Kitabın içeriğinde bahsedilen özgür ruhlu kedi Gümüş ve onun sıra dışı hikâyesi metne sadık kalınarak, çocukların seviyesine uygun bir şekilde resmedilmiştir. Siyah beyaz resimler, bir çocuğun kaleminden çıkmış gibi çizgilerle, çocuk resimlerine benzer özellik ve şekillerde hazırlanmıştır. Kitaptaki resimleri

hazırlayan sanatçı Mert Tugen, resimlerde gerçeğe yakınlıktan ziyade, çocuğa yakınlığı ön planda tutmuştur. Gereğinden fazla uzun kollar, küçük kafaların altında kocaman gövdeler ya da küçük bir kafada büyük büyük gözler gibi, çocuk resimlerinde görülen o aykırı estetiği göz önüne almıştır. Bu durum çocuklarda resme ve metne ilgiyi arttırabilir niteliktedir. Çocuk çizimlerini andıran bu resimleme tarzında, eğitsel olma anlamında herhangi bir olumsuzluk bulunmamıştır. Kitapta yer alan resimler metinle birebir uyumlu, çocuğun ilgisini çekebilecek mizahi ve estetik ölçüleri barındıran, olumlu resimler olarak değerlendirilmiştir.

Şekil 20. Çok Evin Yok Kedisi adlı kitaptan görsel örneği

4.10.2. Çok Evin Yok Kedisi adlı kitabın içerik özellikleri açısından incelenmesi

Konu ve Tema

Kitap, yalnız başına yaşayan, emekli bir kadın Güliz Hanım'ın, iskelede gördüğü ve hayran olduğu gri bir kediye sahiplenme sürecini ve sahiplendikten sonra başına gelen serüvenleri anlatıyor. Güliz Hanım kendi hâlinde, dikiş diken, mahalledeki çocuklara bez bebekler yapıp hediye eden tatlı bir kadındır. Bir gün iskelede bir kedi görür ve sahiplenir. Gümüş ismini verdiği bu kedi, sık sık dışarı çıkmaya başlar. Bir süre sonra haftada bir iki kez eve gelen Gümüş, Güliz Hanım'ın iyice canını sıkar. Mahalleliden Gümüş ile ilgili şikâyetler alan Güliz Hanım önce ikna olmaz. Sonra şikâyetlerin peşine düşer. Sonunda öğrenir ki Gümüş kendisinden başka birçok kişinin daha kedisiymiş. Haftanın belli günü düzenli olarak kasaba gidip sosis çalan, pazartesi günleri Pilot ve Amber'in kediliğini yapan, belli günler seramik atölyesinde modellik yapıp çarşamba günleri de markette küçük Deniz'in kendisine

süt almasını bekleyen Gümüş, tam Güliz Hanım işleri öğreneceği sırada havaalanında bagajların arasına girer ve kabin ekibi fark etmeden Milano'ya uçar. Milano'da bütün basının konuştuğu kedi, Bay Mario isimli bir hayvan sever bir sirk sahibi tarafından sahiplenilir. Bu sırada Güliz Hanım'da kapısına gelen bir yavru kediyi sahiplenmiştir. Kiki isimli yeni kedisi eve ve kendisine çok düşkün, tam hayalini kurduğu gibi bir kedidir.

Kitap çocuklar için pek çok yönden faydalı mesajlar veren bir içeriğe sahiptir. Konusu özgürlüğüne düşkün bir kedinin serüvenleri olsa da alt metninde pek çok yardımcı düşünce bulundurmaktadır. Hayvan sevgisi, empatinin önemi, her hayvanın birbiriyle aynı özellikler göstermemesi gibi pek çok iletiyi barındıran bu kitap, bol bol mizahi unsurlar da içerdiği için çocuklara yönelik keyifle okunabilir özelliklerdedir.

Kahraman ve Karakter

Kitabın kahramanı Güliz Hanım ve Gümüş'tür. Güliz Hanım emekli olmuş, yalnız başına yaşayan, mahalledeki çocuklara bez bebekler diken iyi kalpli bir kadındır. Uzun zamandır evine hayalinde kurduğu gibi bir kedi almak ister. Yalnızlıktan sıkılan Güliz Hanım iskelede bir kedi görür ve eve alır. Kedisine bağlanan kadın, sürekli sokaklarda dolaşan Gümüş'ü bir türlü dizginleyemez. Metnin ilerleyen kısımlarında Gümüş'ten bir türlü ilgi görmeyince, uzun zaman da geri gelmeyince kapısında bulduğu yavru kediye merhamet eder ve onu sahiplenir. Bu yavru kedi tam hayalini kurduğu gibi uslu uslu dizinin dibinde yatmaktadır. Güliz Hanım meraklıdır, Gümüş'ün de peşini bırakmaz. İzini bulur ve büyük bir keyifle Gümüş'ün maceralarını öğrenir. Güliz Hanım genel olarak iyi kalplidir, çocukları ve hayvanları seven, yalnızlıktan sıkılmış tatlı bir kadındır. Çocukların zihninde yer eden tonton babaanne ifadesine uyan Güliz Hanım bir çocuk kitabı için son derece uygun özellikler taşıyan, olumlu bir kahramandır.

Kitabın esas kahramanı Gümüş zeki ve bir o kadar da özgür ruhlu gri bir kedidir. Her görenin dikkatini çeken bu kedi, güzelliğinin her fırsatta ekmeğini yer. Birçok evin, dükkânın kedisi olur. Herkesin gönlüne taht kurmuştur ama kimseye bağlanmaz, kimseyi sahiplenmez. En son da gizlice girdiği uçak kabiniyle Milano'ya seyahat eder ve hayvanları çok seven bir sirk sahibinin kedisi olur. Gümüş, kitabı okuyan çocukların zihninde yer edebilecek nitelikte, zıpır bir kedidir.

Sera mahalledeki seramik atölyesinin sahibidir. Haftanın belli bir günü atölyesini ziyaret eden Gümüş'ü seramikleri için model yapar. Atölyenin her yerinde Gümüş'ün heykelleri vardır. Bütün hafta Gümüş'ün yolunu gözler.

Amber Sera'nın arkadaşıdır. Amber hostestir, Mehmet isimli bir pilotla birbirlerini severler. Mehmet sokaktan sahiplendiği Gümüş'ü Amber'e emanet edip seyahate gider. O sırada kaçan Gümüş Amber'in en büyük sorunu hâline gelir. Kendini Mehmet'e karşı mahcup hisseden Amber, Gümüş'ün uçakla Milano'ya gittiğini öğrenince Sera'nın yanına gelir ve Güliz Hanımla da tanışınca bütün gerçekleri öğrenir.

Deniz haftanın bir günü marketin önünde Gümüş'e süt alıp veren mahallenin çocuklarından biridir. Tüylere alerjisi olduğu için kedilere pek yaklaşamaz ama Gümüş'ü çok sever ve her hafta onun yolunu gözler.

Kasap, Gümüş'ün haftanın belli günleri uğrayıp sosıs çaldığı kasap iyi kalpli, neşeli biridir. Güliz Hanım'a bu durumdan bahseden kişidir. Kasap da Gümüş'ü sever. Sosislerini çalsa da ses etmez.

Kitaptaki karakterlerin tamamı hayvanlara şefkat gösteren, kibar, keyifli kişilerdir. Karakterler arasında yaşanan çatışmalar yanlış anlaşılmalara sebebiyle ortaya çıkıp, hızlı bir şekilde çözülmektedir. Çatışmaların odak noktası olan kedi ve onun çevresinde sürüklenen insanların öyküsünü anlatan Çok Evin Yok Kedisi, çocuklar için uygun karakter ve kahraman kadrosundan oluşmaktadır.

Kurgu/ Kurulum

Metnin kurgusu 9 yaş ve üzeri çocuklar için uygun bir biçimde hazırlanmıştır. Bazı bölümlerde Güliz Hanım'ın Gümüş ile birlikte geçirdiği vakitler anlatılırken bazı bölümlerde Amber ve Mehmet'in Gümüş ile olan serüvenleri, bazı bölümlerde ise Deniz ya da Sera anlatılmaktadır. Kitabın sonunda ise bütün her şey ortada birleşir, Gümüş'ün gizemi çözülür. Kitap kurgusal olarak mantık ve kronolojik sıraya uygun ilerlemektedir. Herhangi bir hata barındırmamaktadır.

İleti/ Mesaj

Kitabın okura vermek istediği ileti, hayvanlara karşı sevgi ve merhamet gösterilmesidir. Evrensel bir değer olan hayvan sevgisi, muzip ve etkili bir şekilde işlenmiştir. Hayvanların çok zeki olduğu, insanların da onlarla sık sık empati kurması

gerektiği vurgulanmıştır. Kitap 9 yaş ve üzeri okur kitlesi için uygun bir ileti vermektedir.

Dil ve Anlatım

Kitabın dili açık, anlaşılır ve sadedir. Kitapta hitap ettiği yaş grubunun anlamayacağı ya da anlamakta güçlük çekebileceği herhangi bir sözcüğe rastlanmamıştır. Cümleler kısa, anlatım duru ve sadedir. Deyimler kullanılarak zenginleştirilen anlatımda birkaç yerde söz sanatlarına da yer verilmiştir.

Hitap Ettiği Yaş Grubunun Anlamakta Güçlük Çekebileceği Kelime ve Kelime Grupları

Kitapta 9 yaş ve üzeri okur kitlesinin anlamakta güçlük çekebileceği ya da bağlamdan hareketle tahmin edemeyeceği herhangi bir kelime ve kelime grubuna rastlanmamıştır. Kitabın tamamı anlaşılır, net ve sade bir dille kaleme alınmıştır.

Deyimler

Kitap, deyimler yönünden zengin bir içeriğe sahiptir. Anlatımda sık sık deyimlere başvurulmuş, anlatım ve içerik zenginleştirilmiştir. Bu durum, okurun dil becerilerine ve söz varlığına katkı sağlayabilecek nitelikte, olumlu bir durumdur. Metinde tespit edilen deyimler aşağıda sıralanmıştır.

Tablo 18. *Çok Evin Yok Kedisi* adlı kitapta yer alan deyimler

Sıra	Deyim
1	Kılını kıpırdatmak
2	Hayal kurmak
3	Ağzı bir karış açık kalmak
4	İçi açılmak
5	Dillere destan olmak
6	Huyunu suyunu bilmek
7	Gözden kaçmak
8	Kalbi küt küt atmak
9	Kollarına atılmak
10	Bağ kurmak
11	Tadını çıkarmak

12	Dudak bükme
13	Yerinden zıplamak
14	Sarmaş dolaş oturmak
15	Burnunu uzatmak
16	Zevkten dört köşe olmak
17	Başına buyruk olmak
18	Dert yanmak
19	Avazı çıktığı kadar bağırarak
20	Korkudan tavana zıplamak
21	Üstüne basa basa söylemek
22	Günah almak
23	Aklı havada olmak
24	Gözünün önüne gelmek
25	Söze atılmak
26	Kahkahayı basmak
27	Keyfi kaçmak
28	Ayağa fırlamak
29	Kafayı üşütmek
30	Kolaçan etmek
31	Diline yerleşmek
32	Gözünü dört açmak
33	Gözüne kesmek
34	Havalara uçmak
35	Göz kulak olmak
36	Gözünün önüne gelmek
37	Kalbini fethetmek
38	Kalbi küt küt atmak
39	Kulak kabartmak
40	Eli ayağına dolaşmak
41	Başı dönme
42	Yerinden doğrulmak
43	Kafa atmak

44	Gözden kaybolmak
45	Başına buyruk olmak
46	Dikkati dağılmak
47	Boynu tutulmak
48	Aklı karışmak
49	Ayağa fırlamak
50	Gözü gibi bakmak
51	Ümitsizliğe kapılmak
52	Hayalleri suya değışmek
53	Gözünü ayırmamak
54	Gözünün içi gülmek
55	Anlam vermek
56	Elinden gelenin en iyisini yapmak
57	Aklından geçirmek
58	İçini huzur kaplamak
59	Yer yarıp içine girmek
60	Maceraya atılmak
61	Gözünün önüne gelmek
62	Zihninde şimşek çakmak
63	Hayal kırıklığına uğramak
64	Dikkatini çekmek
65	Dudağını bükmek
66	Kulağı çınlamak
67	Aklındaki ağzından fırlamak
68	Gözleri yuvalarından fırlamak
69	Bir çuval inciri berbat etmek
70	Gözüne uyku girmemek
71	İç daralmak
72	Başının çaresine bakmak
73	İç geçirmek
74	Renkten renge boyamak
75	İç el vermemek

76	Kalbi burulmak
77	Yolunu tutmak
78	Sevinçten havalara uçmak
79	Yerinden sıçramak
80	Rahat bir nefes almak
81	Bıyık altından gülmek
82	Kayıplara karışmak
83	Şaşkınlıktan dili tutulmak
84	Harikalar yaratmak

Söz Sanatları

Metinde sık kullanılan deyimlerin aksine söz sanatlarına seyrek bir biçimde başvurulmuştur. Bu durum metnin anlatımını ve üslubunu daraltmamış, herhangi bir eksiklik oluşturmamıştır. Metnin anlatımı söz sanatlarının az oluşuna rağmen zengin ve akıcıdır. Metinde geçen bazı söz sanatları aşağıda örneklendirilmiştir.

“Bacasından yükselen koyu renkli duman bulutu gökyüzünde türlü türlü resim çizerken” (2021: 9)

“Her biri bir tablo figürü gibiydi.” (2021: 10)

“Önündeki kalabalık, bir karınca yuvasının ağzındaki simsiyah, telaşlı yumak gibi görünüyordu şimdi.” (2021: 10)

“Yelesi bir aslanınki kadar gür, kuyruğu bir sincabınki kadar gösterişliydi.” (2021: 12)

“Bir firavun kedisi gibi dimdik oturmuş, derin derin Güliz Hanım’ın gözlerine bakıyordu.” (2021: 12)

“Kışın özenle yapılan iki, üç katlı kedi evleriyle tam bir cennetti.” (2021: 17)

“Bir akrobat gibi, iki ayağının üstünde kalkıp zıplaya zıplaya numaralar yapıyordu.” (2021: 19)

“Kocaman, gri bir sıçan gibi kuyruğunu sallayınca, kargacık sinirleniyor hâliyle.” (2021: 23)

“Pastaların mücevher gibi dizili olduğu vitrinin arkasından son hızla çıktı.” (2021: 30)

“Bir heykel gibi oturmuş, Mehmet’e bakıyormuş.” (2021: 34)

“Güliz Hanım, gözlerini şişlerin üstüne mısır taneleri gibi yerleşmiş ilmeklerden ayırmadan konuşmaya başladı.” (2021: 46)

“Hayatlarını kurup giden çocuklarının ardından her yere resimlerini dizen anneler gibiyim.” (2021: 45)

“Geçtiği yerde estirdiği rüzgâr, vitrinin raflarındaki küçük heykelcikleri salladı.” (2021: 54)

“Neden heykel gibi hareketsiz durduğuna anlam veremedi.” (2021: 59)

“İnsanın tüylerini diken diken eden bir filmin kahramanları gibi hissetmişlerdi kendilerini.” (2021: 60)

“Deniz bir heykel gibi düzgün örülmüş kediye eline alıp, yüzüne doğru yaklaştırdı.” (2021: 61)

“Dünya büyüdü bir yerdi.” (2021: 62)

“O sırada zihninde devam eden fırtınada bir şimşek daha çaktı eski cümleleri aydınlatan.” (2021: 70)

“Cehennem gibi, dedi Amber.” (2021: 78)

“Üzüntüsünün büyüklüğü bir gazete manşeti gibi belirdi gözünün önünde.” (2021: 79)

“Limanda buldum bağrıma bastım, meğer ben bir serüven adasına ayak basmışım.” (2021: 83)

“O sıska gövdesini iyice gerip, ip gibi kuyruğunu dikti havaya.” (2021: 84)

“Hayatımın birkaç ayını renkten renge boyadı.” (2021: 84)

4.11. Gün Bey’in Penceresi

4.11.1. Gün Bey’in Penceresi adlı kitabın biçim özellikleri açısından incelenmesi

Kapak, Boyut ve Cilt Tasarımı

Gün Bey’in Penceresi adlı kitap 4-7 yaş grubu için kaleme alınmıştır. Kitap 20x24 cm boyutlarında hazırlanmış, renkli bir kitaptır. Bu boyut 4-7 yaş grubu için uygun ölçüler arasında yer almaktadır. Kitabın kapağı açık mavi renkte bir fon rengi üzerine hazırlanan görsellerden oluşmaktadır. Ön kapağın üst orta kısmında büyük puntolarla kitap ismi, onun üst kısmında da yazar ve resim sanatçısının isimleri yer almaktadır. Kapağın alt orta kısmında büyük bir pencere görselinin ardından mutsuz bir yüz ifadesiyle dışarıyı seyreden bir adam vardır. Pencerenin dışında sarı renkte

sonbahar yaprakları vardır. Kapak görseli, kitabın içeriğine dair çocuğun zihninde bir şeyler uyandırabilecek niteliktedir. Çocuklar için dikkat çekebilecek canlılıkta renkler ve parlak sert bir kartonla hazırlanan kapak, hitap ettiği yaş grubu için belirlenen ilke ve niteliklere uygundur.

Şekil 21. Gün Bey'in Penceresi adlı kitabın ön ve arka kapak görseli

Cilt tekniği olarak kullanılan zımbalama tekniği, sayfa sayısı az olan kitaplar için uygun bir tekniktir. Gün Bey'in Penceresi de çoğunluğu resimlerden oluşan, okul öncesi yaş grubu çocuklara hitap eden ince bir kitap olduğu için zımbalama tekniği uygun bir seçim olmuştur.

Sayfa ve Yazı Tasarımı

Kitap, Ceyhun Şen'in hazırladığı resimler üzerine yazıların oturtulmasıyla hazırlanmıştır. Kitabın sağ ve sol kanadında yer alan sayfalar tek sayfa gibi kullanılarak görselle doldurulmuş, farklı noktalarına yazılar yerleştirilmiştir. Yazılar *Times New Roman* yazı tipiyle, 20 punto büyüklüğünde basılmıştır. Boyut ve yazı tipi hitap edilen yaş grubu için uygun bulunmaktadır.

Yazar diğer 4-7 yaş grubu kitaplarında olduğu gibi bu kitabında da kitabın başlangıç sayfasında ebeveynler için tavsiye niteliğinde bir paragraflık yazı hazırlamıştır. Künyeden sonraki sayfada "Bu kitabın sahibi" kısmı etiket bulundurarak çocuğun kitaba karşı sahiplenme duygusu geliştirmesini sağlamıştır. Kitap bittikten sonraki sayfaya beş adet kalp görseli koyarak çocukta bu kitabı puanlamasını söyleyen bir sayfa koyulmuştur. Bu etkinlik çocuğun okuduğu/ dinlediği

kitaba yönelik eleştirel bakmasını ve okuduğunu/ dinlediği eseri değerlendirme imkânı bulmasını sağlamaktadır.

Resim

Kitapta yer alan resimler, resim sanatçısı Ceyhun Şen tarafından tasarlanmıştır. Resimler sağ ve sol kanattaki sayfaların tek parça olarak düşünülmesiyle, tek baskıyla hazırlanmıştır. Yazılar tabandaki görselin farklı noktalarına yerleştirilmiştir. 4-7 yaş grubu henüz okuma yazma becerilerini kazanamadığı için görseller büyük önem taşımaktadır. Çocuk bazen sadece görsellere bakarak metnin içeriğini anlamlandırıp kafasında kurgulayabilmektedir. Gün Bey'in Penceresinde yer alan görseller metnin içeriğine dair yol gösterici değerdedir. Görseller her bir olayı aydınlatır nitelikte, metinle birebir bağlantılı şekilde tasarlanmıştır. Perspektifleri doğru ve orantılı hazırlanan resimler, çocuğun ilgisini çekebilecek renkler ve detaylarla zenginleştirilmiştir. Çocuklar için olumsuz nitelikler barındıran herhangi bir unsura rastlanmamış, estetik anlamda da eğitsel anlamda da olumlu bulunmuştur.

Şekil 22. Gün Bey'in Penceresi adlı kitaptan görsel örneği

4.11.2. Gün Bey'in Penceresi Adlı Kitabın İçerik Özellikleri Açısından İncelenmesi

Konu ve Tema

Gün Bey'in Penceresi, yalnız başına bodrum kattaki evinde yaşayan yürüme engelli Gün Bey'in her gün düzenli olarak kaldırım seviyesindeki evinin penceresinden kedi ve köpekleri, yolda yürüyenlerin ayaklarını seyrederken karlı bir

günde bir kıza denk gelişini anlatır. Herkes kar topu oynarken küçük, şirin kız tekerlekli sandalyesiyle kenarda kalmış, oyuna alınmamıştır. Gün Bey bütün çocuklar gittikten sonra yalnız kalan kız çocuğunun üzüntüsüne dayanamaz ve aylardır kendine güvenemediği için çıkmadığı evinden çıkar. Kız çocuğuna kar topu atar ve ikisi kar topu oynayarak karın tadını çıkarırlar. Kitap konu bakımından eğitseldir. Çocuklara uygun bir konu ve teması vardır. Engelli bir bireyin dışlanması, başka bir engelli bireyin kendini toplumdan izole etmesi, dostluğun ve arkadaşlığın güzelliği gibi pek çok çıkarıma fırsat veren metnin konusunda herhangi bir olumsuzluk gözlemlenmemiştir.

Kahraman ve Karakter

Metnin kahramanı Gün Bey'dir. Gün Bey yürüme engelli olduğu için evinden hiç çıkmamaktadır. Bütün aktivitesi pencerenin önüne oturup yoldan geçenlerin ayaklarını, sokak hayvanlarının gezip dolaşmalarını seyretmektir. Gün Bey insanların arasında kendini korkmuş hisseder. Bu sebeple evinden dışarı çıkmaz. Bir gün, pencereden gördüğü yürüme engelli bir kız çocuğunun da dışlandığını fark eder. Onun da kendisi gibi içine kapanmasından endişe duyup sokağa çıkar ve onunla kartopu oynayıp arkadaşlık eder. Gün Bey, çekimser, yalnız bir adamdır.

Küçük, şirin kız çocuğu, yürüme engellidir. Herkes sokakta kartopu oynadığı için sokağa inmiştir ama kimse onu oyuna almaz. Bir kenarda üzgün üzgün onları seyretmektedir. Gün Bey gibi o da çok yalnız hissetmektedir. Gün Bey ona kartopu atar ve arkadaş olurlar uzun uzun kartopu oynarlar.

Kitapta yer alan kahramanlar çocuklar için eğitsel nitelik taşıyacak özellikler bulundurmaktadır. Üzgün ve yalnız hisseden ötekileştirilmiş iki insan, çocuğun zihninde empati kurmasına ve sosyal bir mesaj çıkarmasına olanak sağlayabilmektedir. Kahramanlar kitabın hitap ettiği yaş grubu için olumlu yapıda bulunmuştur.

Kurgu/ Kurulum

Metin 4-7 yaş grubuna hitap ettiği için oldukça kısadır. Bu sebeple kurgusal anlamda herhangi bir değişiklik yoktur. Aynı gün içinde geçen tek bir olay kronolojik sıra ve mantıksal çerçevede kaleme alınmıştır. Herhangi bir olumsuzluğa rastlanmamıştır.

İleti/ Mesaj

Kitap baştan sona kadar eğitsel bir içerikle kaleme alınmıştır. Engelli bireylerin dışlanması, ötekileştirilmesi ifade edilmiş, ötekileştirilen bireyin çocuk da olsa yetişkin de olsa hayatının her döneminde bu durumdan ağır bir şekilde etkilenebildiği vurgulanmıştır. Çocuk yaşta bazı değerlerin anlaşılması daha güç olduğundan, metnin okura vermek istediği mesaj uygun bir niteliktedir. Çocuklarda engelli ya da herhangi bir farklılığı olan bireylere karşı saygı duyma bilinci önemlidir. Kitap bu iletiyle hazırlandığı için olumlu bulunmuştur. Kitapta herhangi bir olumsuz mesaja ya da ifadeye denk gelinmemiştir.

Dil ve Anlatım

Kitabın dili anlaşılır ve sadedir. Yer yer 4-7 yaş grubu için anlaşılması güç ifadeler bulundursa da metnin genel anlatımında herhangi bir problem teşkil etmeyecek niteliktedir. Metin okul öncesi döneme hitap ettiği için dili sadedir, deyimler, söz sanatları neredeyse hiç kullanılmamıştır. Bu yaş grubu metinler için olması gereken niteliklerdedir.

Hitap Ettiği Yaş Grubunun Anlamakta Güçlük Çekebileceği Kelime ve Kelime Grupları

Tablo 19. *Gün Bey'in Penceresi* adlı kitapta hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları

Sıra	Kelime
1	Rugan
2	Evrak
3	Süet
4	Kolçak
5	Muflon

Deyimler

Tablo 20. *Gün Bey'in Penceresi* adlı kitapta yer alan deyimler

Sıra	Deyim
1	Kulak vermek
2	Yüzünü soğuk yalamak

Söz Sanatları

“Pencereler canlı tablolardır.” (2020)

“Karla kaplanan pencereden tek gördüğü kimsesiz kaldırım taşıydı.” (2020)

“Bembeyaz kar pastası üzerine iştirilmiş bir çilek gibi.” (2020)

“Karşı kaldırımdaki kar çileği küçücük bir kız çocuğuydu.” (2020)

“Odası uçsuz bucaksız bir evrene dönüştü.” (2020)

“Doğanın ve insanların anlattığı hayat masalını iştirmeliydi.” (2020)

4.12. İnci’nin Kitabı

4.12.1. İnci’nin Kitabı isimli kitabın biçim özellikleri bakımından incelenmesi

Kapak, Boyut ve Cilt Tasarımı

Kitap 16x20 cm boyutlarında, sert karton kapakla hazırlanmıştır. Boyut kitabın hitap ettiği 7 yaş ve üzeri okur kitlesi için uygun olarak kabul edilen boyutlardadır. Kitabın kapağında kullanılan sert karton malzeme ise dayanıklı olduğu için çocuk kitapları açısından olumlu bir seçim olarak kabul edilmektedir. Kitabın cilt tasarımında tutkallama tekniği kullanılmıştır. Bu teknik en dayanıklı ciltleme tekniklerinden biri olduğu için çocuk kitapları için de uygun bulunmaktadır.

Şekil 23. İnci’nin Kitabı adlı kitabın ön ve arka kapak görseli

Kitabın ön kapağında saman kâğıdı görünümünde eski bir kâğıt görüntüsünü fon olarak kullanılmıştır. Bu fon renginin üzerinde yer alan nota çizgileri ve notalar, onların alt kısmında da bir kız çocuğu ve bir kadın resmi yer almaktadır. Yine bu iki resmin arkasında notalar vardır. Ön kapak kitabın müzikle ilgili bir içeriği olduğunu açıkça belli etmektedir. Kitabı eline alan çocuk içeriğin müzikle ilgili olduğunu tahmin edebilecektir. Görüntüler çocukların dikkatini çekebilecek nitelikte tasarlanmıştır. Resimlerin üst kısmında ise büyük boyutlarda, kırmızı renkle kitap ismi, onun üst kısmında da daha küçük puntolarla yazar ismi yer almaktadır. Kitabın arka kapağında yine aynı fon rengi üzerine ortalananmış bir şekilde yazar ismi ve daha büyük ve belirgin puntıyla kitap ismi yer almaktadır. Bu kısmın altında kitapla ilgili özet niteliğinde bir açıklama yazısı ve yayınevinin kitapla ilgili birkaç cümlelik notu yer almaktadır. Bu açıklamanın altında iki adet eskitilmiş görünümde mekân fotoğrafı vardır. Bu fotoğraflar kapağın fon rengi olan eskitme görüntülü kâğıtla estetik olarak uyumlu bir görünüm sağlamıştır. İnci'nin Kitabı isimli çocuk kitabı kapak, boyut ve cilt tasarımı bakımından olumlu özelliklerle tasarlanmıştır. Kitapta çocukların kullanımını olumsuz etkileyecek herhangi bir öğeye rastlanmamıştır.

Sayfa ve Yazı Tasarımı

Kitapta yer alan yazılar resimlerin konumlandırılmasıyla uyumlu bir şekilde yerleştirilmiştir. Kitapta yer alan resimler belli bir çerçeve içine sığdırma tekniğiyle yapılmadığı için, resimler daha özgür bir şekilde yerleştirilmiş, yazılar resimlerin boşluklarına konumlandırılmıştır. Kitap renkli kuşe kâğıt üzerine hazırlanmıştır. Sayfa fonları beyaz renkte, yazılar siyah renkte kullanılmıştır. Beyaz kâğıt üzerine siyah renk göz yorma potansiyeline sahip olduğu için olumsuz bir özellik olarak kabul edilmektedir. Yazılar 18 punto ile Times New Roman yazı tipiyle hazırlanmıştır. Bu boyut ve yazı tipi çocuk kitapları için tercih edilebilir olduğu için olumlu nitelendirilmiştir.

Resim

Kitapta yer alan resimler Başak İşbilir tarafından hazırlanmıştır. Resimler renkli şekilde tasarlanmıştır. Kitapta yer alan tüm resimler incelendiğinde çocukların olumsuz yönde etkileneceği, şiddet ve korku içeriği barındıran ya da olumsuz davranışlara yönlendiren herhangi bir görsele rastlanmamıştır. Resimler metnin

akışına uygun biçimde sıralanmış, metnin içeriğini destekler şekilde tasarlanmıştır. Resimlerde herhangi bir mantık ve perspektif hatası gözlemlenmemiştir. Renklerin kullanımı çizimlerin estetiği çocuğun sanatsal bakışını besleyecek nitelikte bulunmuştur. Metinde geçen bazı mekân betimlemeleri görsellerle desteklenmiş, çocuğun zihninde somut bir görüntü oluşmasına yardımcı olunması hedeflenmiştir. Mekân betimlemeleri ve görsellerdeki yansıması uyumlu bulunmuştur.

Şekil 24. İnci'nin Kitabı adlı kitaptan görsel örneği

4.12.2. İnci'nin Kitabı adlı kitabın içerik özellikleri bakımından incelenmesi

Konu ve Tema

İnci'nin Kitabı isimli öykü piyano eğitimi alan, içine kapanık bir kız çocuğu İnci'nin yeni taşındıkları evin karşısındaki eski ve kimsesiz köşkü merak etmesi ve bu süreçte başına gelen bazı olayları anlatırken, ünlü Türk besteci Ahmet Adnan Saygun hakkında okuru bilgilendiren bir yapıttır. İnci yeni evlerindeki odasının penceresinden karşı köşkü seyreder ve hep içini merak eder. Bir gün akşam okuldan geldiğinde babasının plakçalarda daha önce dinlemediği yeni bir müzik dinlediğini fark eder. Babası İnci'ye bu müzisyeni bildiğini ama bu eserini hiç duymadığını ve o yüzden merak edip aldığını söyler. İnci plakçaları alıp odasına gider, pencerenin önünde dinleyip karşı köşkü seyrederken uykuya dalar ve bir rüyaya görür. Rüyasında kedisi Üzümlü sokağa inmiştir. İnci de peşinden aşağı iner, yakalamaya çalışırken kedi gizemli köşke girer. Arkasından İnci de girer ve orada birden yaşlı ve güzel bir kadınla karşılaşır. Kadınla sohbet eder, kadın ona kendi isminin de İnci olduğunu,

çocukluğundan beri piyano çaldığını ve Ahmet Adnan Saygun isimli bestecinin küçük yaşta kendisini takdir ettiğini, mektup yazdığını anlatır. Burada İnci'ye Adnan Saygun'u tanıtırken asıl amaç okuru besteci hakkında bilgilendirmektir. Türk müziğinin batılılaşma sürecini anlatan yaşlı kadın, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının kuruluşundan, Atatürk'ün Türk müziğine verdiği değerden de bahsetmektedir. Sonrasında İnci gözlerini açar, birden kendine gelir. Plakçalarda müzik hâlâ devam etmektedir. Babası içeri girer, plağın içindeki notaları getirir. Plak, Adnan Saygun'un bestelerinden oluşan "İnci'nin Kitabı" isimli eseridir. İnci şaşkınlık ve mutluluk arası bir duyguyla müziği dinlemeye devam eder.

Kitap konu olarak çocukların millî ve manevi değerlerimizle ilgili bilgilendirilmesi kaygısı taşımaktadır. Pek çok çocuğun bilmediği, karşılaşmadığı bir konu olan Türk müziği tarihi yazarın kendi uzmanlık alanı olduğu için daha fazla hassasiyet gösterdiği bir konudur. Pek çok eserinde müziği başköşeye koyan Göknîl Özkök Sezener, İnci'nin Kitabı adlı eserinde de bu durumu devam ettirmiştir. Seçilen konu konunun anlatım biçimi hitap ettiği yaş grubu için ilgi çekici ve uygun bir seçim oluşturmıştır. Kitabın konusu işlenirken herhangi bir olumsuzluğa rastlanmamıştır.

Kahraman ve Karakter

Kitabın kahramanı İnci'dir. İnci ilkokula giden, müzikle ilgilenen, piyano eğitimi alan, içine kapanık bir çocuktur. Yeni bir apartman dairesine taşınırlar. İnci yeni evlerinin tam karşısındaki ihtişamlı köşke ilgi duymaya başlar. Sürekli o köşke bakar ve içinde yaşayan olup olmadığını düşünür durur. Bir gün rüyasında köşke gider ve tuhaf bir hikâyenin içinde bulur kendini. İnci, çocuk okurlar için kendilerini özdeşleştirebilecekleri, sevimli bir kahramandır. Çocukların merak duygusunu harekete geçirebilecek davranışları olan İnci, çocuğa görelilik bakımından doğru özellikler barındıran bir karakterdir.

İnci'nin rüyasında gördüğü, köşkün sahibi olan İnci Hanım ise, çocukluğundan beri piyano çalan, İzmir'de doğmuş, İzmir'de büyümüş gençlik yıllarında İstanbul'daki bu köşke taşınmış tıpkı küçük İnci gibi hayalperest bir kadındır. İnci'ye ünlü Türk besteci Ahmet Adnan Saygun'dan bahseder, onun kendisini takdir etmiş biri olduğunu anlatır. İnci Hanım küçük İnci'ye Türk müziğinin Batılılaşma serüveninden bahsederken kendi çocukluğunun da müzikle dolu hayallerinden söz etmiş; Chopin'i,

Beethoven’i düşünüp kendini onların yerine koyduğunu anlatmıştır. Bu sayede okur, Chopin gibi Beethoven gibi dünyaca ünlü bestecilerin adını öğrenmektedir. İnci Hanım öykünün öğretici, bilgi veren karakteridir. Kitabın amaçladığı eğitsel iletileri aktaran İnci Hanım, aynı zamanda müziğin önemini, insan ruhunu iyileştiren gücünü de sık sık vurgulamaktadır.

İnci’nin babası müzikle ilgilenen, plakçalardan çeşitli müzikler dinleyen biridir. İnci’ye yeni bir plak getirir ve bu plakla İnci içsel bir serüvene atlar. Baba müzik ve sanatın önemini vurgulayan, destekleyen bir karakterdir. Çocukların estetik değerlere bakışını güçlendirme konusunda İnci Hanım’ın rolüne katkı sağlar.

Kitapta yer alan karakterler birbiriyle aynı doğrultudadır. Müzikle ilgilenen, müziğe değer veren kişilerdir. İnci, öğrenen karakterken İnci Hanım ve baba öğretici rol üstlenmiştir. 7 yaş ve üzeri çocuk kitlesi için herhangi bir olumsuz özellik barındırmayan bu kahraman ve karakterler, eğitsel olma bakımından olumlu özellikler taşımaktadır.

Kurgu/ Kurulum

Kitabın kurgusu kronolojik olarak herhangi bir hata barındırmasa da İnci’nin rüya gördüğü kısımda, bunun bir rüya olduğu sonradan belirtildiği için 7-12 yaş grubu çocuklar için zihinsel bir karmaşaya sebep olabilmektedir. Her şeyin bir rüya olduğu ortaya çıkana kadar kurguda herhangi bir karmaşa yoktur. İnci uykusundan uyandıktan sonra plakla ilgili babasının söyledikleri ve rüyasında öğrendiği Ahmet Adnan Saygun isimli bestecinin plakçalarda dinlediği besteci olduğu kısım küçük yaş grubu çocuklarda anlam karmaşasına sebep olabilecek niteliktedir. Aynı zamanda, İnci Hanım’ın evde anlattığı anılarında Ahmet Adnan Saygun’un kendisine yazdığı mektubu yıllar sonra alması, aslında ünlü besteciyle hiç tanışmamış olması gibi kısımlar özellikle 7 yaş grubu ilköğretim birinci kademe çocuklar için fazla karmaşık bir olay örgüsü gibi algılanabilir. Bu açıdan kitabın kurgusal yapısında bazı olumsuzluklar ve karmaşıklık gözlemlenmiştir.

İleti/ Mesaj

Kitabın okura vermek istediği mesaj, yazar Göknil Özkök Sezener’in birçok kitabında olduğu gibi müziğin hayattaki değeri ve bu değer bilinci olarak anlaşılmasıdır. Özellikle Türk müziği ve Türk müziğinin çağdaşlaşma serüvenini

okura sezdirmeye çalışan yazar, Atatürk'ün de desteklediği büyük Türk besteci Ahmet Adnan Saygun'un sanatçı kimliğini çocuklara ilgi çekici ve merak uyandıran bir dille aktarmaya çalışmıştır. Kitap vermek istediği mesajla eğitsel bir nitelik oluşturmuş, bu iletilerde herhangi bir olumsuzluğa rastlanmamıştır. Çocukların kültürel gelişimine katkı sağlamayı hedefleyen bu iletiler, okuma kültürü edim sürecinde sanat tarihimizle ilgi bilgilendirme amacı taşıdığından olumlu olarak nitelendirilmiştir.

Dil ve Anlatım

Metin, söz varlığını zenginleştirme açısından pek çok sanatlı söyleyiş barındırmaktadır. Müziğin ve sanatın odak noktası olarak alındığı kitapta betimlemelere bolca yer verilmiş, betimlemeler çeşitli benzetmelerle okurun zihninde renklendirilmeye çalışılmıştır. Kısa bir öykü olmasına rağmen deyimlere ve söz sanatlarına sıkça başvuran yazar, okurun söz varlığını zenginleştirmeyi hedeflemiş, dilin zenginliklerini okura sezdirmeyi amaçlamıştır.

Hitap ettiği yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları

Metinde hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelimeler aşağıda listelenmiştir. Bu kitapta, okurun anlamakta güçlük çekebileceği kelimelere yazarın diğer kitaplarına oranla çok daha az rastlanmıştır.

Tablo 21. *İnci'nin Kitabı* adlı kitapta hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları

<i>Sıra</i>	<i>Kelime</i>
1	Tını
2	Temkin
3	Veranda
4	Bezemek
5	Senfoni
6	Bando
7	Mızıka-yı hümayun
8	Riyaseticumhur
9	Plak
10	Plakçalar

Deyimler

Tablo 22. *İnci'nin Kitabı* adlı kitapta yer alan deyimler

Sıra	Deyim
1	Dışa vurmak
2	Gözlerini kilitlemek
3	Dudakları kenetlenmek
4	Gözleri parlamak
5	Dudak bükme
6	Göz kırpmak
7	Gözünün içine bakmak
8	Kafasına üşüşmek
9	Gözden kaybolmak
10	Ayağına dolanmak
11	İçini ısıtmak
12	Gözünün önünde canlandırmak
13	Kulak kabartmak
14	Buz kesmek
15	Aklının bir köşesine yazmak
16	Derinlere dalmak
17	Tohumlarını atmak
18	Ağız açık kalmak
19	Kulaklarını dört açmak
20	Göğüs germek
21	Kalbine dokunmak

Söz sanatları

İnci'nin Kitabı isimli eser 45 sayfalık kısa bir çocuk kitabı olmasına rağmen oldukça fazla söz sanatı barındırmaktadır. Kullanılan söz sanatları hedef kitlesinin algı düzeyinin üzerinde, ağır ifadeler değildir. Kitabın hitap ettiği yaş grubunun anlayabileceği ifadelerdir. Bu bakımdan metin çocukların dil ve anlatımını zenginleştirebilecek, olumlu bir biçimde kaleme alınmıştır. Kitap sanatın güzelliğinde

ve müziğin öneminden bahsederken bunu dil ve üslubuna da yansıtmıştır. Özellikle mekân betimlemelerinde benzetmeler sıkça kullanılmış, anlatım estetik bir dille gerçekleştirilmiştir. Metinde geçen söz sanatları aşağıda örneklendirilmiştir.

“İnci için renkli bir çocukluk serüveni başlıyordu.” (2021: 5)

“Ahşap köşk, uzaktan bakınca terk edilmiş ve yapayalnız gibi görünüyordu.” (2021: 7)

“Hüzünlü bakan birer göz gibiydi pencereleri.” (2021: 7)

“Konuşacak kimsesi olmayan birinin kenetlenmiş dudakları gibi hayal etti İnci köşkün kapısını. Kimselere açılmayan, hikâyelerini kimseyle paylaşmayan.” (2021: 7)

“Üst katların penceresine uzanan sarmaşık, ıhlamur ağacının yukarıdaki dallarıyla uzun zamandır arkadaş olmalıydı.” (2021: 7)

“İnci gibi bir çocuk içinse düşüncelerine sahne olacak kusursuz bir dekordu.” (2021: 8)

“Notalar müziğin alfabesidir.” (2021: 11)

“Gökyüzüne uzanıyormuşçasına yükselen, dantel gibi işlenmiş demir kapıya baktı bir süre.” (2021: 13)

“Soğuk bir bıçak gibi keskinleşince kırdı gözlerini.” (2021: 14)

“Ağaçlar dallarındaki son yapraklarla çoktan vedalaşmış, kardan giysilerini giymeye hazırlanıyordu.” (2021: 15)

“Odasının penceresinden görünen köşk dolaba kaldırılmış eski bir bebek evi gibi duruyordu karşısında.” (2021: 15)

“Köşk gecenin siyah perdeleri ardına saklanıp sabahın ilk ışıklarına kadar gözden kayboluyordu.” (2021: 15)

“İnci okuldan eve her geldiğinde, sıcak kurabiye kokusu gibi evi sarmış notaların içine atardı adımlarını.” (2021: 16)

“Titreşimleriyle hisleri, hayalleri uyandıran gizli bir güç gibi” (2021: 16)

“Hastalıkları iyileştirecek kadar güçlüydü müzik. (2021: 16)

“Tuhaftı çünkü İnci yürüdükçe müzik de ona doğru yürüyordu sanki.” (2021: 17)

“Plağın yanındaki kol yavaşça havalandı ve ucundaki iğne, parmak ucunda dönen bir balerininin zarafetiyle değdi plağın yüzeyine.” (2021: 18)

“Ezgi sanki dinleyicisiyle konuşuyor gibiydi.” (2021: 18)

“Gözkapakları bir perde gibi yavaşça kapandı.” (2021: 20)

“Az önce gözleri önünde resimler seren müzik, şimdi coşkuyla fışkıran bir kaynak gibiydi.” (2021: 20)

“Yorgun bir rüzgâr gelişigüzel dolaşıyordu sokakta.” (2021: 21)

“Soğuk, bir hayalet gibi etrafını dolaştı İnci’nin.” (2021: 21)

“Hava buz gibi, içeri girsenize.” (2021: 26)

“Rüya gibi bir rastlantı değil mi?” (2021: 29)

“Atatürk, bu ruhları görebilen bir kalbe sahipti.” (2021: 39)

“Müziği aklıyla değil tüm ruhuyla dinleyen, sesleri kalbinin derinliklerinde hisseden insanın içinde kötülük barınmaz İnci.” (2021: 39)

“Yeryüzünün seslerine kapı açan anahtarlar.” (2021: 41)

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Göknil Özkök Sezener'e ait tüm kitaplar incelendiğinde, yazarın müzisyen kimliğinin de bir yansıması olarak en önce dikkat çeken kısım kitapların pek çoğunda müzik temasının işlenmiş olmasıdır. Çocuklara yönelik hazırlanan bu eserlerde yazar bilinçli bir şekilde müziği kullanmıştır. Kronolojik olarak sıralandığında Sihirli Mozart, Bach Yürürken, Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi, Chopin Küle Dönüşen Kalp, Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I, Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II, İnci'nin Kitabı eserlerin ana temasını müzik oluşturmaktadır. Yazar müziğin yanında yardımseverlik, hayvan sevgisi, çalışkanlık, azim ve kararlılık, arkadaşlık gibi pek çok değeri de eserlerinde işlemiştir. Dünyaca ünlü müzik dehalarının biyografik öykülerini çocuklar için kaleme alan yazar, bu alanda hem çocukların sosyokültürel gelişimini arttırmayı hedeflemiş hem de bu müzisyenlerin ilham dolu hayatlarıyla çocuklara örnek olmasını sağlamıştır. Müzikle ilgili bol bol mesaj veren yazar sanatın diğer dallarını da dâhil ederek çocuklarda estetik bilinci geliştirmeye yönelik eserler ortaya koymuştur.

Eserler tek tek incelendiğinde kapak görselleri ve kitapların baskı kalitesi oldukça başarılı bulunmuştur. Kitaplar kaliteli malzemelerle basılmış, resimler sanatçılar tarafından özenle hazırlanmıştır. Kitapların tamamında kullanılan görseller dikkat çekici ve ilham vericidir. Çocukların kitaba karşı tutumunu büyük ölçüde belirleyen resim ve kapak faktörü Göknil Özkök Sezener'in kitaplarında özenli bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Yazar metinle birebir uyumlu görseller kullanmış; renkleri, çizgileri kitapların hitap ettiği yaş grubunun dikkatini çekebilecek canlılıkta hazırlatmıştır. Kitapların genelinde farklı içeriklerle çalışan yazar, bazı kitaplarında siyah beyaz görseller kullanırken bazılarında renkli tercih etmiştir. Bu durum nitelik olarak çocuğun algısını etkilemediği için kitaplarda kullanılan resimlerle ilgili herhangi bir olumsuzluk belirlenmemiştir.

Dünyaca ünlü müzisyenlerin biyografik öyküsünün konu alındığı Sihirli Mozart, Bach Yürürken ve Chopin Küle Dönüşen Kalp isimli üç eser, büyük ya da küçük her yaş grubuna hitap edebilecek bir dil ve üslupla kaleme alınmıştır. Üç eserde

de çalışkanlığın, azim ve kararlılığın bir çocuğun hayatını nasıl değiştirebileceği sezdirilmiş, bu üç müzisyenin öyküsü oldukça çarpıcı bir şekilde okura aktarılmıştır.

Yazarın kitaplarına genel anlamda bakıldığı zaman en büyük olumsuzluk, müzik terimleriyle ilgili olarak tespit edilmiştir. Yazarın müzik temasını işlediği eserlerde, hitap edilen yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği çok sayıda müzik terimine rastlanmıştır. Bazı kitapların arkasında müzik sözlüğü olsa da okuma esnasında çok sık karşılaşılan bu durum akıcılığı bozabileceğinden olumsuz bir faktör olarak göze çarpmıştır. Profesyonel olarak müzik eğitimi alan kişilerin kullandığı terminolojinin ilkokul çağındaki çocuklar için daha az ilgi çekici olması, kitapla ilgili ön yargı oluşturabilecek niteliktedir.

Yazarın evrensel değerlere vurgu yapan Değirmenci ile Baykuş, Gün Bey'in Penceresi, Emekli Vagon, Çok Evin Yok Kedisi, Küçük Kırmızı Düğme isimli kitapları hedeflenen mesajları oldukça başarılı bir şekilde vermiş, çocuk için dikkat çekici olduğu sonucuna varılmıştır. Değirmenci ile Baykuş, Küçük Kırmızı Düğme, Gün Bey'in Penceresi isimli kitap 4-7 yaş grubuna hitap ettiği için resimler yoğun bir biçimde kullanılmıştır. Bu üç kitapta kullanılan resimler oldukça estetik ve çocuğun çekebilecek şekilde hazırlanmıştır. Kitapta yer alan resimler, okuma yazma bilmeyen çocuklar için ilgi çekici bulunabilecek şekilde hazırlanmıştır. Çocuk bu görseller aracılığıyla metnin içeriğine yönelik çeşitli tahminlerde bulunulabilir, metne dair ilgisini canlı tutabilir.

Yazar neredeyse tüm kitaplarında söz sanatlarına ve deyimlere sıkça başvurmuş, çocukların dil gelişimine katkı sağlayacak bir üslup kullanmıştır. Kitapların hiçbirinde dil bilgisi hatasına ve yazım yanlışına rastlanmamıştır. Bu durum çocukların gizli öğrenme sürecinde bilgiyi doğru öğrenmelerine katkı sağlamaktadır. Çocuk için en önemli unsurlardan biri olan mizah unsuru pek çok yerde kullanılmış, çocukların keyif alabileceği şakalara ve gülmecelelere yer verilmiştir. Böcek Orkestrası serisinin üç kitabı da fabl şeklinde kaleme alınmıştır. Kitabın kahramanlarının tamamı böceklerden oluşmaktadır. Sık sık yanlış anlaşılmalara, şakalara yer verilen bu üç kitap çocuklar için oldukça dikkat çekebilecek niteliktedir. Bu üç kitapta tespit edilen en büyük olumsuzluk çok fazla teknik terim kullanılmasıdır.

Yazar kitaplarının tamamında yer alan karakterlerini büyük bir titizlikle ortaya koymuş, karakterlerinin zaman zaman psikolojik zaman zaman fiziksel özelliklerini

belirgin bir şekilde okura aktarmıştır. Değirmenci ile Baykuş isimli kitapta şiirsel bir dil kullanan yazar, okuma yazma bilmeyen çocukların sesli kitap dinleme sürecinde estetik algılarını geliştirmeyi hedeflemiş, içerikten çok anlatım zenginliğine yoğunlaşmıştır. Yazar kurallı cümlelerin aralarına sıkıştırdığı devrik cümlelerle anlatıma ivme kazandırmış, tekdüzeliği yok etmiştir. Göknil Özkök Sezener’in kaleme aldığı eserleri, çalışmada bahsi geçen bazı istisnai durumlar dışında çocuk edebiyatının temel ilkeleriyle uyumludur. Eserler ilköğretim çağındaki çocuklara okutulmalı, özellikle sanat bilincinin çocuk yaşta geliştirilmesi için tercih edilmelidir.

Karadeniz (2019) yaptığı benzer çalışmada Behiç Ak’a ait “Gülümseten Öyküler” kitap serisini incelemiş ve yazarın bazı kitaplarında abartılmış merak ögesinin yoğunlukta olduğu sonucuna varmıştır. Göknil Özkök Sezener’e ait kitaplar incelendiğinde hiçbir eserde abartılmış merak ögesinin kullanılmadığı tespit edilmiştir. Bu durum, çocuk edebiyatı metinleri için olumlu bir özelliktir. Karadeniz (2019) metinlerin anlatım özelliklerini incelerken kitapların hep aynı çevrede, İstanbul ve Akdeniz kıyılarında geçtiği sonucuna varmış, yazarın kahramanların fiziksel özelliklerine yönelik betimlemeler yapmak yerine görseller kullandığını belirlemiştir. Göknil Özkök Sezener ise farklı çevrelerde geçen öyküler kaleme almıştır. Chopin, Bach, Mozart gibi dünyaca ünlü bestecilerin yaşamını anlattığı biyografik öykülerinde pek çok Avrupa ülkesinden detaylıca bahsetmiş, okurda bu şehirlerle ilgili merak duygusu uyandıracak ifadelerle yer vermiştir. Böcek Orkestrası serisinde bahsettiği Böcekistan isimli yer dışında kalem aldığı kurmaca öykülerinde belli bir şehirden bahsetmemiştir.

Coşkun (2019) tarafından ortaya konulan benzer çalışmada Çetin Öner’in öyküleri çocuk edebiyatının temel ilkelerine uygunluğu bakımından incelenmiş, dil ve anlatım bölümünde öykülerde geçen deyimler, atasözleri, yansıma sözcükler, pekiştirmeler ve ikileme grupları tespit edilmiştir. Bu çalışmada ise deyimler, kitabın hitap ettiği yaş grubunun anlamakta güçlük çekebileceği kelime ve kelime grupları ve söz sanatları tespit edilmiştir. Kitaplar atasözleri bakımından da incelenmiş fakat herhangi bir atasözüne rastlanmamıştır.

Demircan (2006) çalışmasında incelediği kitapların büyük bir çoğunluğunda sıra dışı karakterlere yer verilmediği sonucuna varmıştır. Bu durum çocuk edebiyatı açısından olumsuz olarak nitelendirilmektedir. Bu çalışmada ise yazarın birçok kitapta

sıra dışı karakterler kullandığı tespit edilmiştir. Örneğin “Küçük Kırmızı Düğme” adlı kitap bir düğmenin ağzından anlatılırken, “Çok Evin Yok Kedisi” isimli kitapta türlü türlü huyları olan, çok zeki bir kedinin serüveni göze çarpar. “Böcek Orkestrası” serisinde tamamen sıra dışı karakterleri konu edinen yazar, “Değirmenci ile Baykuş” adlı öyküde hiç konuşmasa da duygusal davranışlar gösteren, hisli bir baykuşu anlatır.

Erşahan İspirt (2019) yaptığı çalışmada bazı kitapların kapak görsellerinde olumsuz örnek oluşturabilecek unsurların olduğunu, bazı öykülerin iç resimlerinde kitaptaki karakterlerden birinin elinde pipoyla resmedildiğini gözlemlemiştir. Göknil Özkök Sezener’in kaleme aldığı kitaplarda olumsuz örnek oluşturabilecek herhangi bir görsele rastlanmamıştır. Bu durum da yazarın öykülerinde kullandığı görsellerde çocuğa görelilik ilkesine dikkat ettiğini göstermektedir.

Aslan & Bayraktar (2021) “Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde Farklı Sanatların Varlığına ve Sunuluş Biçimine İlişkin Bir İnceleme” adlı makale çalışmasında 2017-2020 yılları arasında çocuk edebiyatı alanında çok satılan eserlerde çocuğu sanatın farklı dallarıyla bir araya getiren, çocuğa bu sanat dallarının önemini yazınsal bir anlayışla sezdirmeye çalışan anlatımların olup olmadığını belirlemek üzerine araştırma yapmıştır. İnceleme çok satılan ilk 20 kurmaca kitapla sınırlı tutulmuştur. İnceleme sonucunda sırasıyla en fazla dil sanatlarına daha sonra ses sanatlarına ve dramatik sanatlara yer verildiği tespit edilmiştir. Kitaplarında dili ustaca kullanan Göknil Özkök Sezener’in yoğun bir şekilde müzik sanatına yer verdiği, bunun yanında resim, opera, bale, seramik gibi diğer sanat dallarından da yararlandığı tespit edilmiştir.

5.1. Öneriler

Göknil Özkök Sezener’in Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi, Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I-II adlı eserlerinin yeni baskılarında çocuklarının yaş seviyesinin üzerinde olan ve metnin akıcılığını olumsuz yönde etkileyen kelimeler metinden çıkarılarak metin daha anlaşılabilir hâle getirilebilir. Yine “Böcek Orkestrası” serisi ve “Çok Evin Yok Kedisi” isimli kitap daha büyük boyutlarda basılabilir, dikkat çekicilik artırılabilir.

Yazarın ilkokul kademesi için kaleme aldığı eserleri Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanan ders kitaplarında sadeleştirilerek yer alabilir. Müzik temasıyla kaleme

alınan kitaplar ilköğretim okullarında görev yapan müzik öğretmenlerine tavsiye edilebilir. Özellikle Mozart, Chopin, Bach, Adnan Saygun gibi müzisyenleri anlatan kitaplar okullarda öğrencilere tavsiye edilebilir.

İncelenen kitaplarda oldukça fazla deyim ve söz sanatı kullanılmasına rağmen atasözlerine rastlanmamıştır. Çocukların söz varlığına katkı sağlamak adına yazar tarafından metnin çeşitli kısımlarında atasözlerine yer verilebilir, anlatım daha da zenginleştirilebilir.

Çocuklara tavsiye edilecek eserler, Türkçenin zenginliklerini ortaya koymalı, çocukların dil gelişimine katkı sağlamalıdır. Göknıl Özkök Sezener'in kitapları hem dil ve anlatım zenginliği hem de sosyokültürel içeriğinden dolayı özellikle Türkçe ve müzik derslerinde okutulabilir. Yazarın kaleme aldığı bu eserlerle hem çocuğun ana dili gelişimine hem de hayal gücünün gelişimine katkı sağlanabilir.

Kitapların hemen hepsinde yer alan, özenle hazırlanmış görseller Türkçe derslerinde çeşitli etkinliklerde kullanılabilir. Kitabın kapak görsellerinden ve iç kısım görsellerinden yararlanılarak çeşitli metin tahmini etkinlikleri yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2005). Türkçenin Zenginlikleri ve İncelikleri. Engin Yayınevi, Ankara.
- Arslan, M., Şimşek, T., & Yakar, Y. M. (2016). *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*. Grafiker Yayınları, Ankara.
- Aslan, C., & Bayraktar, A. (2021, Ocak). Çocuk Edebiyatı Ürünlerinde Farklı Sanatların Varlığına ve Sunuluş Biçimine İlişkin Bir İnceleme. *Dil Dergisi*, s. 7.
- Aytan, T. (2016). Türk Çocuk Edebiyatı Üzerine Bir Söz Varlığı Çalışması: Atasözleri. *Milli Eğitim*, Bahar/ Sayı 210.
- Başoğlu, N. (2017). *Edebiyatımızda Çocuklar İçin Yazılmış Biyografi Kitapları Üzerine Bir İnceleme*. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Corbin, J., & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures*. Sage: Thousand Oaks.
- Coşkun, S. (2019). *Çetin Öner'in Öykülerinin Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi ve Türkçe Eğitimine Katkısı (Yüksek Lisans Tezi)*. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Ağrı.
- Demircan, C. (2006). *TÜBİTAK Çocuk Kitaplığı Dizisindeki Kitapların Dış Yapısal ve İç Yapısal Olarak İncelenmesi*. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Mersin.
- Demirel, Ş. (2010). *Edebi Metinlerle Çocuk Edebiyatı*. Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Dönmezler, E. (2019). *5-8 Yaş Resimli Çocuk Kitaplarının Resim ve İçerik Açısından İncelenmesi*. Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Ekinci, B. (2021). *Türkçe Eğitimi Açısından Eyyüp Akyüz'e Ait Masal Kitaplarının Söz Varlığı ve İletileri*. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ağrı.
- Erdoğan Horasan, A. (2015). *Zeynep Cemali'nin Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel Öğeleri Açısından İncelenmesi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Konya.
- Erşahan İspirt, K. (2019). *Michael Ende'nin Çeviri Çocuk Edebiyatı Kitaplarının Çocuk Edebiyatına Uygunluğu ve Çocuk Edebiyatının Temel Nitelikleri Bakımından İncelenmesi*. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.

- Göğüş, B., Oğuzkan, F., Öner toy, O., Ünlü, M., & Koçak, S. (1998). *Yazın Terimleri Sözlüğü*. Dil Derneği Yayınları, Ankara.
- Gökmen, B. (2017). *Ödüüllü Çocuk Edebiyatı Yapıtlarının Çocuk Edebiyatının Temel Ögeleri Bakımından İncelenmesi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- <https://www.canyayinlari.com/goknil-ozkok>. (tarih yok). Can Yayınları:
<https://www.canyayinlari.com/goknil-ozkok> adresinden alındı
- İnce, Ö. (1993). *Yazınsal Söylem Üzerine*. Can Yayıncılık, İstanbul.
- Karadeniz, E. (2019). *Behiç Ak'ın Çocuk Hikayelerinin Çocuk Edebiyatının Temel Ögeleri Açısından İncelenmesi*. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Yöntemler*. Nobel Yayınları, İstanbul.
- Karataş, T. (2001). *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*. Perşembe Kitapları, İstanbul.
- Karatay, H. (2016). Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler. T. Şimşek içinde, *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı* (s. 4. baskı). Grafiker Yayınları, Ankara.
- Kaya, Y. A. (2000). *Yerel Medya Semineri*. Muğla.
- Kıbrıs, İ. (2010). *Çocuk Edebiyatı*. Kök Yayıncılık, Ankara.
- Küçük karagöz, H. (2011). Eğitim Psikolojisi: Gelişim, Öğrenme, Öğretim. B. Yeşilyaprak içinde, *Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi* (s. 46-62). Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Merdane, F. (2019). *İlkokul 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Çocuk Edebiyatı Metinlerinin Nitelikleri Açısından İncelenmesi*. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Oğuzkan, F. (2001). *Çocuk Edebiyatı*. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Orhan, M. (2020). *TÜBİTAK Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yönünden İncelenmesi (Doktora Tezi)*. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Ruşen, M. (1990). *Uygulamalı Çok Hızlı Okuma ve Seçmeli Okuma Teknikleri*. Kuşak, İstanbul.
- Sağlam, Ö. (2009). *Harf Çocuk Edebiyatı Çeviri Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Açısından İncelenmesi*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Sever, S. (2012). *Çocuk ve Edebiyat*. Tudem Yayınları, İzmir.

- Sever, S. (2015). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. Tudem Yayıncılık, İzmir:
- Sezer, K. (2020, Aralık). Çiğdem Kaplangı'nın Çocuk Kitaplarının Çocuğa Görelik İlkesi Açısından İncelenmesi . *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, s. 347-359.
- Şimşek, T. (2016). Çocuk Edebiyatı Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler. T. Şimşek içinde, *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı* (s. 113). Grafiker Yayınları, Ankara.
- Şirin, M. R. (1994). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Şirin, M. R. (2006). *Çocuğa Adanmış Konuşmalar*. İz Yayıncılık, İstanbul.
- Tepe, İ. E. (2012). *Talip Apaydın'ın Eserlerinde Çocuk ve Eğitim Teması Yüksek Lisans Tezi*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Tepetaş Cengiz, Ş. (2017). Çocuk ve Çocukluk Kavramı. Z. Merey içinde, *Çocuk Hakları* (s. 10). Pegem Akademi, Ankara.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Uyumaz, F. (2019). *Sedat Girgin'in Resimlediği Kitaplardan Örneklerle Çocuk Edebiyatında Resim- Metin İlişkisinin İncelenmesi Yüksek Lisans Tezi*. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Yalçın, A., & Aytaş, G. (2003). *Çocuk Edebiyatı*. Akçağ Yayınları, Ankara.
- Yaman, H., & Dağtaş, A. (2015). Kanada'nın Ontario Eyaletindeki Ana Dili Programı: Betimsel Bir Analiz. *Journal Of Language And Literature*, 14.
- Yanık, Z. (2019). *Ayla Kutlu'nun Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Açısından Değerlendirilmesi*. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

EKLER

Ek 1- Sihirli Mozart (Resim 1)

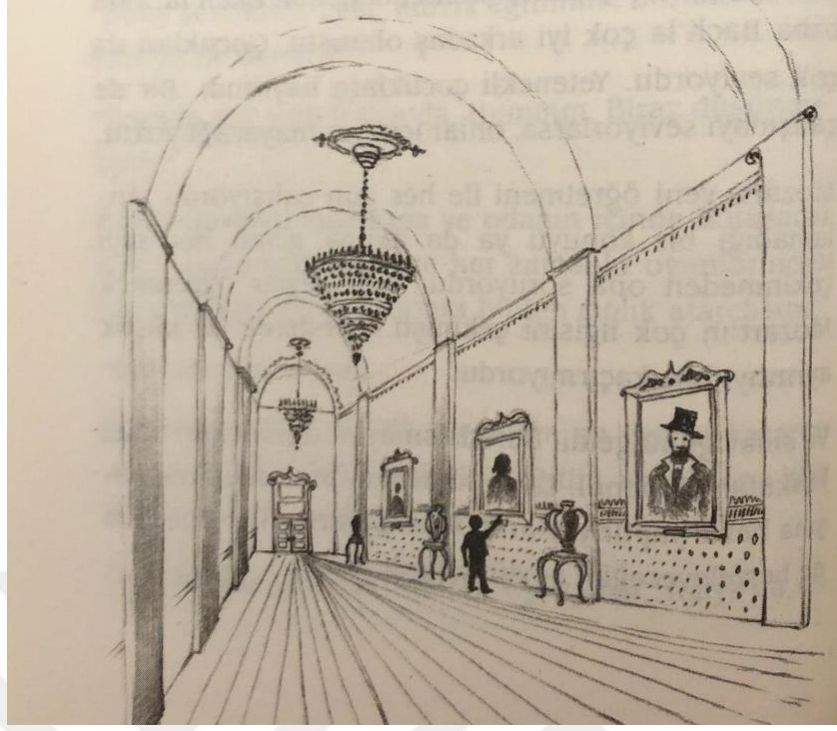
Ek 2- Sihirli Mozart (Resim 2)

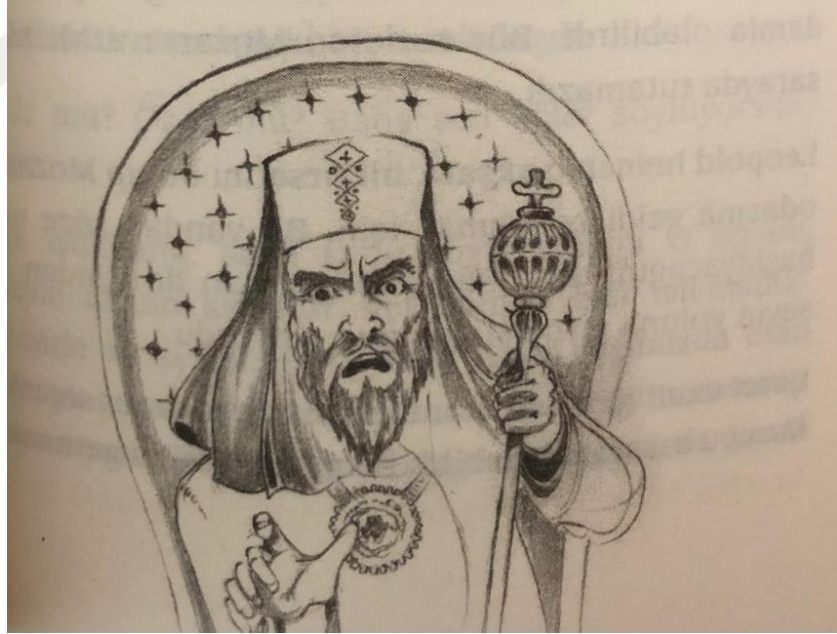
Ek 3- Sihirli Mozart (Resim 3)

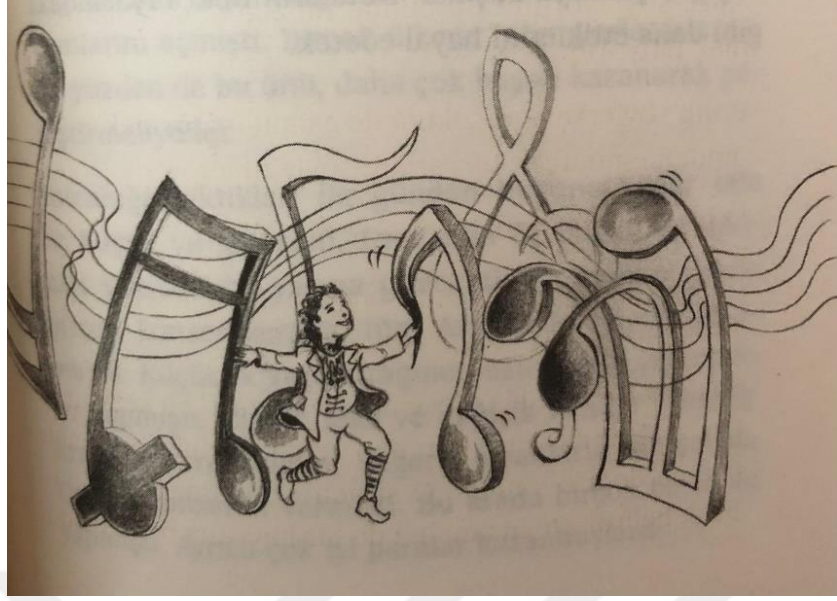
Ek 4- Sihirli Mozart (Resim 4)

Ek 5- Sihirli Mozart (Resim 5)

Ek 6- Sihirli Mozart (Resim 6)

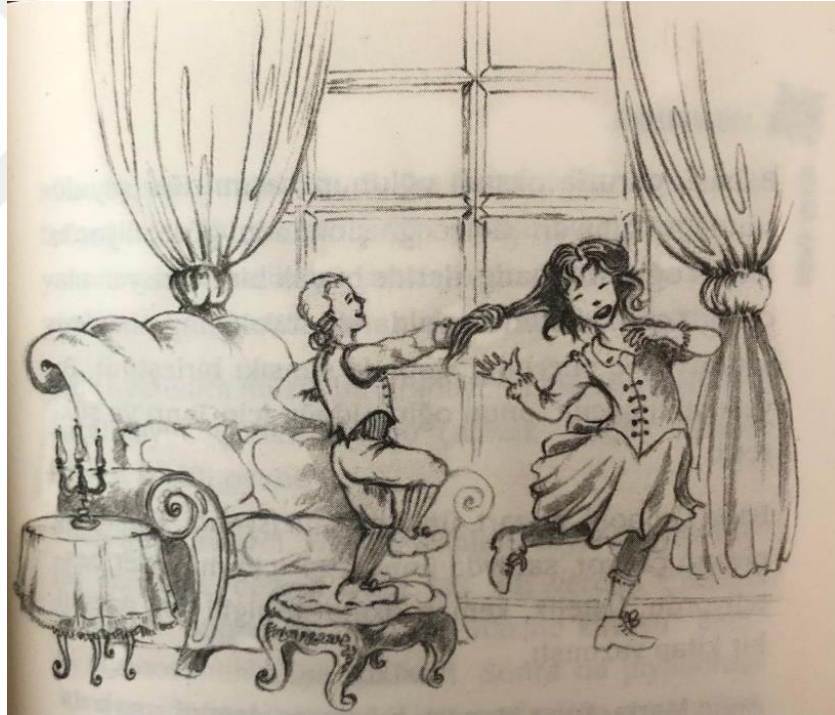
Ek 7- Sihirli Mozart (Resim 7)

Ek 8- Sihirli Mozart (Resim 8)

Ek 9- Sihirli Mozart (Resim 9)

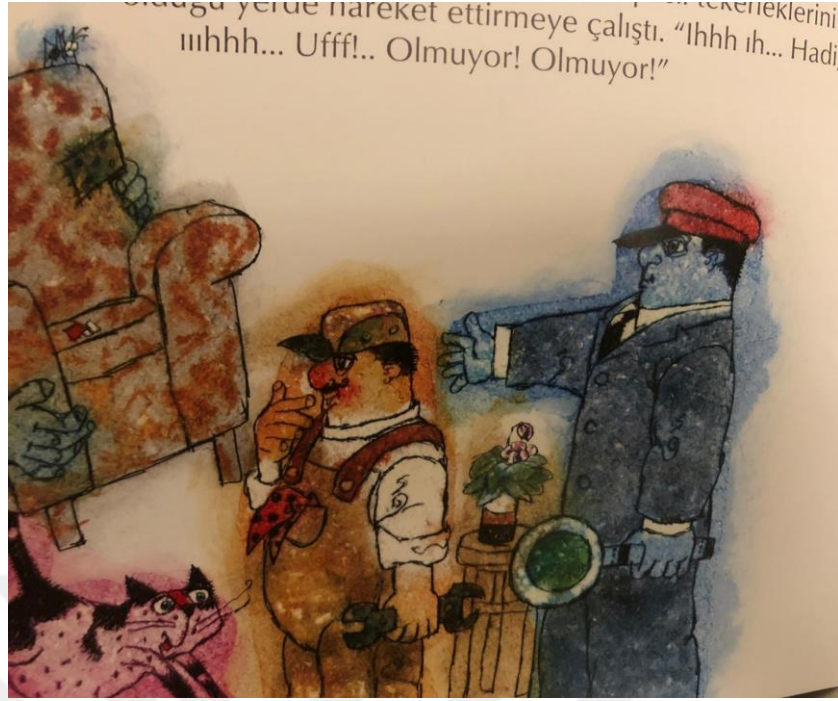
Ek 10- Sihirli Mozart (Resim 10)

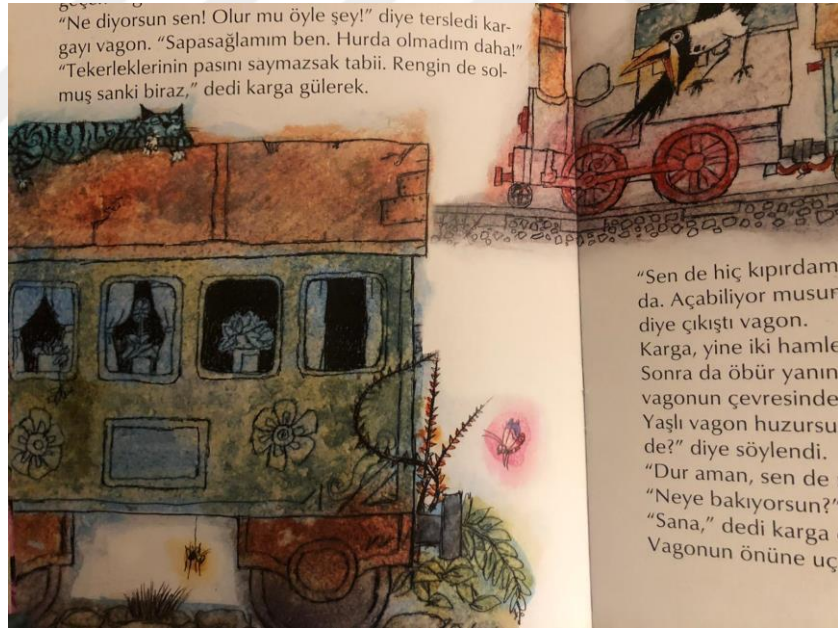
Ek 11- Emekli Vagon (Resim 1)

Ek 12- Emekli Vagon (Resim 2)

Ek 13- Emekli Vagon (Resim 3)

Ek 14- Emekli Vagon (Resim 4)

Ek 15- Emekli Vagon (Resim 5)

Ek 16- Emekli Vagon (Resim 6)

Ek 17- Emekli Vagon (Resim 7)

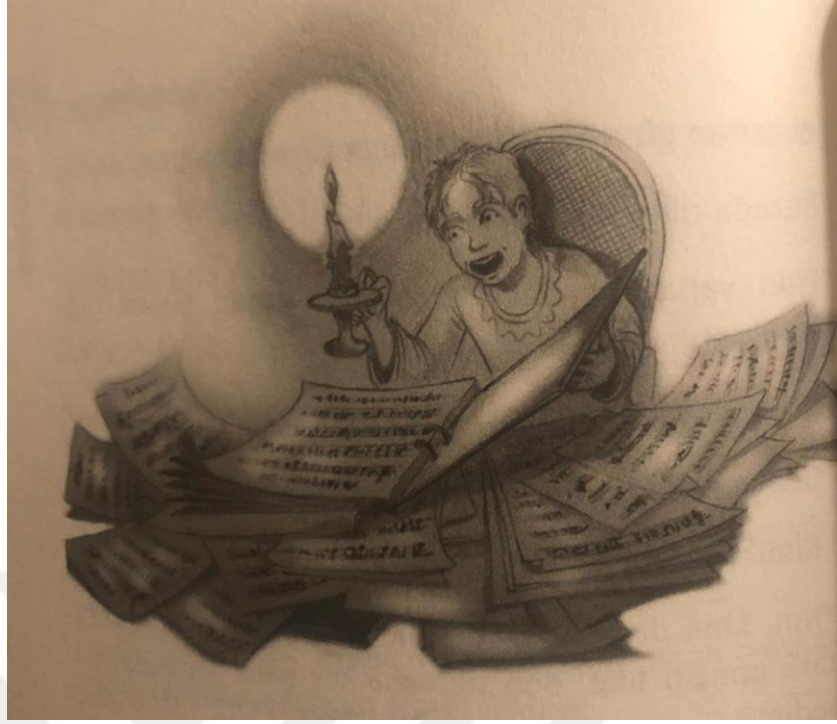
Ek 18- Emekli Vagon (Resim 8)

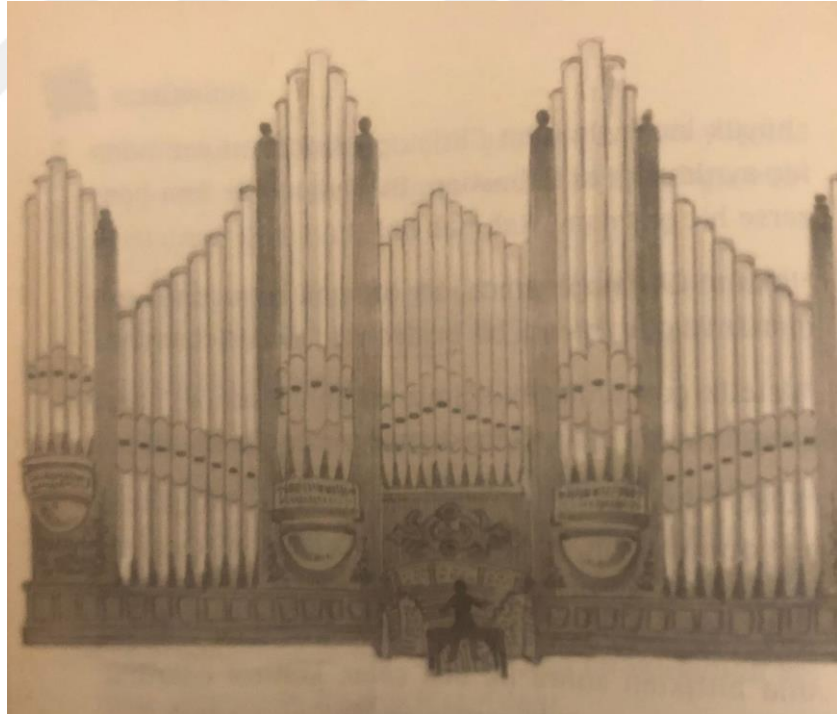
Ek 19- Emekli Vagon (Resim 9)

Ek 20- Emekli Vagon (Resim 10)

Ek 21- Bach Yürürken (Resim 1)

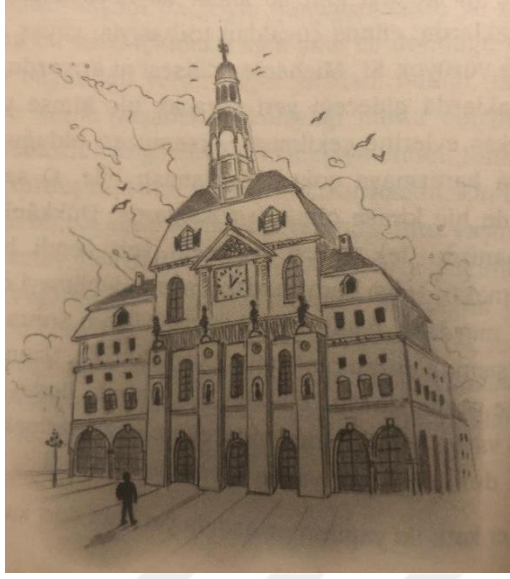
Ek 22- Bach Yürürken (Resim 2)

Ek 23- Bach Yürürken (Resim 3)

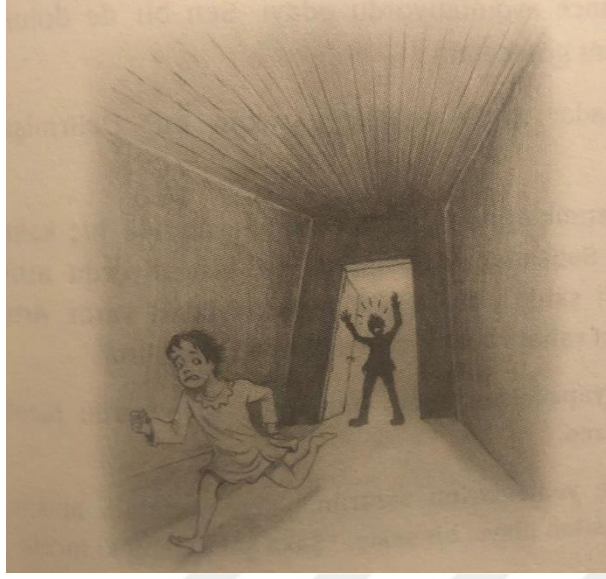
Ek 24- Bach Yürürken (Resim 4)

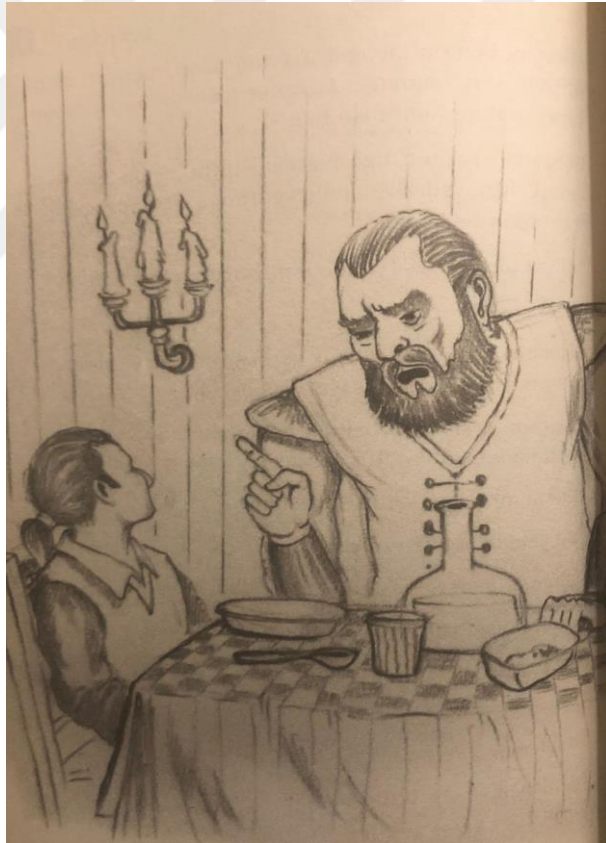
Ek 25- Bach Yürürken (Resim 5)

Ek 26- Bach Yürürken (Resim 6)

Ek 27- Bach Yürürken (Resim 7)

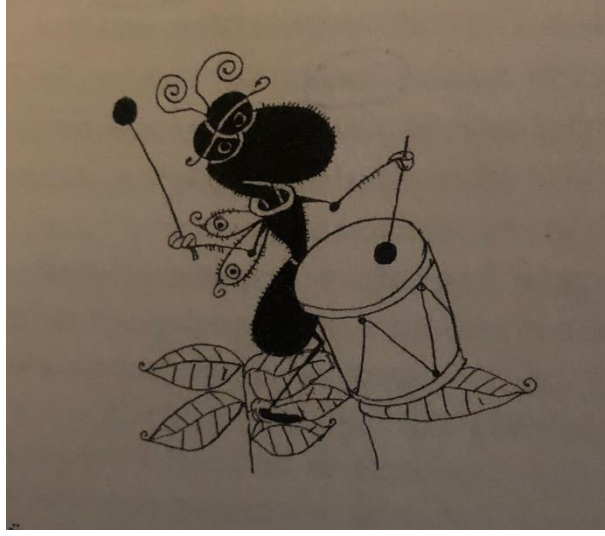
Ek 28- Bach Yürürken (Resim 8)

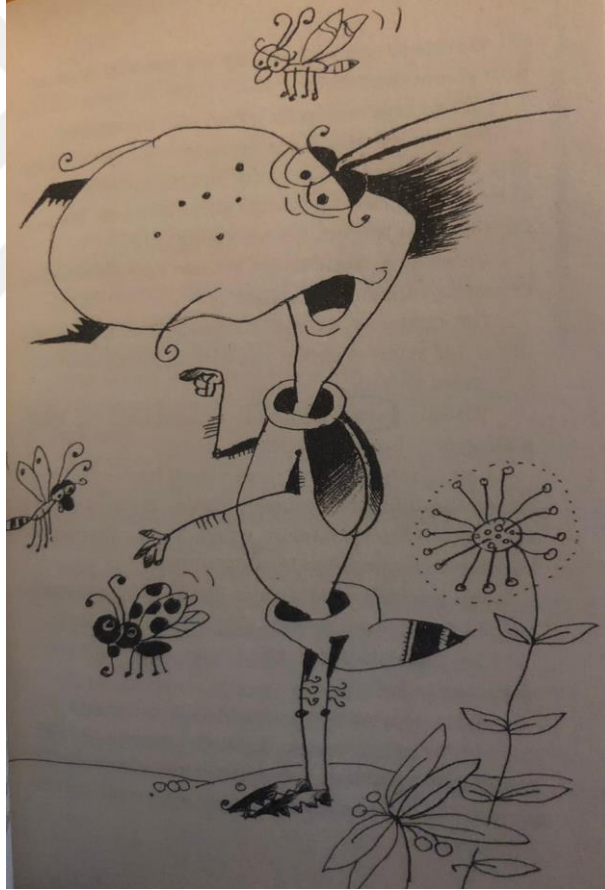
Ek 29- Bach Yürürken (Resim 9)

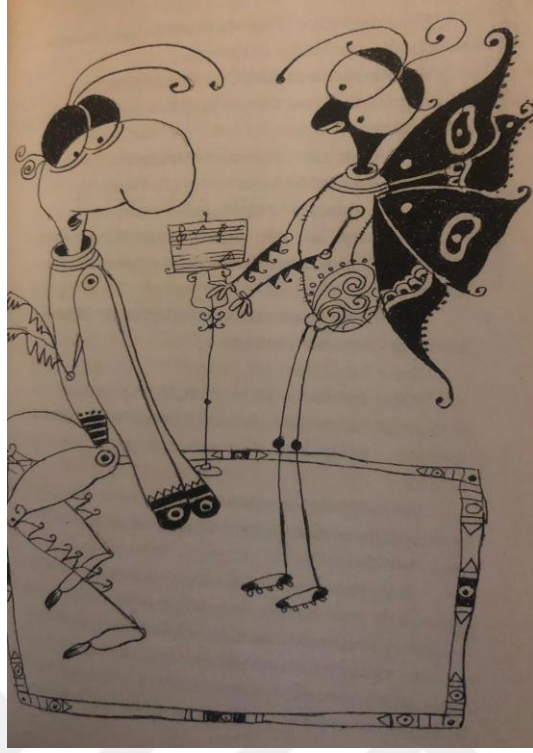
Ek 30- Bach Yürürken (Resim 10)

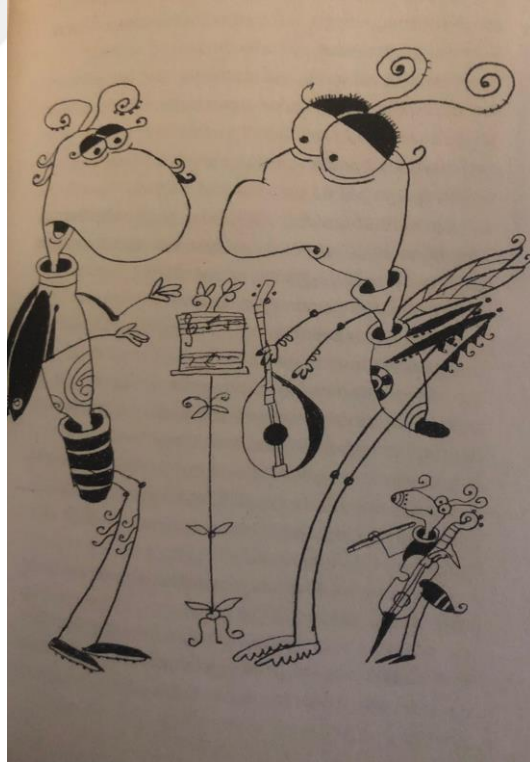
Ek 31- Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi (Resim 1)

Ek 32- Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi (Resim 2)

Ek 33- Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi (Resim 3)

Ek 34- Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi (Resim 4)

Ek 35- Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi (Resim 5)

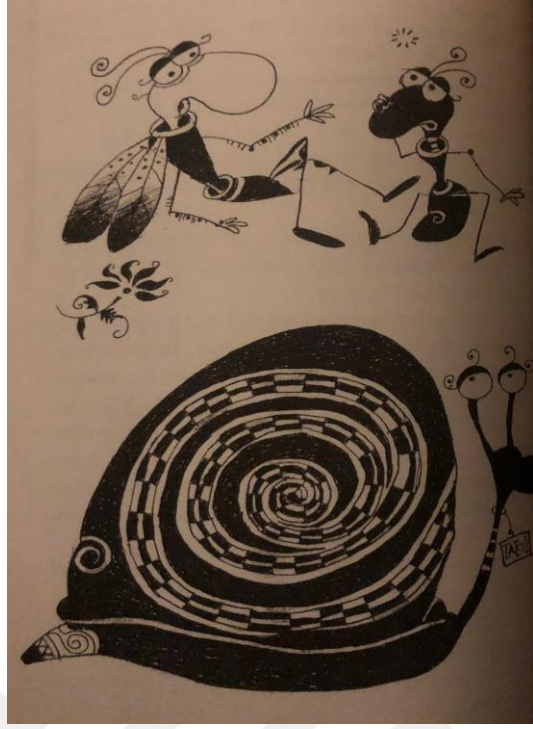
Ek 36- Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi (Resim 6)

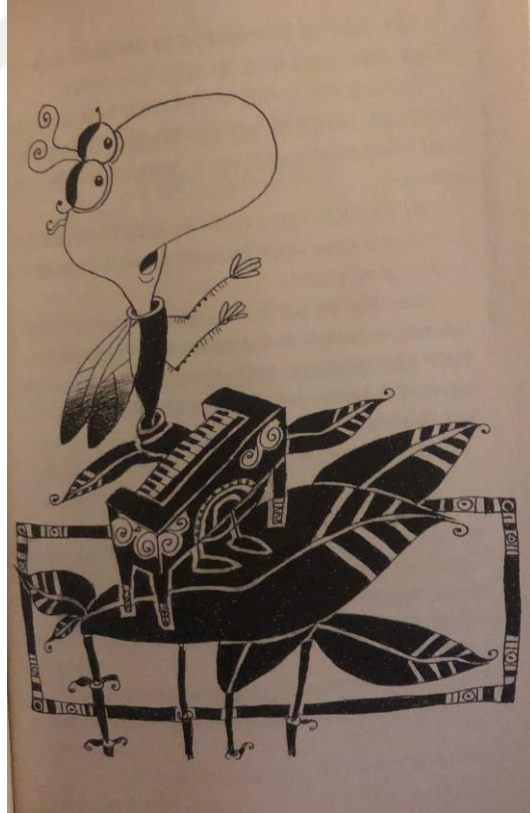
Ek 37- Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi (Resim 7)

Ek 38- Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi (Resim 8)

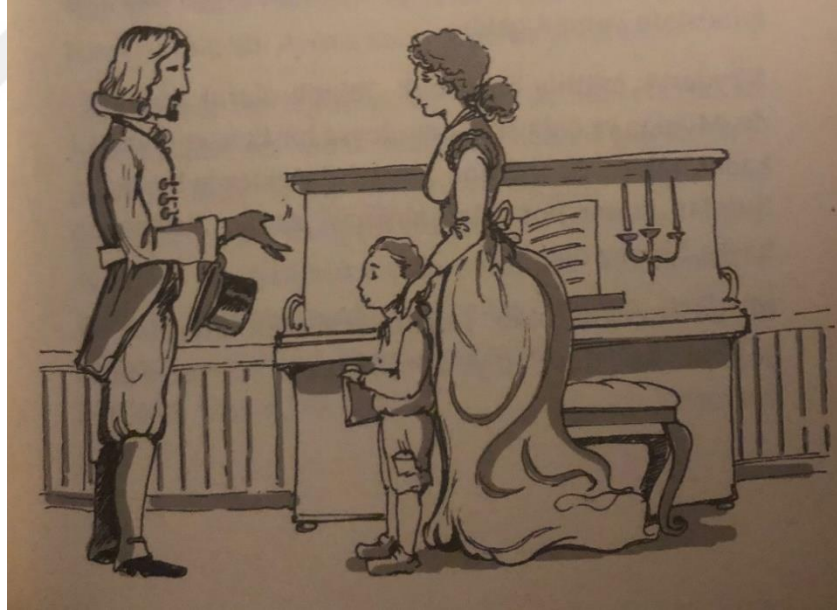
Ek 39- Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi (Resim 9)

Ek 40- Böcek Orkestrasının Muhteşem Turnesi (Resim 10)

Ek 41- Chopin: K le D n   en Kalp (Resim 1)

Ek 42- Chopin: K le D n   en Kalp (Resim 2)

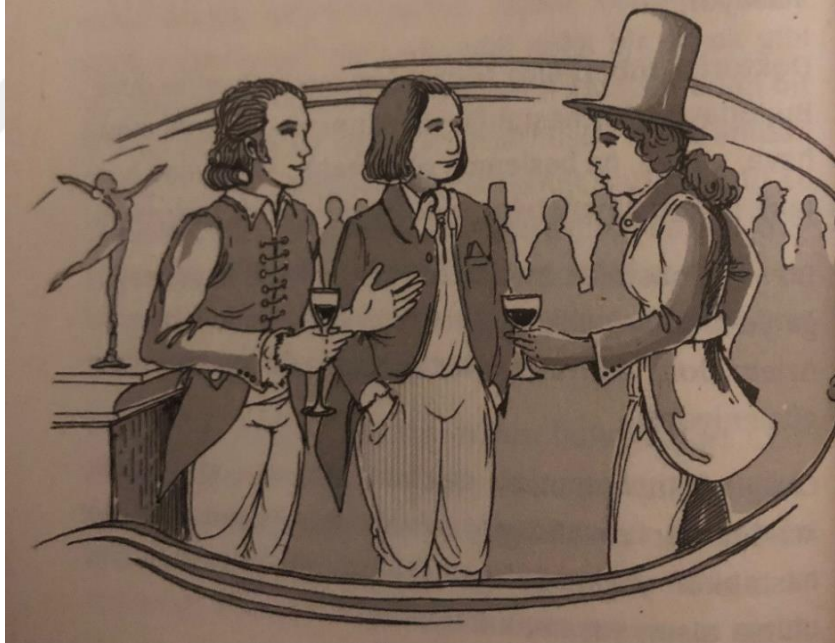
Ek 43- Chopin: K le D n   en Kalp (Resim 3)

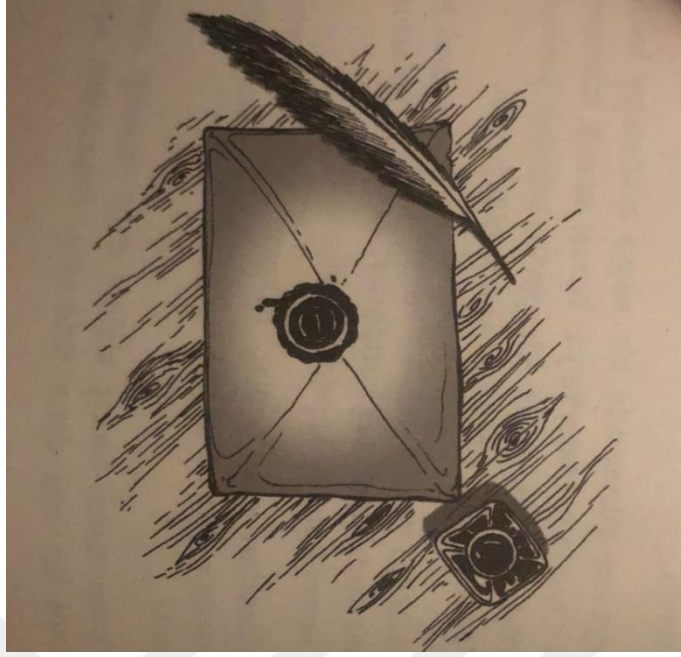
Ek 44- Chopin: K le D n   en Kalp (Resim 4)

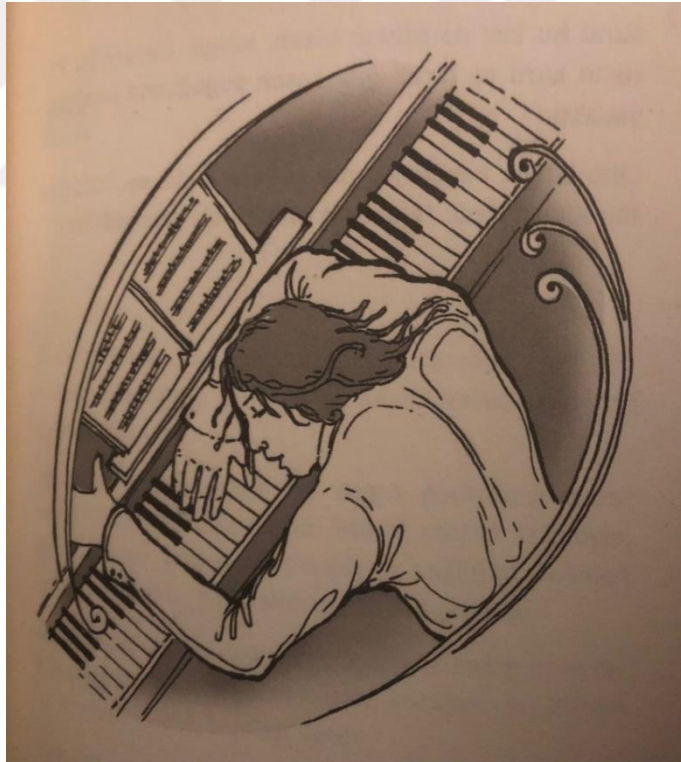
Ek 45- Chopin: K le D n   en Kalp (Resim 5)

Ek 46- Chopin: K le D n   en Kalp (Resim 6)

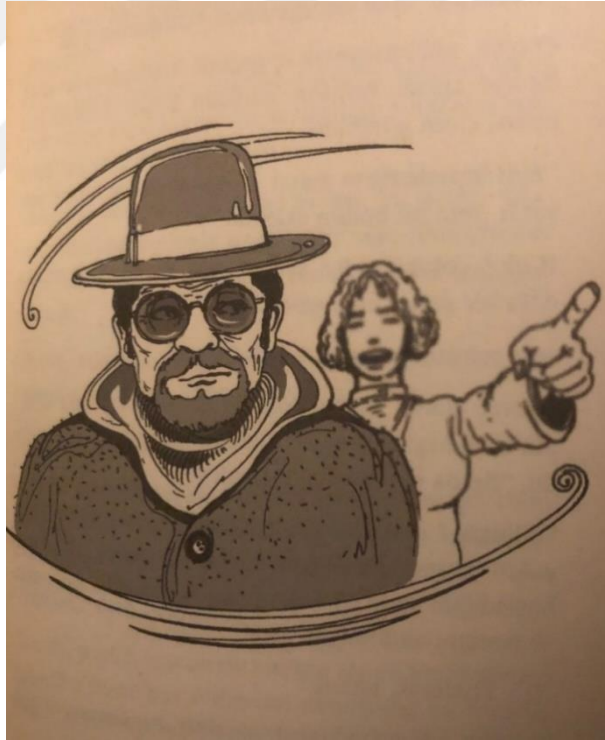
Ek 47- Chopin: K le D n   en Kalp (Resim 7)

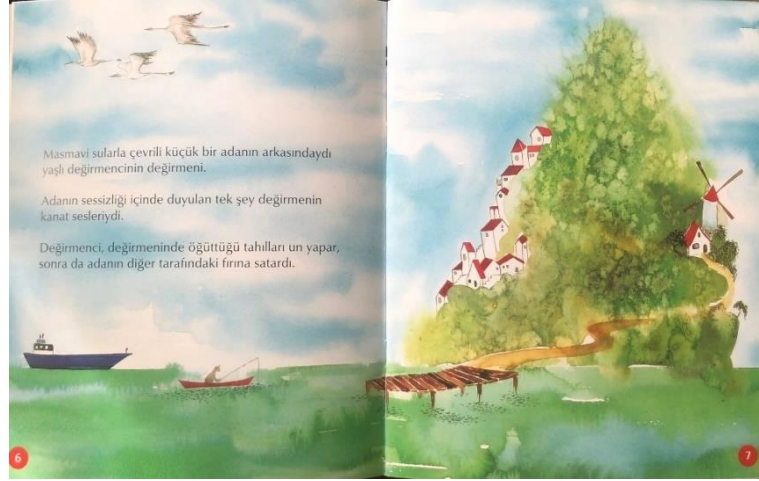
Ek 48- Chopin: K le D n   en Kalp (Resim 8)

Ek 49- Chopin: Kle Dönüşen Kalp (Resim 9)

Ek 50- Chopin: Kle Dönüşen Kalp (Resim 10)

Ek 51- Değirmenci ile Baykuş (Resim 1)

Ek 52- Değirmenci ile Baykuş (Resim 2)

Ek 53- Değirmenci ile Baykuş (Resim 3)

Ek 54- Değirmenci ile Baykuş (Resim 4)

Ek 55- Değirmenci ile Baykuş (Resim 5)

Ek 56- Değirmenci ile Baykuş (Resim 6)

Ek 57- Değirmenci ile Baykuş (Resim 7)

Ek 58- Değirmenci ile Baykuş (Resim 8)

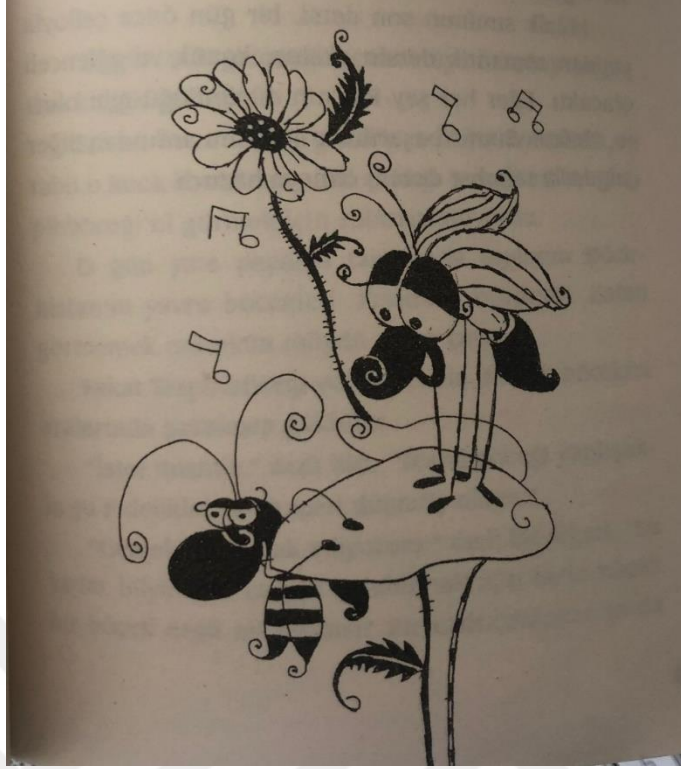
Ek 59- Değirmenci ile Baykuş (Resim 9)

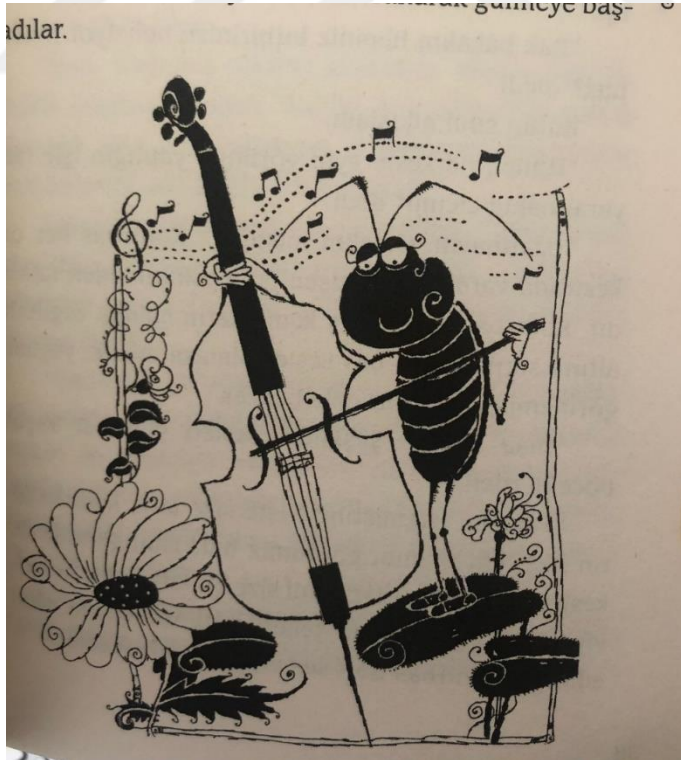
Ek 60- Değirmenci ile Baykuş (Resim 10)

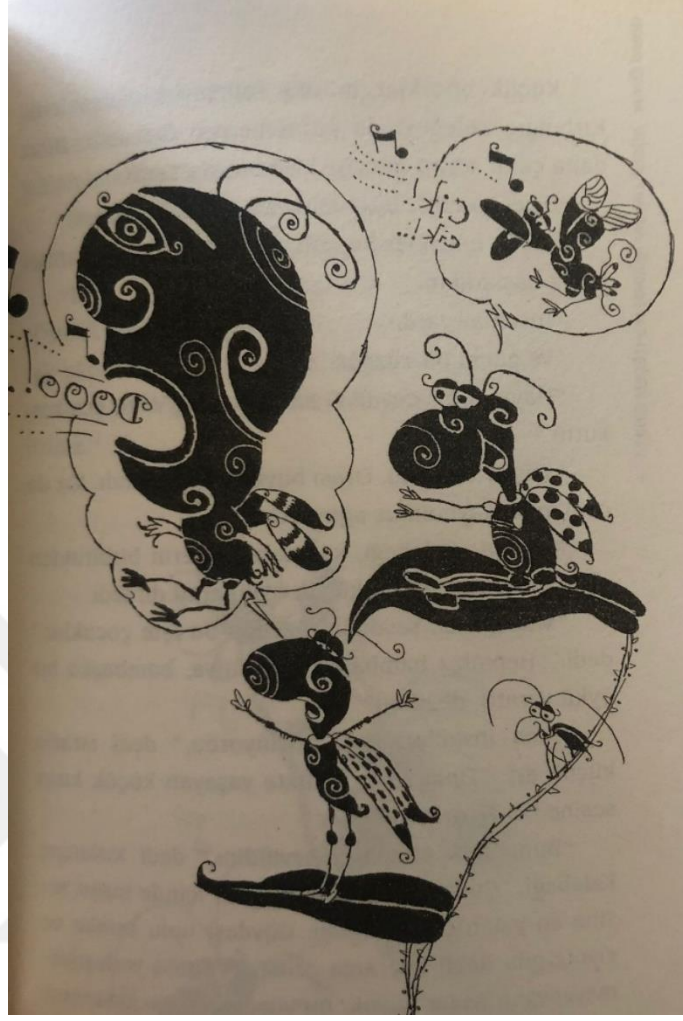
Ek 61- Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I (Resim 1)

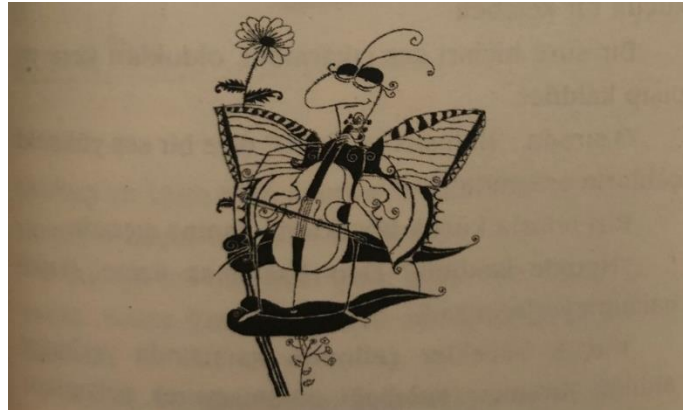
Ek 62- Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I (Resim 2)

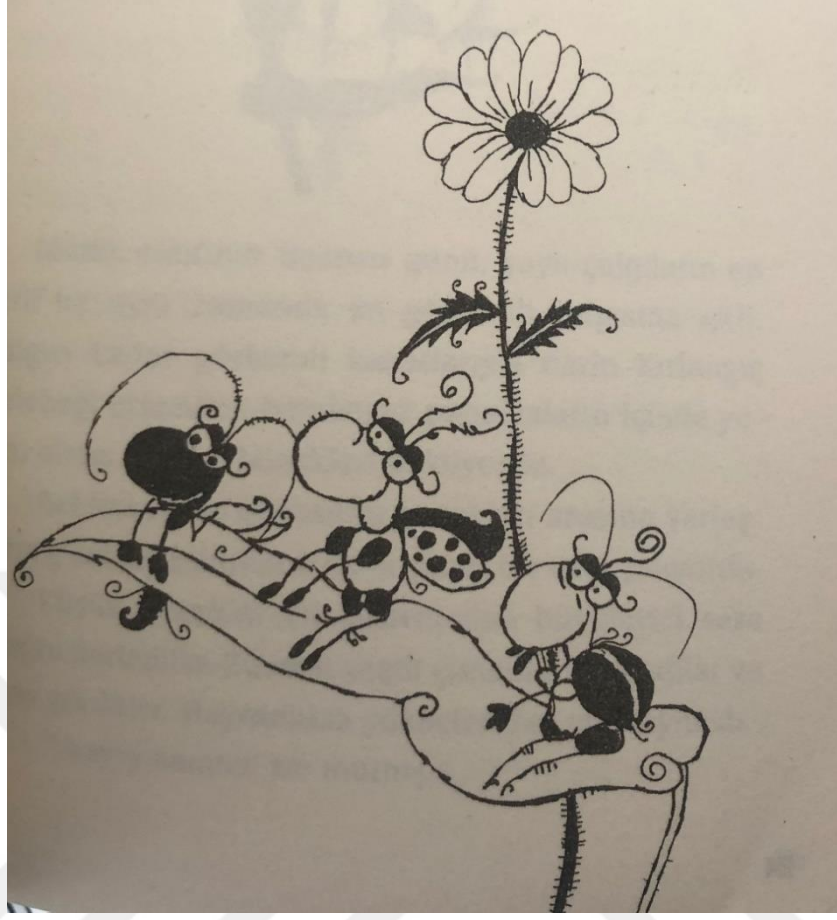
Ek 63- Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I (Resim 3)

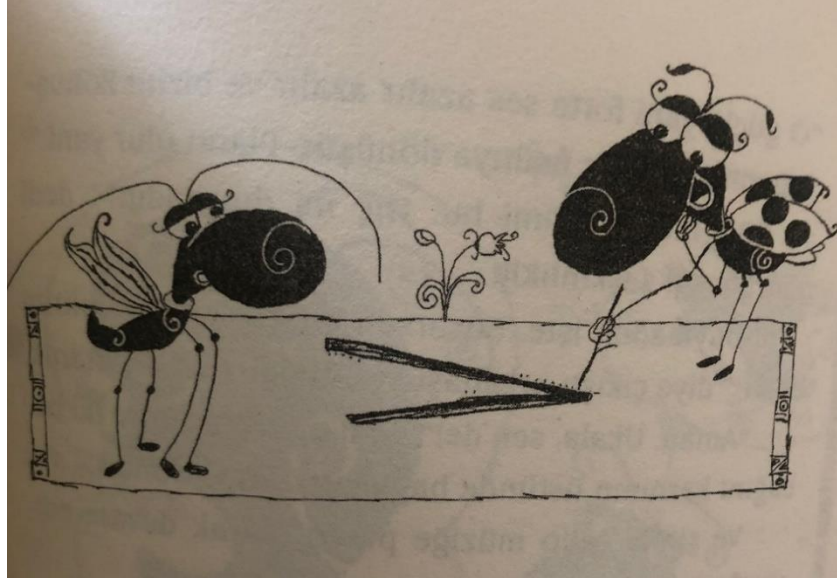
Ek 64- Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I (Resim 4)

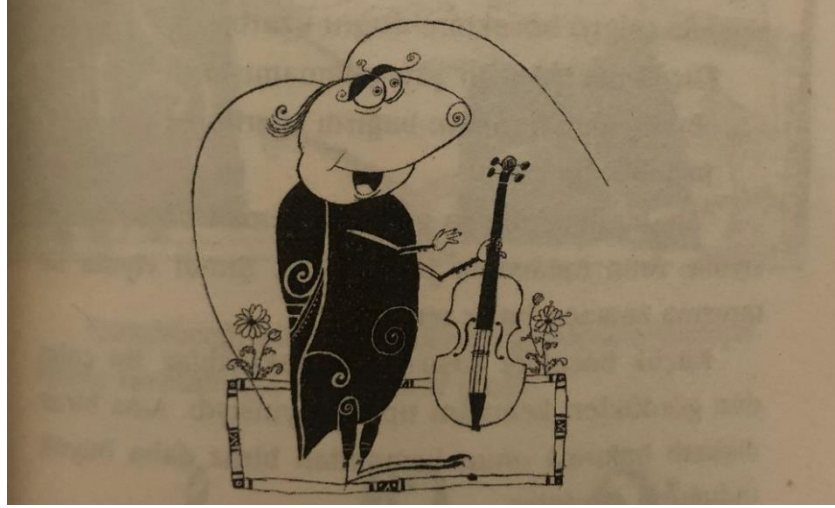
Ek 65- Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I (Resim 5)

Ek 66- Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I (Resim 6)

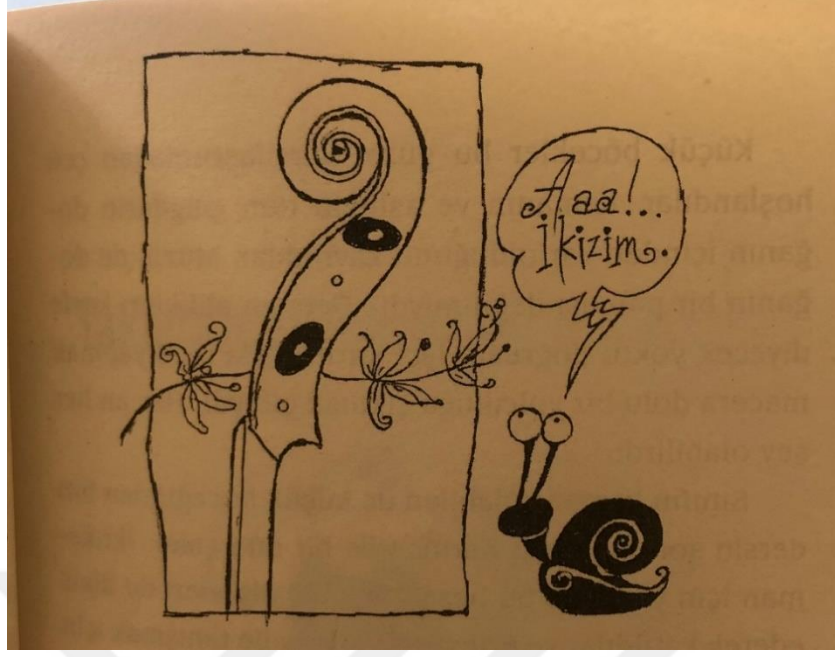
Ek 67- Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I (Resim 7)

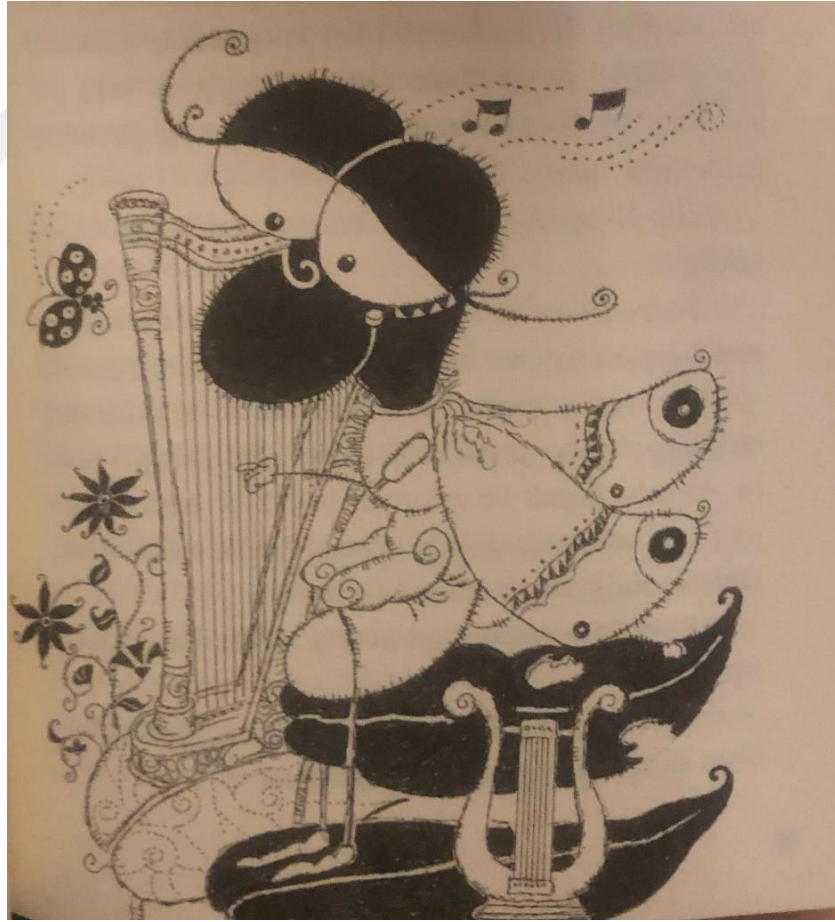
Ek 68- Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I (Resim 8)

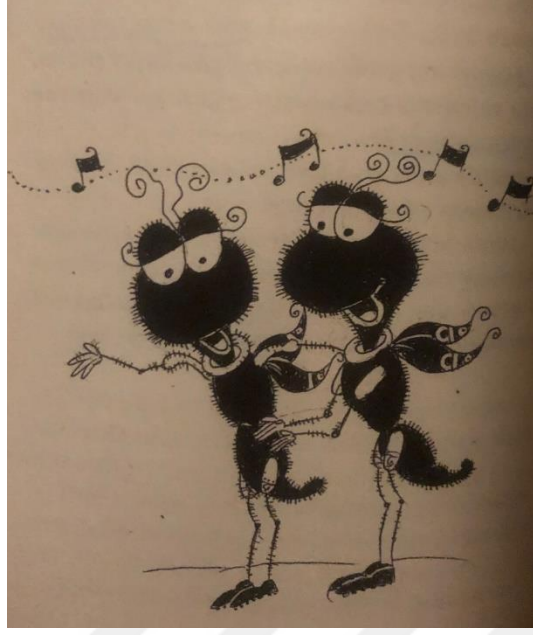
Ek 69- Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I (Resim 9)

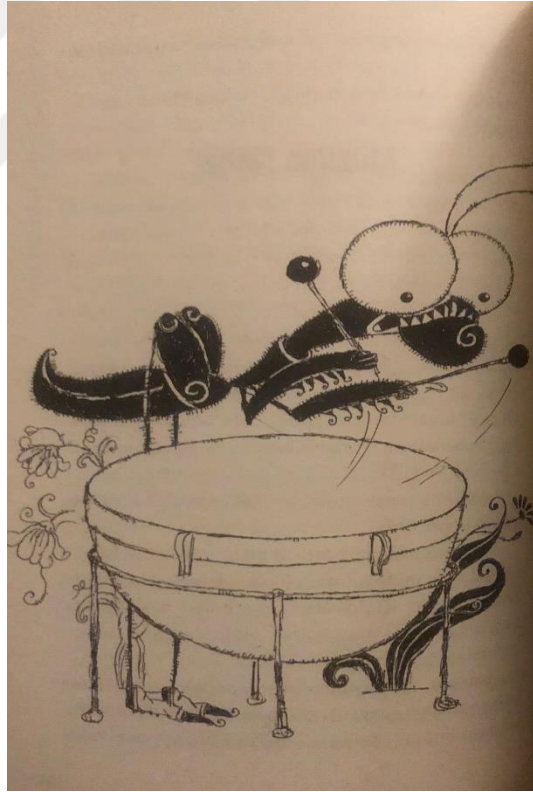
Ek 70- Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı I (Resim 10)

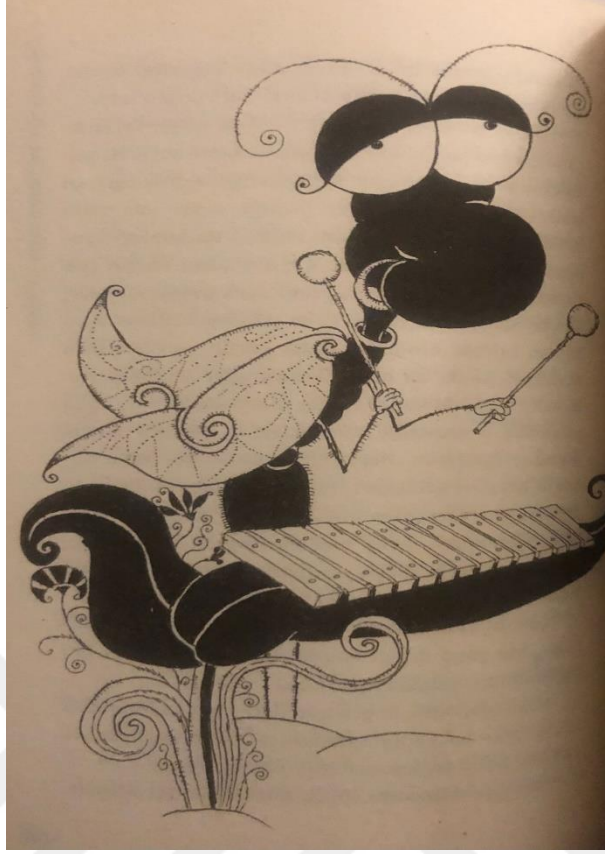
Ek 71- Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II (Resim 1)

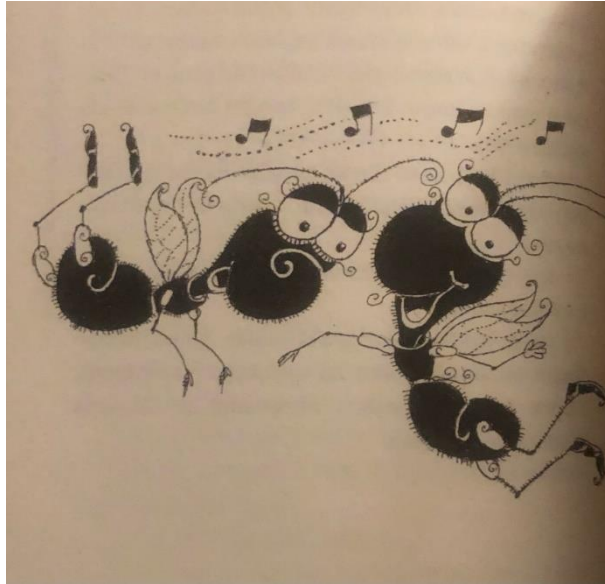
Ek 72- Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II (Resim 2)

Ek 73- Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II (Resim 3)

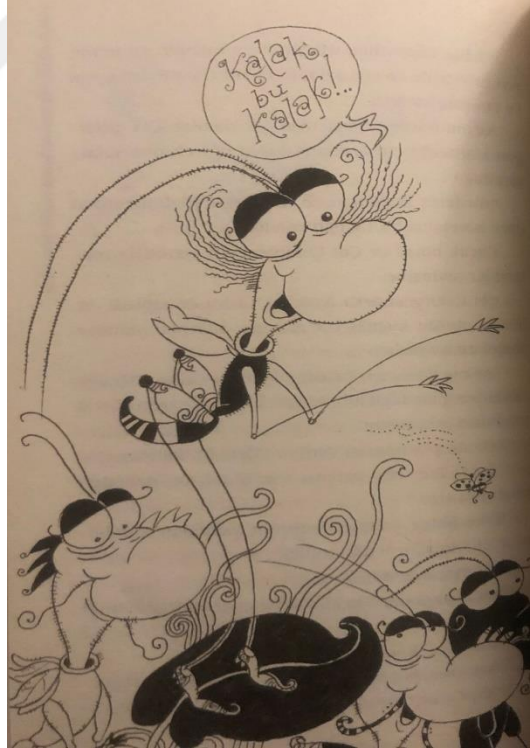
Ek 74- Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II (Resim 4)

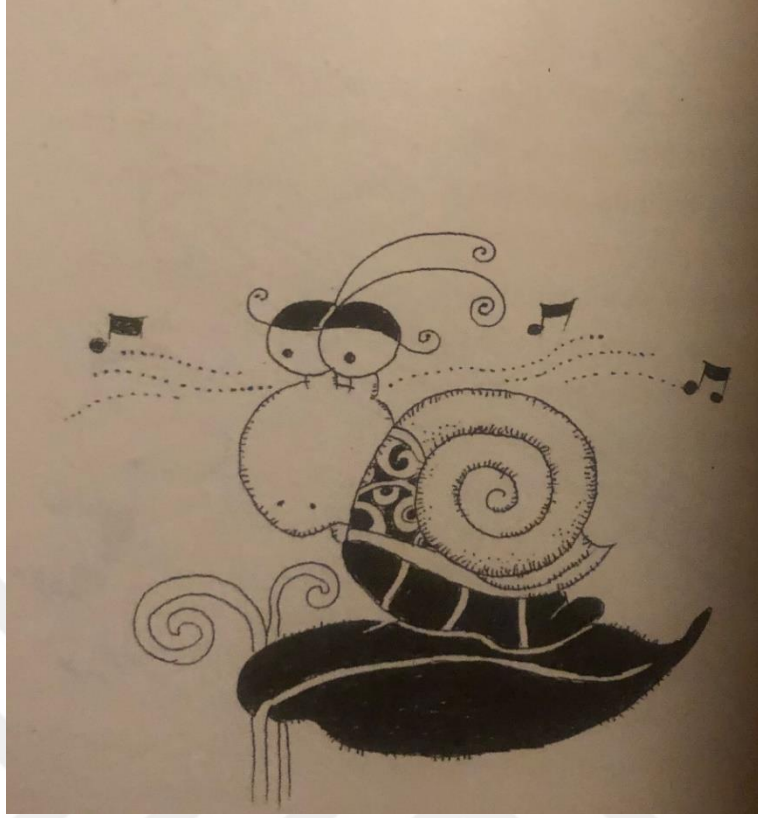
Ek 75- Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II (Resim 5)

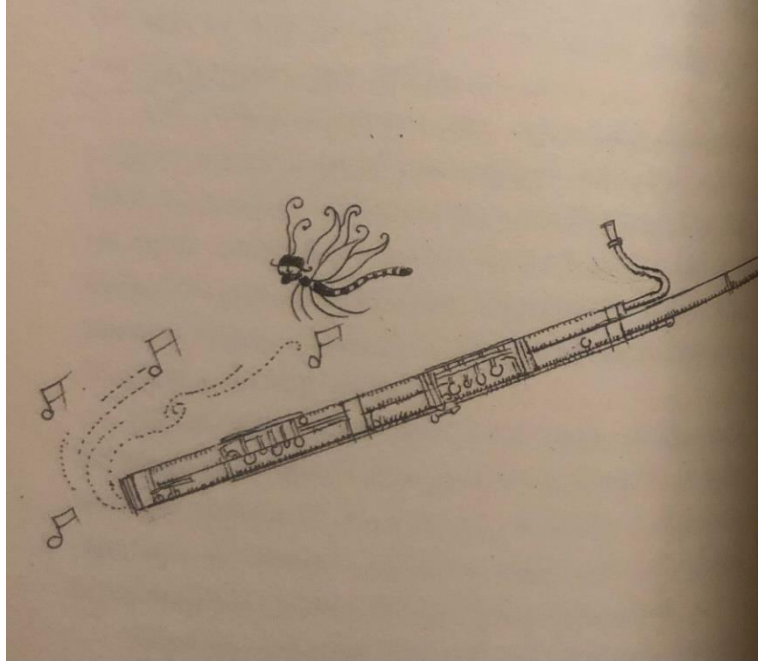
Ek 76- Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II (Resim 6)

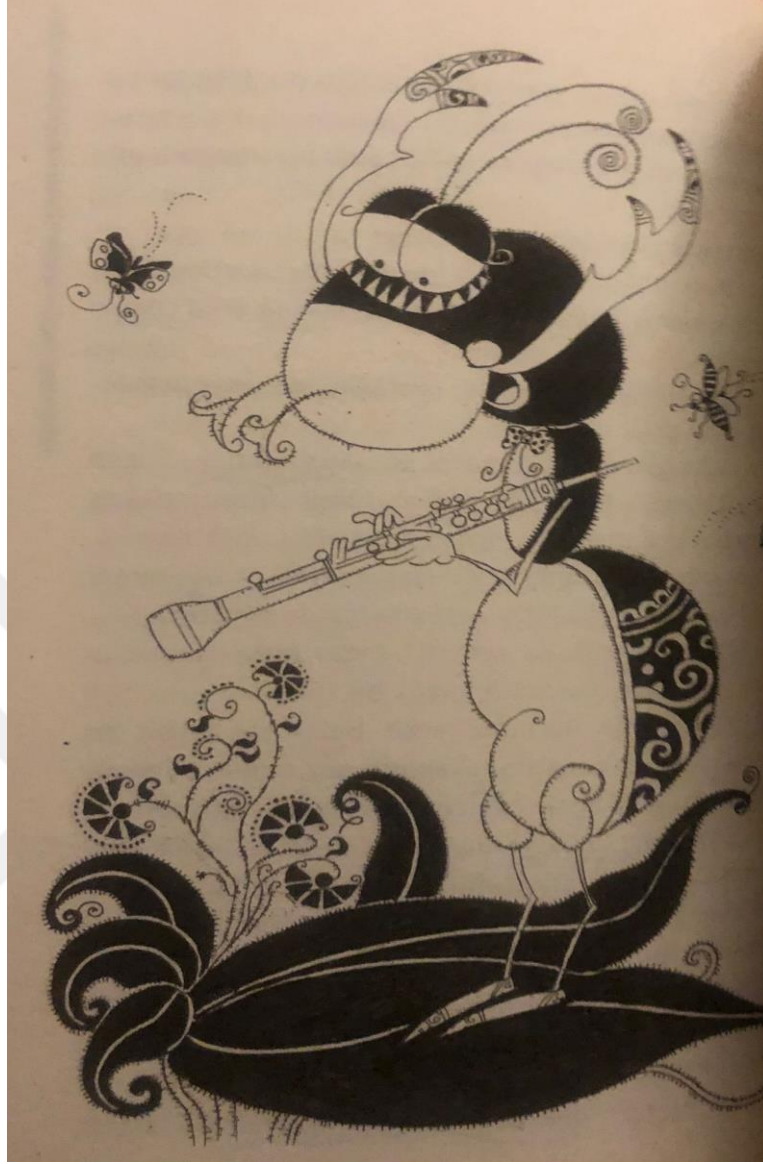
Ek 77- Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II (Resim 7)

Ek 78- Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II (Resim 8)

Ek 79- Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II (Resim 9)

Ek 80- Böcek Orkestrasının Muhteşem Sınıfı II (Resim 10)

Küçük kırmızı düğme yeni bir arkadaş edindiği için çok mutluydu. Bütün sonbaharı ve kışı onun yakasında geçirmek çok keyifli olacaktı.

İki arkadaş her sabah birlikte başlıyorlardı güne. Okul dönüşü kırmızı palto gardiropu yerine asılınca, huzurla uykuya dalıyordu küçük kırmızı düğme.

Ek 81- Küçük Kırmızı Düğme (Resim 1)

Anneannesi o gün paltoya yeni bir düğme diki. Küçük, kırmızı bir düğme. Böylece örgülü saçlı kız paltosuna yeniden kavuştu. Küçük kırmızı düğmenin de yeni bir dostu olmuştu.

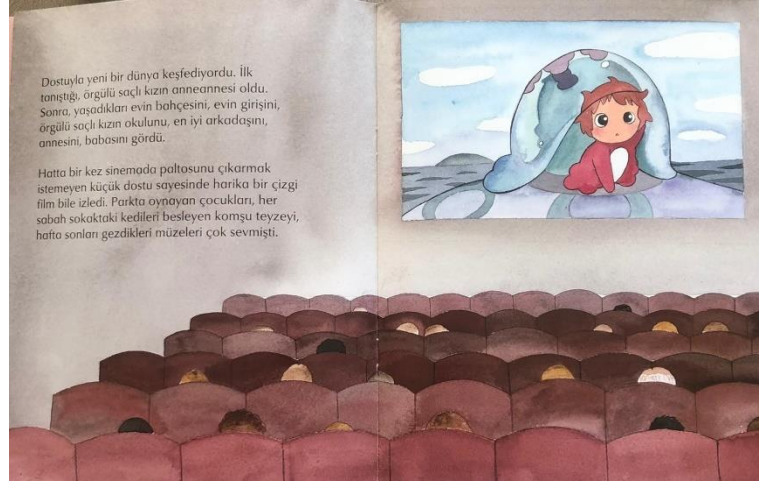
Ek 82- Küçük Kırmızı Düğme (Resim 2)

Ne var ki, bir süre sonra küçük kırmızı düğme arkadaşının yüzünü merak etmeye başladı. Ara sıra paltosunun önüne düşen örgülerinden, saçlarının sarı olduğunu biliyordu. Peki ya burnu, gözleri, kulakları? Bu kız, paltosunu giydikten sonra hiç mi aynaya bakmazdı? Sesini dinlerken yüzünün nasıl olduğunu hayal ediyordu. Belki kıpkırmızı yanakları vardı. Sesi hep canlı ve neşeli olduğuna göre, güler yüzlü olmalıydı.

Dostunun gözlerini görmeliydi. İki arkadaşın kalbini ancak gözler birleştirirdi. Kendi renginden ne kadar eminse, bundan da o kadar emindi.

Ek 83- Küçük Kırmızı Düğme (Resim 3)

Ek 84- Küçük Kırmızı Düğme (Resim 4)

Ek 85- Küçük Kırmızı Düğme (Resim 5)

Ek 86- Küçük Kırmızı Düğme (Resim 6)

Ek 87- Küçük Kırmızı Düğme (Resim 7)

Ek 88- Küçük Kırmızı Düğme (Resim 8)

Ek 89- Küçük Kırmızı Düğme (Resim 9)

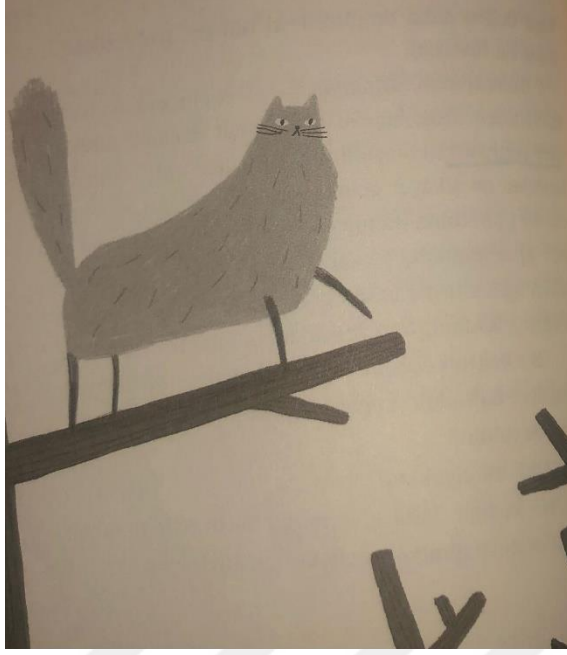

Sımsıcak bir yaz günü, örgülü saçlı kızın bir bez bebeği oldu. Bebeğin kırmızı düğme gözleri kendisine mutlulukla bakıyordu.

Ek 90- Küçük Kırmızı Düğme (Resim 10)

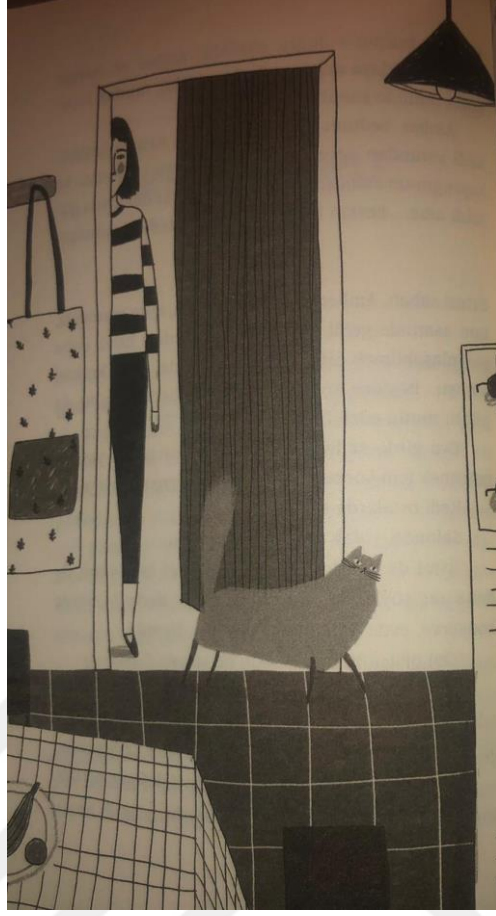
Ek 91- Çok Evin Yok Kedisi (Resim 1)

Ek 92- Çok Evin Yok Kedisi (Resim 2)

Ek 93- Çok Evin Yok Kedisi (Resim 3)

Ek 94- Çok Evin Yok Kedisi (Resim 4)

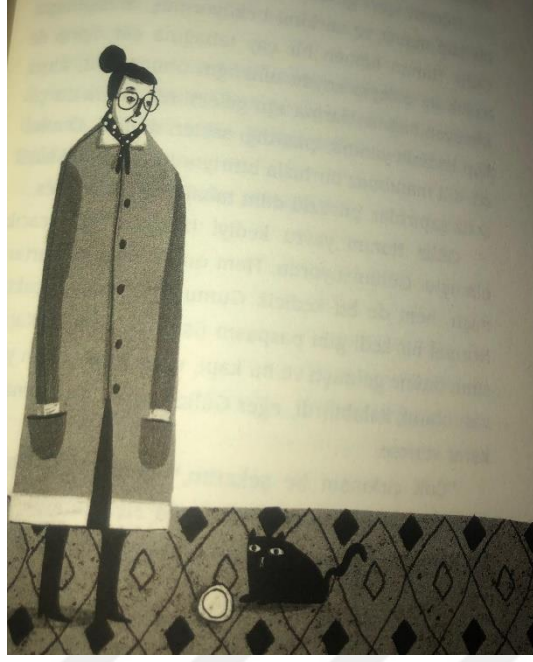
Ek 95- Çok Evin Yok Kedisi (Resim 5)

Ek 96- Çok Evin Yok Kedisi (Resim 6)

Ek 97- Çok Evin Yok Kedisi (Resim 7)

Ek 98- Çok Evin Yok Kedisi (Resim 8)

Ek 99- Çok Evin Yok Kedisi (Resim 9)

Ek 100- Çok Evin Yok Kedisi (Resim 10)

Ek 101- Gün Bey'in Penceresi (Resim 1)

Ek 102- Gün Bey'in Penceresi (Resim 2)

Ek 103- Gün Bey'in Penceresi (Resim 3)

Ek 104- Gün Bey'in Penceresi (Resim 4)

Ek 105- Gün Bey'in Penceresi (Resim 5)

Ek 106- Gün Bey'in Penceresi (Resim 6)

Ek 107- Gün Bey'in Penceresi (Resim 7)

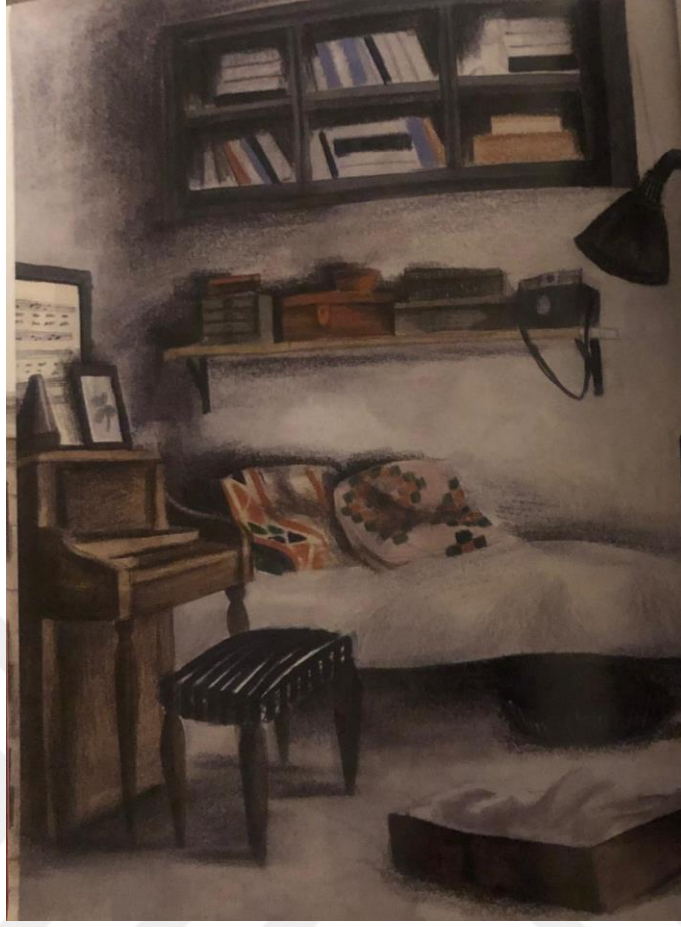
Ek 108- Gün Bey'in Penceresi (Resim 8)

Ek 109- Gün Bey'in Penceresi (Resim 9)

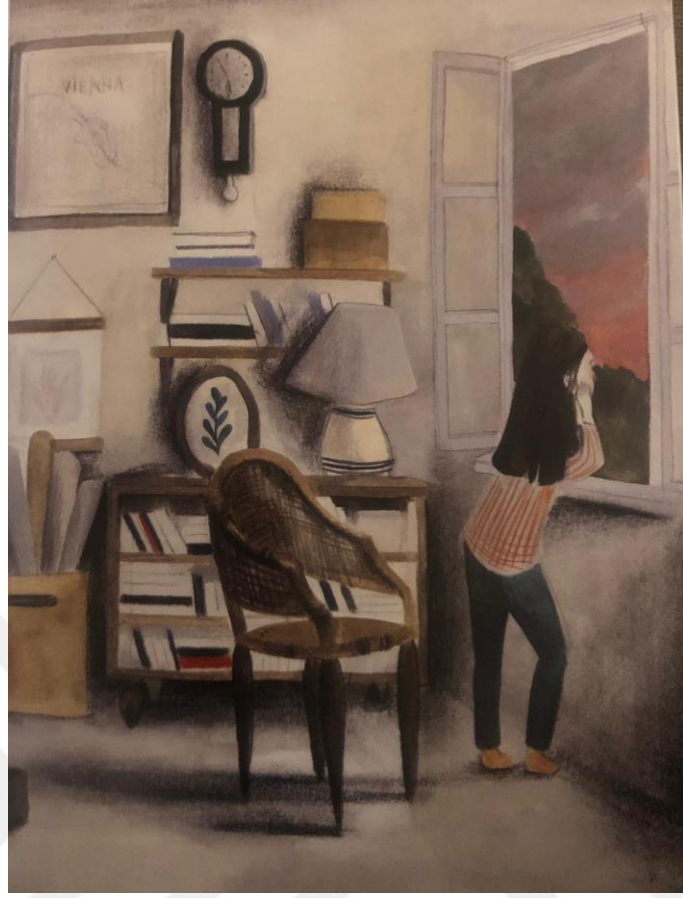
Ek 110- Gün Bey'in Penceresi (Resim 10)

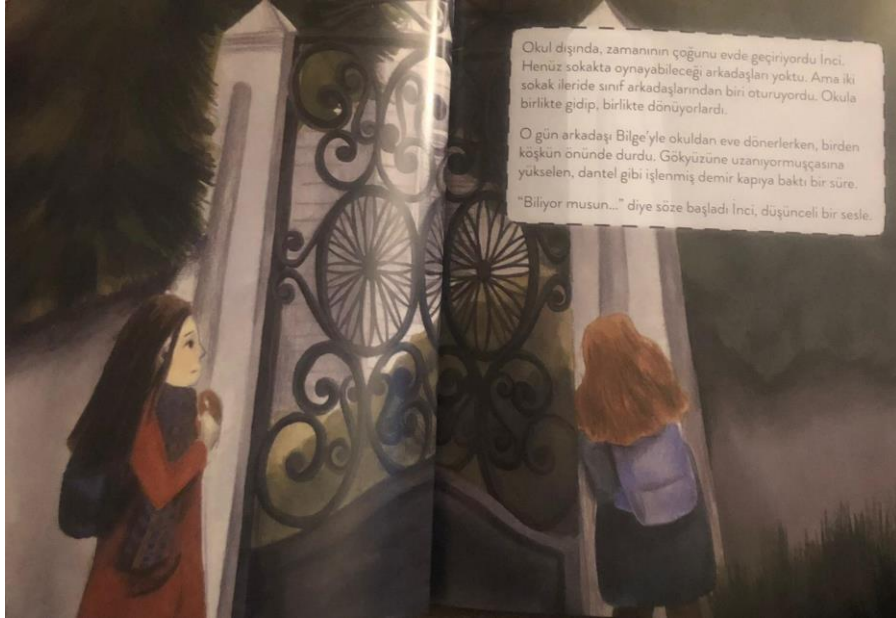
Ek 111- İnci'nin Kitabı (Resim 1)

Ek 112- İnci'nin Kitabı (Resim 2)

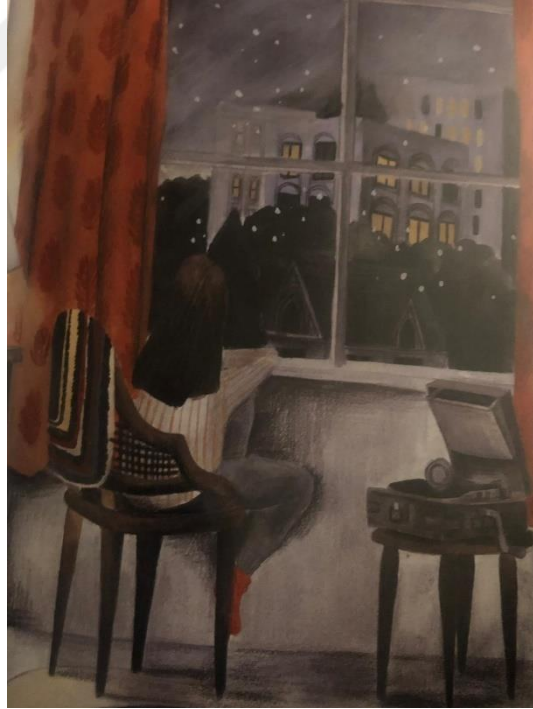
Ek 113- İnci'nin Kitabı (Resim 3)

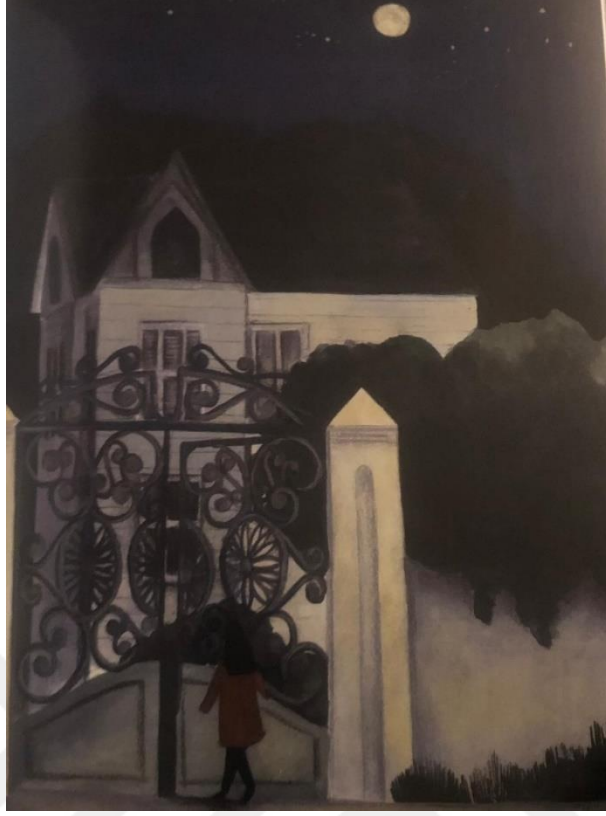
Ek 114- İnci'nin Kitabı (Resim 4)

Ek 115- İnci'nin Kitabı (Resim 5)

Ek 116- İnci'nin Kitabı (Resim 6)

Ek 117- İnci'nin Kitabı (Resim 7)

Ek 118- İnci'nin Kitabı (Resim 8)

Ek 119- İnci'nin Kitabı (Resim 9)

Ek 120- İnci'nin Kitabı (Resim 10)